

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Τουρισμού και
Πολιτισμού»

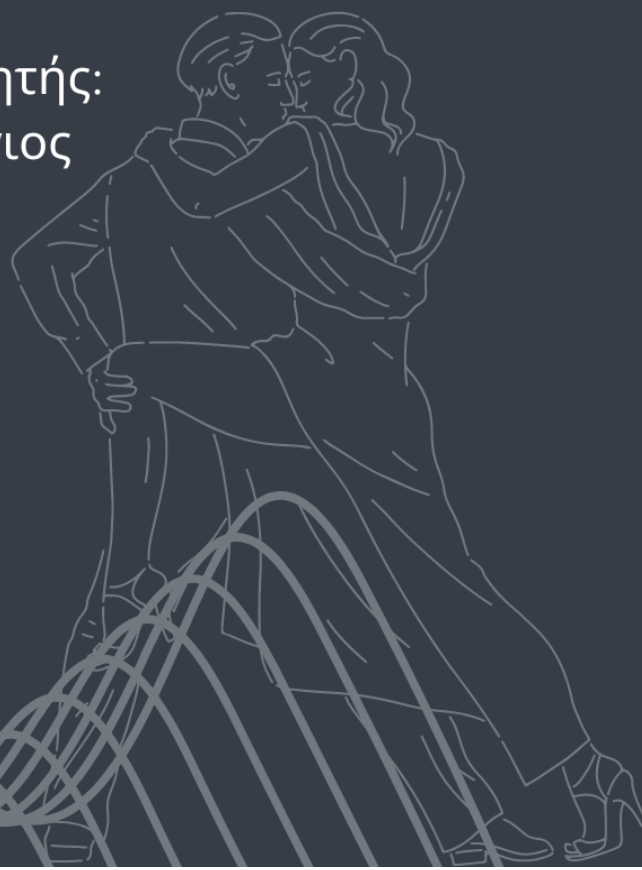
**ΧΟΡΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗ ΣΕ
ΕΙΔΙΚΑ ΧΟΡΕΥΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΩΣ ΚΥΡΙΟ ΚΙΝΗΤΡΟ
ΤΟΥ ΤΑΞΙΔΙΟΥ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΧΟΡΕΥΤΩΝ
ΑΡΓΕΝΤΙΝΙΚΟΥ ΤΑΝΓΚΟ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ελένη Κυριάκου Σκρίμπα

Επιβλέπων Καθηγητής:
Νικόλαος-Γεώργιος
Καραχάλης

Βόλος
Ιούνιος 2023

Ελένη Σκρίμπα

Δηλώνω ότι η παρούσα Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία εκπονήθηκε από εμένα την ίδια (Ελένη Σκρίμπα), αντιπροσωπεύει τις προσωπικές μου απόψεις και αναφέρει πλήρως όλες τις πηγές στις οποίες ανέτρεξα κατά τη διάρκεια εκπόνησης και συγγραφής της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας.

Ελένη Σκρίμπα

Σύντομη Περίληψη

Στο Μπουένος Άιρες ο χορευτικός τουρισμός, με τη συμβολή της κυβέρνησης, άρχισε να ανθίζει από το 1983 με αποκορύφωμα το 2009 όταν εγγράφηκε στην αντιπροσωπευτική λίστα της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της ανθρωπότητας της UNESCO. Αντίστοιχα τα τελευταία χρόνια έχουν αρχίσει να διεξάγονται σε όλο τον κόσμο, ειδικά χορευτικά γεγονότα τάνγκο (μαραθώνιοι, φεστιβάλ) που μαζί με τις μιλόγκας αποτελούν τον πυρήνα του τάνγκο ως κοινωνικού χορού. Έτσι, πληθώρα χορευτών ταξιδεύουν σε άλλα μέρη διανυκτερεύοντας τουλάχιστον ένα βράδυ και έχοντας ως βασικό κίνητρο τη συμμετοχή στις εκάστοτε χορευτικές διοργανώσεις.

Ο κύριος σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η διερεύνηση των βασικών λόγων/κινήτρων που ωθούν τους χορευτές τάνγκο στη μετακίνηση για συμμετοχή σε χορευτικά γεγονότα τάνγκο, αλλά και σε ποιο βαθμό αυτό το ταξίδι αποτελεί αφορμή και για τουρισμό. Για να επιτευχθεί η εξαγωγή πιο συγκεκριμένων συμπερασμάτων, επιλέχθηκε να πραγματοποιηθεί μία σύγκριση ανάμεσα σε Έλληνες και Τούρκους σε τρία διαφορετικά επίπεδα: (1) τα δημογραφικά χαρακτηριστικά, (2) τις γενικές προτιμήσεις των ερωτώμενων ως ταξιδιωτών, (3) τις ειδικές προτιμήσεις σχετικά με τους τρόπους και τα κίνητρα του ταξιδιού τους σε τάνγκο διοργανώσεις.

Title

Dance tourism and participation in special dance events as the main purpose of travel: a case study of dancers of Argentine Tango

Abstract

In Buenos Aires, dance tourism began to flourish with government support from 1983 and reached its peak in 2009 when it was included in the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity UNESCO. In recent years, special tango dance events (marathons, festivals) have been launched all over the world, which, together with milongas, form the core of tango as a social dance. A large number of dancers therefore travel to other places to spend at least one night there and, above all, to participate in the respective dance event. The main objective of this Master's thesis is to investigate the main reasons/motives that lead tango dancers to travel to participate in tango dance events, but also to what extent travelling to a tango event is an occasion for tourism. In order to draw more specific conclusions, a comparison between Greeks and Turks was chosen on three different levels: (1) demographic characteristics, (2) general preferences of respondents as travellers, (3) specific preferences in terms of how and why they travel to tango events.

Λέξεις Κλειδιά

Χορευτικός τουρισμός, αργεντίνικο τάνγκο, κίνητρα, ταξίδι, Ελλάδα, Τουρκία

Αν ισχυριστεί κανείς ότι μπορεί να πεθάνει το τάνγκο,
είναι σαν να δηλώνει ότι θα εξαφανιζόταν το τελευταίο
συλλογικό όνειρο...

----- **Horacio Ferrer**

Ουρουγουανός ποιητής,
μελετητής του τάνγκο

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	7
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ	7
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ	7
ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΟ	8
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	10
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
2. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΚΟΠΟΥ	14
2.1 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	16
2.1.1 ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΑ	17
2.1.2 ΧΟΡΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	19
2.2 ΕΙΔΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ	27
2.2.1 ΚΙΝΗΤΡΑ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ ΣΕ ΦΕΣΤΙΒΑΛ.....	33
3. ΤΟ ΤΑΝΓΚΟ	35
3.1 Η ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ, Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΤΑΝΓΚΟ	37
3.1.1 Ο ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΟ ΤΑΝΓΚΟ	43
3.1.2 Η ΜΟΥΣΙΚΗ.....	44
3.2 ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ.....	45
3.3 ΤΟ ΤΑΝΓΚΟ ΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ	47
4. ΟΙ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΤΑΝΓΚΟ	50
4.1 ΤΑΝΓΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ	50
4.2 ΜΑΡΑΘΩΝΙΟΙ ΤΑΝΓΚΟ.....	52
4.3 ΒΡΑΔΙΕΣ/ΧΟΡΟΕΣΠΕΡΙΔΕΣ (ΜΙΛΟΝΓΚΑΣ) ΤΑΝΓΚΟ.....	54
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ: ΧΟΡΕΥΤΕΣ ΤΑΝΓΚΟ, ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	56
5. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΈΡΕΥΝΑΣ	56
6. ΈΛΛΗΝΕΣ, ΤΟΥΡΚΟΙ ΚΑΙ ΧΟΡΕΥΤΙΚΟΣ ΤΑΝΓΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	58
6.1 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΩΝ ΧΟΡΕΥΤΩΝ ΤΑΝΓΚΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗ ΣΕ ΕΙΔΙΚΑ ΧΟΡΕΥΤΙΚΑ ΤΑΝΓΚΟ ΓΕΓΟΝΟΤΑ	63
6.1.1 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΩΝ ΧΟΡΕΥΤΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	64
6.1.2 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΩΝ ΧΟΡΕΥΤΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΩΜΕΝΩΝ ΩΣ ΤΑΞΙΔΙΩΤΩΝ.....	66
6.1.3 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΟΥΣ ΤΡΟΠΟΥΣ ΚΑΙ ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΤΟΥ ΤΑΞΙΔΙΟΥ ΤΟΥΣ ΩΣ ΧΟΡΕΥΤΕΣ ΣΕ ΕΙΔΙΚΑ ΧΟΡΕΥΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΑΝΓΚΟ.....	68
6.2 Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΧΟΡΕΥΤΙΚΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΤΑΝΓΚΟ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ	75

7. ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΓΙΑ ΧΟΡΕΥΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ: ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	78
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	82
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	83
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	88

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1. Προφίλ Πολιτιστικού Τουρίστα. Πηγή: Silberberg (1995), Kerstetter et all (2001). Ιδία Επεξεργασία	18
Πίνακας 2. Παράμετροι Ελκυστικότητας ενός μέρους. Πηγή: Getz (1991), Swarbrooke (1995), Crouch & Ritchie (1999). Ιδία Επεξεργασία.....	27
Πίνακας 3. Δείγμα δημογραφικών χαρακτηριστικών. Πηγή: ίδια ανάπτυξη (2021-2022).....	61
Πίνακας 4. Δημογραφικά χαρακτηριστικά χορευτών τάνγκο που ταξιδεύουν. Ιδία ανάπτυξη (2021 - 2022).....	62
Πίνακας 5. Λόγοι ώθησης (εκτός του τάνγκο) για την επιλογή ενός προορισμού. Ιδία ανάπτυξη (2021-2022).....	74
Πίνακας 6. Γενικές προτιμήσεις τάνγκο χορευτών όταν ταξιδεύουν. Ιδία ανάπτυξη (2021 - 2022).	79
Πίνακας 7. Ειδικές προτιμήσεις τάνγκο χορευτών όταν ταξιδεύουν σε χορευτικά τάνγκο γεγονότα. Ιδία ανάπτυξη (2021 - 2022).	80

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Γράφημα 1. Απεικόνιση των κριτηρίων και της σημαντικότητάς τους για την επιλογή μας διοργάνωσης τάνγκο για τους Έλληνες. Πηγή: ίδια ανάπτυξη (2021-2022)	70
Γράφημα 2. Απεικόνιση των κριτηρίων και της σημαντικότητάς τους για την επιλογή μας διοργάνωσης τάνγκο για τους Τούρκους. Πηγή: ίδια ανάπτυξη (2021-2022).....	71

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 1. Τυπολογία των οργανωμένων γεγονότων. Πηγή: Getz (2008). Ιδία επεξεργασία.	29
---	----

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΟ

Γκάουτσο (gaucho): χωρικοί, αγροτικοί χαρακτήρες που συνδέονται με τις πεδιάδες της Αργεντινής (pampas).

Επόκα ντε όρο (Época de oro): η Χρυσή Εποχή του τάνγκο, από το 1935 έως το 1955.

Κομπαρδίτο (el compardito): επικίνδυνος, σκληρός τύπος στο Μπουένος Άιρες (τέλη 19ου – αρχές 20ου αιώνα)

Μεστίζο (mestizo): άτομο με μεικτή καταγωγή Αμερικανών/Ισπανών.

Μιλόνγκα (milonga): (1) λαϊκό, αφηγηματικό τραγούδι με απλή μελωδία, (2) ο χώρος όπου χορεύεται το τάνγκο και στις τρεις μορφές του (τάνγκο, μιλόνγκα και βαλς), (3) η εξελιγμένη παραλλαγή πάνω σε έντονα ρυθμικά θέματα, απαρτίζεται από ένα ρυθμικό και ένα μελωδικό μέρος.

Μιλονγκέρο (milonguero): αυτός που συχνάζει στις μιλόνγκας

Μπαντονεόν (bandoneon): μουσικό όργανο που παρουσιάζει ομοιότητες με την κονσερτίνα. Προέρχεται από τη Γερμανία και αποτελεί σήμα κατατεθέν της μουσικής του τάνγκο.

Λα γκουάρντια βιέχα (la guardia vieja): η Παλιά Φρουρά του τάνγκο, καλύπτει την περίοδο από το 1880 μέχρι το 1920 και είναι το στάδιο της κυοφορίας και της πρώιμης εξέλιξης του τάνγκο.

Λα γκουάρντια νουέβα (la guardia nueva): η Νέα Φρουρά του τάνγκο, περιλαμβάνει την περίοδο από το 1920 μέχρι το 1960, κατά την οποία διαμορφώθηκαν σταθερές μουσικές φόρμες.

Οркέστα τίπικα (orquesta típica): είναι η τυπική ορχήστρα τάνγκο που αποτελείται συνήθως από μία ομάδα εγχόρδων (με βιολιά, βιόλα και τσέλο), μία ομάδα μπαντονεόν και μία ομάδα που δίνει ρυθμό (με ένα πιάνο και ένα κοντραμπάσο)

Πορτένιο (porteño): κάποιος που ζει ή κατάγεται από λιμάνι, ο κάτοικος του Μπουένος Άιρες

Ρεκουέρδο (Recuerdo): ορχηστρικό κομμάτι του συνθέτη Osvaldo Pugliese που γράφτηκε το 1924 και θεωρείται σταθμός για τη Νέα Φρουρά στο τάνγκο λόγω της πρωτότυπης και καινοτόμας δομής του.

Τανγκιέρο (tanguero): αυτός που σχετίζεται με το είδος του τάνγκο και με τον κόσμο του (μουσικοί, χορευτές, ποιητές, θαυμαστές), αν και έχει επικρατήσει να ονομάζονται κατά κύριο λόγο έτσι οι χορευτές.

Τάνγκο σαλόν (tango de salón): υποδηλώνει ένα από τα διαφορετικά στυλ χορού τάνγκο

Τάνγκο νουέβο (tango nuevo): χρησιμοποιείται κυρίως για να υποδηλώσει το στυλ της μουσικής τάνγκο που εγκαινίασε ο Άστορ Πιατσόλα (δεκαετίες '70 – '80) και συνδύασε το τάνγκο με άλλα είδη μουσικής, όπως η τζαζ

Τάνγκο κανσιόν (tango canción): το τάνγκο-τραγούδι ή τάνγκο με στίχους, χαρακτηρίζεται από απλά μελωδικά και τραγουδιστικά θέματα.

Ελένη Σκριμπα

Ταξί ντάνσερς (taxi dancers): κυρίως Αργεντινοί άντρες, οι οποίοι ζουν προσφέροντας τις υπηρεσίες τους ως χορευτές – συνοδοί σε ξένες κυρίως γυναίκες για σύντομο χρονικό διάστημα.

Φόλοουερ (follower): ένας από τους δύο ρόλους στον χορό του τάνγκο, αυτός που ακολουθεί και συνήθως αναφέρεται στη γυναίκα.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Πρώτα απ' όλα θα ήθελα να ευχαριστήσω για τη στήριξη, την καθοδήγηση, τη συμβολή και την υπομονή του τον επιβλέποντα καθηγητή της διπλωματικής μου εργασίας κύριο Νικόλαο – Γεώργιο Καραχάλη.

Επίσης, θα ήθελα να κάνω μία ευχαριστήρια αναφορά στο συγκεκριμένο μεταπτυχιακό πρόγραμμα «Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Τουρισμού και Πολιτισμού». Ήταν ένα μεταπτυχιακό που με εξέλιξε προσωπικά, αλλά και ως «επιστήμονα» και μου έδωσε τη δυνατότητα, μέσω της εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας, να ασχοληθώ με την αγαπημένη μου δραστηριότητα, το αργεντίνικο τάνγκο, με έναν διαφορετικό/ακαδημαϊκό τρόπο. Επιπλέον, αξίζουν ευχαριστίες για τη διδασκαλία, την καθοδήγηση και τη στήριξη στους καθηγητές του προγράμματος, οι οποίοι προσπάθησαν να μας μεταδώσουν τις γνώσεις τους για τον τουρισμό, τον πολιτισμό και την ανάπτυξή τους όσο καλύτερα μπορούσαν.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τις συμφοιτήτριές μου, Ελένη και Κική για τις μεταπτυχιακές μας συζητήσεις και τη γνώμη που μου πρόσφεραν όταν είχα αμφιβολίες, την Διδάκτορα και χορεύτρια τάνγκο φίλη μου Μαριάννα για τη στήριξη και τις συμβουλές της και πολλούς ακόμα στενούς μου φίλους, οι οποίοι ήταν δίπλα μου είτε ψυχολογικά είτε έμπρακτα, εκφράζοντας τη συμβουλή τους στην έρευνα και το περιεχόμενο όταν τη χρειάστηκα.

Τέλος, ευχαριστώ έναν προς έναν και τους 133 χορευτές, Έλληνες και Τούρκους, που αφιέρωσαν λίγο από τον χρόνο τους και συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο, βοηθώντας στην εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας και τους πέντε διοργανωτές από Τουρκία, Ιταλία και Ελλάδα, οι οποίοι με πολλή χαρά μίλησαν μαζί μου και μοιράστηκαν στοιχεία από την εμπειρία τους, στο οργανωτικό κομμάτι του τάνγκο.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Ιρλανδός θεατρικός συγγραφέας και κριτικός George Bernard Shaw είχε πει πως ο χορός είναι η κάθετη έκφραση οριζόντιων επιθυμιών, θέλοντας μάλλον να τονίσει ότι ο χορός αποτελεί τρόπο έκφρασης, πέρα από το εμφανές.

Από την άλλη και πιο συγκεκριμένα για το αργεντίνικο tango, ο Αμερικανός συγγραφέας, ιστορικός και κριτικός λογοτεχνίας Waldo David Frank είχε αναφέρει πως ‘το tango είναι ο πιο βαθύς χορός στην ιστορία της ανθρωπότητας’.

Όποια σημασία -βαθύτερη ή μη- έχουν τα δύο παραπάνω γνωμικά, το σίγουρο είναι πως ο χορός αποτελεί τρόπο έκφρασης πολλών ανθρώπων και είναι δείγμα πολιτισμού, από τα αρχαία χρόνια. Αφρικανικοί ανιμιστικοί χοροί που συνδέονται με τη θρησκεία, λατινογενείς χοροί με ρίζες από την Αφρική, παραδοσιακοί χοροί που αντικατοπτρίζουν τα ήθη και τα έθιμα ενός τόπου, ατομικοί, δυαδικοί, ομαδικοί.

Το λεξικό Merriam-Webster ορίζει τον χορό ως την πράξη που ‘κινεί κανείς το σώμα του ρυθμικά, συνήθως στη μουσική: να ασχολείται ή να ερμηνεύει, παρουσιάζει έναν χορό· να ερμηνεύσει ή να συμμετάσχει ως χορευτής· να χορέψει με κάποιον’.

Ο χορός ορισμένες φορές θεωρείται ότι έχει εθνοτικές βάσεις και είναι η μόνη καλλιτεχνική έκφραση που συνδέεται εναλλακτικά με τις εθνοτικές ρίζες των ανθρώπων. Επίσης, τον 19^ο αιώνα συμπεριλήφθηκε στη διαδικασία δημιουργίας εθνικών ταυτοτήτων μεταξύ των μελών μικρών εθνών στην Κεντρική Ευρώπη (Torric, 2016).

Ο χορός αποτέλεσε εν γένει ένα στοιχείο πολιτισμού. Αυτό το στοιχείο πολιτισμού ήταν η δημιουργία μιας ομάδας ανθρώπων σε μια συγκεκριμένη εποχή, μέσω της οποίας οι ανάγκες αυτής της ομάδας, εκφράστηκαν. Δεδομένου ότι χρόνο με τον χρόνο οι κοινωνικές ανάγκες αλλάζουν, ο χορός δεν δύναται να παραμείνει σταθερός. Μεταβάλλεται, επίσης. Ωστόσο, εξακολουθεί να αποτελεί ένα δυναμικό φαινόμενο.

Επίσης, σύμφωνα με τους Banio & Malchrowicz-Moško (2019), ο χορός είναι μια ανθεκτική μορφή στην παραμόρφωση και την απόκλιση, για αυτό τον λόγο είναι δυνατόν να μελετηθεί ο πολιτισμός με ακρίβεια τόσο στην πραγματική του έκφανση και έκφραση όσο και στη σφαίρα της μνήμης.

Ο Shay (2016) στο βιβλίο του ‘Χορός εθνικής ταυτότητας για σεξ, διασκέδαση και κέρδος’ (Ethno Identity Dance for Sex, Fun and Profit) κάνει αναφορά στις έξι βασικές λειτουργίες του χορού, οι οποίες είναι οι εξής:

- (1) ο χορός ως αντανάκλαση και επικύρωση της κοινωνικής οργάνωσης, (2) ο χορός ως όχημα κοσμικής και θρησκευτικής τελετουργικής έκφρασης, (3) ο

χορός ως κοινωνική ασχολία ή ψυχαγωγική δραστηριότητα, (4) ο χορός ως ψυχολογική διέξοδος και απελευθέρωση, (5) ο χορός ως αντανάκλαση αισθητικών αξιών ή ως αισθητική δραστηριότητα από μόνη της, (6) ο χορός ως αντανάκλαση των προτύπων οικονομικής επιβίωσης ή ως οικονομική δραστηριότητα από μόνη της.

Ο χορευτικός τουρισμός νοείται ‘ως το ταξίδι με σκοπό την εκμάθηση του χορού και της κουλτούρας του σε μέρη όπου γεννήθηκαν και αναπτύχθηκαν συγκεκριμένα στυλ χορού ή όπου παίζουν σημαντικό εθνικό ρόλο και απολαμβάνουν μεγάλη δημοτικότητα στην τοπική κοινωνία’ (Banio & Malchrowicz-Moško, 2019) και αποτελεί μία μορφή τουρισμού που ανήκει στην ευρύτερη κατηγορία του πολιτιστικού τουρισμού. Μέσα από αυτόν, οι τουρίστες έχουν την ευκαιρία να ζήσουν μία αυθεντική εμπειρία και να γνωρίσουν τα ήθη και τις παραδόσεις ενός τόπου που είτε είναι άμεσα είτε έμμεσα συνδεδεμένα με τον χορό. Τα ταξίδια που σχετίζονται με τον χορό βρίσκονται στο μεταίχμιο πολιτισμού, αθλητισμού και με ιδιαίτερη έμφαση στον τουρισμό εκδηλώσεων. Επίσης, έχει ως στόχο την ενίσχυση του ελεύθερου χρόνου του ατόμου με νέες πολιτιστικές εμπειρίες, κοινωνικές δεξιότητες, γνώση της χορευτικής υποκουλτούρας (*subculture*) και του γενικότερου πολιτισμού ενός άλλου μέρους του πλανήτη (Banio & Malchrowicz-Moško, 2019).

Σε σύνδεση με τα παραπάνω, τα ειδικά γεγονότα μπορούν να αποτελέσουν μία σημαντική πηγή προσέλκυσης διαφορετικών τμημάτων επισκεπτών σε ένα μέρος με βάση το είδος, τη μοναδικότητα και την προώθησή τους. Μπορούν επίσης να συμβάλλουν στη θετική εικόνα για έναν προορισμό, δημιουργώντας δυνατούς δεσμούς με τους επισκέπτες (Hernández-Mogollón, κ.α., 2014).

Στην παρούσα διπλωματική εργασία συναντώνται επίσης ως θεματική τα κίνητρα των επισκεπτών. Σχετικά με αυτά, οι Crompton και McKay (1997) εντοπίζουν τρεις λόγους για τους οποίους αξίζει κάποιος να επενδύσει στην ανάλυση και καλύτερη κατανόηση των κινήτρων που ωθούν τους ανθρώπους να επισκέπτονται γεγονότα φεστιβάλ. Αρχικά, η σκιαγράφηση των αναγκών τους και το τι τους ωθεί στη συμμετοχή ή όχι σε φεστιβάλ αποτελεί βασικό στοιχείο και προαπαιτούμενο για τον αποτελεσματικό σχεδιασμό, ανάπτυξη και προώθηση ενός φεστιβάλ.

Έτσι, εάν εντοπιστούν τα κύρια κίνητρα, τότε το πρακτικό κομμάτι, οι ρυθμίσεις και το πλαίσιο ενός ειδικού γεγονότος/φεστιβάλ μπορούν να τροποποιηθούν προκειμένου να διευκολύνουν την εκπλήρωση αυτών των κινήτρων.

Ο δεύτερος λόγος που αναφέρουν αφορά την άμεση σχέση των κινήτρων με την ικανοποίηση. Όσο περισσότερο ικανοποιημένοι είναι οι επισκέπτες από την προηγούμενη εμπειρία τους σε ένα συγκεκριμένο φεστιβάλ τόσο πιο πιθανό είναι να επιστρέψουν.

Ο τρίτος και τελευταίος λόγος είναι ότι τα εντοπιζόμενα κίνητρα συμβάλλουν στην κατανόηση του τρόπου με τον οποίο λαμβάνουν αποφάσεις οι επισκέπτες. Αυτό με τη σειρά του διευκολύνει την προώθηση γύρω από τις συγκεκριμένες ανάγκες της αγοράς-στόχου (Crompton και McKay, 1997).

Ο τομέας των κινήτρων, παρά τον κεντρικό του ρόλο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για τα φεστιβάλ και τα ειδικά γεγονότα γενικότερα, είναι ένας από τους τομείς που έχει ερμηνευτεί λιγότερο στον τουρισμό σε σχέση με άλλους (Crompton και McKay, 1997). Τα περισσότερα άρθρα που αναφέρονται σε κίνητρα επισκεπτών αφορούν άλλου είδους τουριστικές δραστηριότητες και δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου, όπως την επίσκεψη σε μνημεία πολιτιστικής ή/και θρησκευτικής κληρονομιάς, ή σε διαφορετικά είδη τουρισμού, όπως ο αγροτουρισμός.

Για τον λόγο αυτό, ένας από τους σκοπούς της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η όσο το δυνατόν καλύτερη σκιαγράφηση των κινήτρων των χορευτών αργεντινικού τάνγκο που ταξιδεύουν σε ένα μέρος προκειμένου να συμμετάσχουν σε ειδικά χορευτικά γεγονότα (φεστιβάλ, μαραθωνίους) ή σε τοπικές μιλόνγκας.

Το τάνγκο, όπως και οι περισσότεροι ρυθμοί και χοροί που προέρχονται από την Αφρική, παρουσιάζει μία περίπλοκη γενεαλογία και κανείς δεν μπορεί να ορίσει με ακρίβεια τη στιγμή της γέννησής του (Shay, 2016).

Η τεχνική, οι κινήσεις και ο κοινωνικός χώρος του τάνγκο διαμορφώνονται από τον Βρώμικο Πόλεμο (*Dirty War*) στην Αργεντινή μέσα από την απώλεια συγκεκριμένων χορευτών και της τεχνικής τους, την συρρίκνωση της παράδοσης, αλλά και μέσω του κινήματος που έμεινε ζωντανό. Αυτό το κίνημα ανακαλύφθηκε ξανά αργότερα και μεταμορφώθηκε (Brown, 2017).

2. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΚΟΠΟΥ

Την περίοδο μετά το 1980 και κυρίως στη δεκαετία του 1990 εμφανίστηκαν νέα ενδιαφέροντα και με πολλές προεκτάσεις τουριστικά προϊόντα, πέραν του συμβατικού μαζικού τουρισμού διακοπών που δέσποζε μέχρι τότε. Ένας από τους βασικούς λόγους που υποβοήθησε την εμφάνιση του συγκεκριμένου είδους ήταν οι συζητήσεις γύρω από τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις του κυρίαρχου τουρισμού διακοπών. Έτσι εξηγείται και το γεγονός ότι οι πρώτες προσπάθειες ονομασίας αυτών των μορφών είχαν, κατά κύριο λόγο, περιβαλλοντικό πρόσημο (Κοκκώσης, κ.α., 2020). Στην πορεία χρησιμοποιήθηκε ο όρος ‘Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού’ (EEMT), ενώ στην ξενόγλωσση βιβλιογραφία εντοπίζονται επίσης και ως ‘Τουρισμός Ειδικού Σκοπού’ ή ‘Τουρισμός Ειδικών Ενδιαφερόντων’.

Οι Hall και Weiler το 1992, στο βιβλίο τους ‘Τουρισμός Ειδικού Ενδιαφέροντος’ ήταν εκείνοι που εισήγαγαν τον συγκεκριμένο όρο για πρώτη φορά στην ακαδημαϊκή βιβλιογραφία του τουρισμού, παρ’ ότι οι ίδιοι αναφέρουν πως ο όρος δημιουργήθηκε από τον Read, το 1980 (Weiler & Firth, 2021). Σε αυτό το βιβλίο επιχειρώντας να ορίσουν τον τουρίστα που ταξιδεύει με αυτό τον σκοπό ανέφεραν ότι ‘το κίνητρο και η λήψη απόφασης του ταξιδιώτη καθορίζονται πάνω απ’ όλα από ένα συγκεκριμένο ειδικό ενδιαφέρον που επικεντρώνεται είτε στη/ις δραστηριότητα/ες είτε και στους προορισμούς και το περιβάλλον’ (στο Trauer, 2006, Weiler & Firth, 2021). Πάνω σε αυτό, οι Swarbrooke και Horner (2006) πρόσθεσαν τη δική τους οπτική, η οποία βασίζεται στην επιθυμία του τουρίστα να βρεθεί σε ένα καινούργιο ή οικείο περιβάλλον και να ικανοποιήσει/εξελίξει ένα ήδη υπάρχον ενδιαφέρον ή να αναπτύξει ένα καινούργιο.

Αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το βασικό κίνητρο ώθησης του ταξιδιώτη είναι τα χόμπι, τα ειδικά ενδιαφέροντα και οι δραστηριότητες που επιθυμεί και με βάση αυτά προχωράει στην επιλογή του προορισμού, της εποχής και της διάρκειας των διακοπών του. Είναι δηλαδή οι δραστηριότητες τις οποίες μπορεί να κάνει ο ταξιδιώτης στο συγκεκριμένο μέρος και όχι ο προορισμός αυτός καθ’ αυτός (Brotherton & Himmetoglu, 1997, Weiler & Firth, 2021).

Μία περαιτέρω κατηγοριοποίηση αυτών των μορφών είναι βασισμένη σε ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά τους. Για παράδειγμα, μία ομάδα EEMT μπορεί να είναι όσες επικεντρώνονται στο περιβάλλον και τη φύση, όπως ο αγροτουρισμός, ο οικοτουρισμός, ο περιηγητικός τουρισμός στην ύπαιθρο, ο ορειβατικός. Γενικότερα το φάσμα των EEMT

είναι ευρύ και περιλαμβάνει αρκετές κατηγορίες και υποκατηγορίες (Brotherton & Himmertoglu, 1997, Trauer, 2006, Weiler & Firth, 2021, Κοκκώσης, κ.α., 2020, Τσάρτας, 2010). Σε αυτό το πλαίσιο, ο τουρισμός ειδικών ενδιαφερόντων λαμβάνεται ως μέρος ενός συστήματος, το οποίο περικλείει γενικά το περιβάλλον (από το τοπικό στο παγκόσμιο), την τουριστική ζήτηση, που σχετίζεται με τον τουρίστα και παράγοντες που τον επηρεάζουν (οικονομική κατάσταση, κατάλληλος εξοπλισμός, προσωπικά χαρακτηριστικά), την προσφορά της τουριστικής βιομηχανίας που περιλαμβάνει όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, αλλά και των ΜΜΕ που θεωρούνται ως ο βασικός παράγοντας επιρροής στον τουρισμό για τον 21ο αιώνα (Trauer, 2006).

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η κατάσταση στην Ελλάδα σχετικά με τις ΕΕΜΤ, αφού για αρκετά χρόνια είχαν απήχηση σε μεγάλο βαθμό στους ημεδαπούς τουρίστες και αρκετά λιγότερο στους αλλοδαπούς. Οι πρώτες περιοχές, μάλιστα, που αναπτύχθηκαν περαιτέρω ήταν οι ήδη ανεπτυγμένες για τον συμβατικό μαζικό τουρισμό (Τσάρτας, 2010).

Σε μία πρώτη προσπάθεια ένταξης των χορευτών αργεντίνικου τάνγκο σε κάποιο είδος τουρίστα και με βάση τα παραπάνω στοιχεία από την βιβλιογραφία, θα μπορούσε να αναφερθεί πως σε μεγάλο βαθμό αντιστοιχούν στο προφίλ του τουρίστα που ενδιαφέρεται για τις ΕΕΜΤ, καθώς το βασικό τους κίνητρο ορίζεται από ένα ειδικό ενδιαφέρον – τη συμμετοχή σε χορευτικά γεγονότα.

2.1 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Μία από τις πιο διαδεδομένες και αναπτυγμένες ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού, στις οποίες έγινε μία γενικότερη αναφορά πριν, είναι ο Πολιτιστικός Τουρισμός, ο οποίος περιλαμβάνει ως βασικό ταξιδιωτικό κίνητρο τον πολιτισμό και ό,τι αυτός περιέχει, όπως τις επισκέψεις σε πολιτιστικά μνημεία, σε παραδοσιακές περιοχές, τη συμμετοχή σε εκδηλώσεις πολιτιστικού ενδιαφέροντος (θέαση ταινιών, θεάτρου, συναυλίες, παραστάσεις χορού), τη γνωριμία με την ιστορία, τις παραδόσεις, τα ήθη, τα έθιμα, τις γεύσεις των περιοχών (Κοκκώσης, κ.α., 2020, Niemczyk, 2013, UNWTO, 1985). Μία βασική υποκατηγορία αυτού του είδους είναι ο τουρισμός πολιτιστικής κληρονομιάς (Richards, 1996) με κύριο χαρακτηριστικό ότι αναφέρεται σε όσα κληροδοτούνται από το παρελθόν για την αξιοποίησή τους στο παρόν. Πιο συγκεκριμένα, με βάση τον ορισμό της UNESCO, ο όρος ‘πολιτιστική κληρονομιά’ περιλαμβάνει την υλική (κινητά μνημεία, ακίνητα, υποθαλάσσια), την άυλη κληρονομιά, τα φυσικά μνημεία με πολιτισμικές προεκτάσεις και την κληρονομιά σε περίπτωση ένοπλων συγκρούσεων. Η άυλη υπόστασή της είναι εξίσου σημαντική και πλέον χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερος ικανή να προσεγγίσει τουρίστες, ενώ γίνονται αρκετές προσπάθειες για τη διατήρησή της. Ως άυλη κληρονομιά λογίζονται γενικά οι παραδόσεις και οι εκφράσεις αυτών που μεταφέρονται από γενιά σε γενιά (Zouni et al, 2019) και πιο συγκεκριμένα περιλαμβάνεται ό,τι αφορά τις παραδόσεις, τα ήθη και τα έθιμα ενός τόπου, όπως η μουσική, η γλώσσα, η γαστρονομία, ο χορός, οι χειροτεχνίες/κατασκευές και διάφορες τελετές (Timothy, 2014, Timothy & Broyd, 2006, Zouni et al, 2019).

Επομένως, ο τουρισμός που συνδέεται με αυτό το είδος έχει ως βασικό κίνητρο της μετακίνησης σε έναν προορισμό την επίσκεψη σε μέρη κληρονομιάς (υλικής και άυλης) και τη βίωση αντίστοιχων εμπειριών (Park, κ.α., 2019).

Στο σημείο αυτό, αξίζει να σημειωθεί ότι το tango, το 2009, εγγράφηκε στην αντιπροσωπευτική λίστα της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της ανθρωπότητας που έχει δημιουργηθεί από την UNESCO (2009).

Ο Richards (1996) αναφέρει ότι δεν χαρακτηρίζονται όλοι όσοι επισκέπτονται ένα πολιτιστικό αξιοθέατο ως πολιτιστικοί τουρίστες, αν το κίνητρό τους δεν είναι αυτό.

Είναι, όμως, ένα είδος αρκετά διαδεδομένο, αποτελεί μία δυναμική αγορά και η συμβολή του στην οικονομία ενός τόπου είναι αναμφίβολα μεγάλης σημασίας σε πολλά επίπεδα, ενώ για πολλούς προορισμούς αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο για την περαιτέρω

οικονομική ανάπτυξή τους, καθώς μέσω αυτού μπορούν να αξιοποιήσουν την ανταγωνιστικότητά τους (Alberti & Giusti, 2012, Timothy, 2014).

Υπάρχει επίσης μία έννοια που συναντάται στον πολιτιστικό τουρισμό/τουρισμό κληρονομιάς και είναι άξια σύντομης αναφοράς: η *αυθεντικότητα*. Η έννοια της αυθεντικότητας στον τουρισμό κληρονομιάς είναι άμεσα συνυφασμένη με την αληθινή και παραδοσιακή εμπειρία που δεν έχει αλλοιωθεί και διατηρεί τα περισσότερα από τα χαρακτηριστικά της ανέγγιχτα και ακέραια. Είναι επίσης συνδεδεμένη με τα τουριστικά αντικείμενα, τα μνημεία και ειδικά τα τελευταία χρόνια με τις εμπειρίες (Park, κ.α., 2019).

Υπάρχουν επίσης μονοπάτια κληρονομιάς, πολιτιστικοί περίπατοι, αλλά και πολιτιστικές εκδηλώσεις που προσφέρουν αντίστοιχες εμπειρίες (Timothy, 2014). Όλα αυτά ξεκινούν από την αντίληψη ότι ο τουρισμός δεν συμβαίνει μόνο σε συγκεκριμένα σημεία και στο πλαίσιο μίας στατικότητας, αλλά συνδέεται άμεσα με την εμπειρία του τουρίστα (Cutler, κ.α., 2014).

2.1.1 ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΑ

Η σκιαγράφηση του προφίλ ενός τουρίστα που ταξιδεύει για έναν συγκεκριμένο σκοπό (στην προκειμένη για τον πολιτισμό) είναι σημαντική για την περαιτέρω στόχευσή του, την κατανόησή του και την βελτίωση των προορισμών που βασίζονται στο εκάστοτε είδος. Υπάρχουν αρκετοί μελετητές που έχουν ασχοληθεί με τον συγκεκριμένο τύπο τουρίστα.

Η στατιστική υπηρεσία της Αυστραλίας ορίζει ως πολιτιστικό τουρίστα ένα άτομο που έχει περάσει τουλάχιστον μία νύχτα σε ένα μέρος που απέχει περισσότερα από σαράντα χιλιόμετρα από τον τόπο της μόνιμης κατοικίας του και έχει επισκεφθεί έναν τόπο πολιτισμού για κάποια πολιτιστική δραστηριότητα.

Ως τόποι πολιτισμού ορίζονται γκαλερί και αίθουσες τέχνης, μουσεία, ζωικά και θαλάσσια πάρκα, βιβλιοθήκες, συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις, παραστάσεις χορού και ο κινηματογράφος (Filippou et all, 2010).

Χαρακτηριστικά Πολιτιστικού Τουρίστα	
Silberberg (1995), για ΗΠΑ – Καναδά:	Kerstetter, Confer και Graefe (2001):
Υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο από τον μέσο όρο	Υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης

Κερδίζει αρκετά χρήματα και ξοδεύει αρκετά στις διακοπές του	Αρκετά ευκατάστατος
Προτιμά διαμονή σε ξενοδοχείο	Έλκεται από:
Περισσότερες γυναίκες	1. Αυθεντικότητα
Μεγαλύτερες ηλικιακά ομάδες	2. Ιστορικό χαρακτήρα ενός μνημείου

Πίνακας 1. Προφίλ Πολιτιστικού Τουρίστα. Πηγή: Silberberg (1995), Kerstetter et all (2001). Ιδία Επεξεργασία

Όσοι συμμετέχουν στον πολιτιστικό τουρισμό μπορούν να χωριστούν σε ομάδες, ανάλογα με αυτό που αναζητούν από την επίσκεψή τους. Οι δύο βασικές ομάδες που εντοπίζονται είναι όσοι έχουν ευρύτερο πολιτιστικό ενδιαφέρον και εκείνοι που εμφανίζουν εξειδικευμένο ενδιαφέρον (Κοκκώσης, κ.α., 2020).

Η Niemczyk επίσης (2013) σε έρευνά της εντόπισε πέντε τύπους πολιτιστικού τουρίστα: τον στοχευμένο, τον συγκυριακό, αυτόν που περιηγείται σε αξιοθέατα, τον περιστασιακό και τον τυχαίο. Η πρώτη κατηγορία κινητοποιείται από τον πολιτισμό για την επιλογή ενός μέρους και έχει πολύ υψηλό ποσοστό ανταπόκρισης, η δεύτερη χαρακτηρίζεται αναλογικά από υψηλό επίπεδο πολιτιστικής αφομοίωσης και μπορεί να επικεντρώνεται σε θρησκευτικές προεκτάσεις. Ο τουρίστας που περιηγείται σε αξιοθέατα λαμβάνει σοβαρά υπόψιν του τον πολιτισμό για το ταξίδι με μία όμως πιο χαλαρή προσέγγιση και μία προτίμηση στην ψυχαγωγία. Οι άλλοι δύο τύποι πολιτιστικών τουριστών δεν κινητοποιούνται έντονα από τον πολιτισμό για να ταξιδέψουν κάπου ούτε παρουσιάζουν υψηλό ποσοστό ανταπόκρισης σε αυτό το προϊόν.

2.1.2 ΧΟΡΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο χορός προσφέρει μια ευκαιρία στους ανθρώπους για συνάντηση και γνωριμία με νέους πολιτισμούς και την κουλτούρα τους και επίσης βελτιώνει τις χορευτικές τους δεξιότητες μέσω της εκμάθησης νέων χορών (Filippou et all, 2010).

Είναι γεγονός πως τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μία αύξηση των χορευτικών γεγονότων και των φεστιβάλ που πραγματοποιούνται σε τουριστικούς προορισμούς. Γενικότερα ο χορός, ανεξάρτητα από το αν θεωρείται έκφραση υψηλής ή χαμηλής κουλτούρας, αποτελεί από καιρό τουριστικό πόλο έλξης (Wall & Xie, 2005 σε Zouni et all, 2019).

Συνέπεια της αύξησης των χορευτικών γεγονότων και τις ελκυστικότητας των προορισμών λόγω αυτής ήταν η ανάπτυξη του χορευτικού τουρισμού, ο οποίος αποτελεί κομμάτι του πολιτιστικού, στον οποίο έγινε αναφορά παραπάνω. Ο βασικός λόγος που αποτελεί μέρος του συγκεκριμένου είδους τουρισμού είναι επειδή προσφέρει στους τουρίστες/επισκέπτες ευκαιρίες για τη βίωση εμπειριών που είναι συνδεδεμένες με τον πολιτισμό και την πολιτιστική παράδοση του τόπου, στον οποίο βρίσκονται (Zouni et all, 2019).

Ο χορευτικός τουρισμός, όπως αναφέρθηκε και στην εισαγωγή, νοείται ως το ταξίδι με σκοπό την εκμάθηση του χορού και της κουλτούρας του σε μέρη όπου γεννήθηκαν και αναπτύχθηκαν συγκεκριμένα στυλ χορού ή όπου παίζουν σημαντικό εθνικό ρόλο και απολαμβάνουν μεγάλη δημοτικότητα στην τοπική κοινωνία (Banio & Malchrowicz-Moško, 2019). Ένα τέτοιο παράδειγμα μπορεί να αποτελέσει το τάνγκο που γεννήθηκε στην περιοχή Ρίο δε λα Πλάτα (Αργεντινή – Ουρουγουάη) και σήμερα η πρωτεύουσα της Αργεντινής αποτελεί προορισμό για τουρίστες, οι οποίοι επιθυμούν να μάθουν για τον χορό και τη φιλοσοφία του στην πατρίδα που γεννήθηκε.

Σε συνάρτηση με την παραπάνω διατύπωση, ο χορευτικός τουρισμός μέσω της λαϊκής παράδοσης, των μουσείων, της μουσικής, του χορού και των τεχνών είναι ένα αξιοσημείωτο στοιχείο που προσδίδει ιδιαίτερη αξία στο τουριστικό προϊόν και μπορεί να αποτελέσει έμπνευση και κίνητρο για εκατομμύρια τουρίστες να επισκεφτούν νέα μέρη και να γνωρίσουν καινούριους προορισμούς.

Επίσης, απευθύνεται σε τουρίστες που επιθυμούν να ζήσουν μια ξεχωριστή εμπειρία μέσα από τη συμμετοχή τους σε χορευτικά δρώμενα στην περιοχή του προορισμού τους (Zouni et all, 2019).

Ο χορευτικός τουρισμός εκφράζεται με δύο διαφορετικές εκφάνσεις. Η πρώτη σχετίζεται με την άμεση και ενεργή συμμετοχή των τουριστών σε χορευτικές εκδηλώσεις. Όταν γίνεται λόγος για χορευτική συμμετοχή εννοείται η συμμετοχή σε πολλαπλές κοινωνικές εκδηλώσεις, όπως εορτασμοί, εκθέσεις και χορευτικά εκπαιδευτικά σεμινάρια. Ένα παράδειγμα της συγκεκριμένης κατηγορίας μπορούν να αποτελέσουν τα καλοκαιρινά πανηγύρια στην Ικαρία που τα τελευταία χρόνια είναι πόλος έλξης για πολλούς τουρίστες, είτε εσωτερικούς είτε εξωτερικούς και στα οποία οι περισσότεροι συμμετέχουν έμπρακτα, χορεύοντας τους νησιώτικους παραδοσιακούς χορούς.

Η δεύτερη έκφανση είναι η απλή παρουσία των τουριστών σε ποικίλα χορευτικά γεγονότα. Για παράδειγμα, μπορεί κάποιος να παρευρίσκεται σε ένα πανηγύρι ή σε μία παραδοσιακή γιορτή και απλώς να παρατηρεί τους άλλους να χορεύουν. Στη συγκεκριμένη κατηγορία της μη ενεργής συμμετοχής ανήκουν κυρίως τα χορευτικά φεστιβάλ (Kringelbach & Skinner, 2012).

Σε αυτό το πλαίσιο, προκύπτουν τρεις διαφορετικές ομάδες συμμετεχόντων στον χορευτικό τουρισμό: παθητικοί αποδέκτες (θεατές, επισκέπτες σε μουσεία χορού, συμμετέχοντες σε φεστιβάλ χορού και άλλοι), ενεργοί χορευτικοί τουρίστες – ερασιτέχνες/κοινωνικοί χορευτές και επαγγελματίες χορευτές (συμμετέχοντες σε διαγωνισμούς χορού, μέλη χορευτικών συγκροτημάτων και άλλοι) (Banio & Malchrowicz-Moško, 2019).

Ο Σκούλτσος (2014 σε Zouni et all, 2019) αναφέρει πως ο χορός είναι το βασικό κίνητρο για έναν τουρίστα που ταξιδεύει σε ένα μέρος για να συμμετάσχει σε χορευτικά γεγονότα. Υπάρχουν τουρίστες των οποίων η κινητήρια δύναμη για το ταξίδι είναι είτε η ενεργή είτε η παθητική συμμετοχή σε τέτοιου είδους γεγονότα. Συνεχίζει γράφοντας πως ο σκοπός πολλών ερευνών βασιζόταν στους λόγους που κάποιος επέλεγε να παρευρεθεί σε ένα γεγονός, στην ευχαρίστηση/ικανοποίηση που αυτός λάμβανε από τη συμμετοχή του (ενεργή/παθητική) και στη σύνδεση των κινήτρων με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά τους (Σκούλτσος, 2014 σε Zouni et all, 2019).

Οι Zouni, Karlis και Georgaki (2019) διεξήγαγαν μία έρευνα προκειμένου να ερευνήσουν τις ομοιότητες και τις διαφορές Ελλήνων και Ρώσων χορευτικών τουριστών στην Πάτρα. Θέλησαν να σκιαγραφήσουν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά, τη στάση τους απέναντι στον χορευτικό τουρισμό και απέναντι στην Πάτρα ως προορισμού για χορευτικό τουρισμό. Τα ευρήματά τους έδειξαν ότι για το συγκεκριμένο είδος τουρισμού ενδιαφέρονται κυρίως άτομα ηλικίας από 26 έως 35 ετών, γυναίκες, άγαμες, με υψηλό

μορφωτικό επίπεδο που κατά κύριο λόγο εργάζονται στον ιδιωτικό τομέα και διαθέτουν μέσο εισόδημα. Επίσης, προκύπτει και από τις δύο ομάδες στόχους ότι χορευτικοί τουρίστες πραγματοποιούν αυτά τα ταξίδια με κύριο στόχο τη συμμετοχή τους σε χορευτικές εκδηλώσεις. Αυτό σημαίνει πως είτε επιθυμούν κυρίως να χορέψουν σε αυτές είτε να συνδυάσουν τα δύο, δηλαδή παρακολούθηση των εκδηλώσεων και ενεργή συμμετοχή σε αυτές.

Στην έρευνα των Filippou, Goulimari, Mihaltsi και Genti (2010) σχετικά με το αν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά μπορούν να διαφοροποιήσουν τα κίνητρα παρουσίας στον πολιτιστικό τουρισμό, αναφέρεται πως οι άνθρωποι λαμβάνουν μέρος σε χορευτικά σεμινάρια, επειδή περιμένουν να χαλαρώσουν και να ανακουφιστούν από το τρέξιμο και άγχος της καθημερινότητας ή να βρεθούν με άλλα άτομα που μοιράζονται κοινά ενδιαφέροντα. Με λίγα λόγια, να αποφύγουν την πλήξη και να αναπτύξουν κοινωνικές σχέσεις. Επίσης, η συμμετοχή στη συγκεκριμένη δραστηριότητα είναι πρόκληση, ευκαιρία για απόκτηση καινούργιων εμπειριών, εκπαιδευτικό κίνητρο για συμμετοχή σε τουριστικές δραστηριότητες, αλλά και κίνητρο γνωριμίας νέων τόπων και πολιτισμών.

Τα ταξίδια με βασικό κίνητρο τον χορευτικό τουρισμό επιτρέπουν τη γνωριμία και τη βαθύτερη ανακάλυψη του εκάστοτε χορού σε μέρη με βαρύ ιστορικό και πολιτιστικό πλαίσιο για ένα συγκεκριμένο χορευτικό στυλ ή την εκπαίδευση μέσω μαθημάτων/σεμιναρίων με ντόπιους δασκάλους χορού.

Κάποιες φορές το κίνητρο για την έναρξη ενός τέτοιου ταξιδιού είναι η επιθυμία ουσιαστικής βίωσης μιας συγκεκριμένης υποκοουλτούρας χορού (Banio & Malchrowicz-Mośko, 2019).

Όλο και περισσότεροι άνθρωποι χρησιμοποιούν τον ελεύθερό τους χρόνο για να ταξιδέψουν μεγάλες αποστάσεις και ξοδεύουν σημαντικά χρηματικά ποσά, εκτός του τόπου διαμονής τους (McCleary et al, 2006).

Οι Cinseros, Crawley και Whatley (2020) στο επιστημονικό τους άρθρο «Προς την Υβριδικότητα: Χορός, Τουρισμός και Πολιτισμική Κληρονομιά (Towards Hybridity: Dance, tourism and cultural heritage)» εξετάζουν τα πολύπλευρα ερωτήματα της υβριδικότητας έχοντας ως κεντρική μελέτη περίπτωσης το ερευνητικό πρόγραμμα – χρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση CultureMoves. Στο συγκεκριμένο άρθρο, χρησιμοποιούν και την έννοια του «δημιουργικού τουρισμού», η οποία, όπως αναφέρουν επινοήθηκε το 2000 από τους Richards και Raymond ως επέκταση του πολιτιστικού τουρισμού. Η συγκεκριμένη έννοια κινείται στη λογική του κατά πόσο μπορούν οι

δημιουργικές εμπειρίες να αποτελέσουν εναλλακτική στις πιο ‘παραδοσιακές’ στρατηγικές τουριστικής ανάπτυξης, συμβαδίζοντας με την ανάγκη της βιομηχανίας για επαναπροσδιορισμό του εαυτού της και την επιθυμία των τουριστών για πιο ουσιαστικές εμπειρίες. Αυτό οδηγεί σε αυξημένη δημοφιλία δημιουργικών πρακτικών, όπως ο χορός, τη στιγμή που οι πόλεις προσπαθούν να παρουσιάζονται όλο και περισσότερο ως δημιουργικοί προορισμοί (Cineros et al, 2020).

Οι Richards και Marques (2012 σε Cineros et al, 2020) αναφέρουν πως ο δημιουργικός τουρισμός εμπεριέχει ένα ευρύ φάσμα εμπειριών, στις οποίες το περιεχόμενο είτε βρίσκεται στο προσκήνιο είτε χρησιμοποιείται ως δημιουργικό φόντο.

Τα ταξίδια ανά τον κόσμο με σκοπό τόσο τη βελτίωση των χορευτικών δεξιοτήτων μέσω μαθημάτων χορού όσο και τη συμμετοχή σε εκδηλώσεις γίνονται όλα και πιο δημοφιλή. Προς αυτή την κατεύθυνση και έχοντας κατανοήσει τα θετικά οφέλη του χορευτικού τουρισμού και σε ποιο βαθμό μπορεί να αποτελέσει πόλο έλξης για τουρίστες/επισκέπτες, οι εθνικές κυβερνήσεις και οι τοπικές αρχές χρησιμοποιούν πολιτιστικά φεστιβάλ και ειδικές χορευτικές εκδηλώσεις ως βασικά στοιχεία σε ένα πλαίσιο στρατηγικών περιφερειακής ανάπτυξης, αφού παρέχουν ευκαιρίες για αυξημένα έσοδα και επενδύσεις στις περιοχές υποδοχής (Getz, 2007, Zouni et al, 2019). Ορισμένες φορές, τα συγκεκριμένα ταξίδια μπορεί να περιορίζονται μόνο στην επίσκεψη σε σημαντικά μέρη, μουσεία, εκθέσεις ή την παρακολούθηση ενός χορευτικού σόου, θεάματος ή παράστασης (Banio & Malchrowicz-Moško, 2019).

2.1.2.1 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΧΟΡΕΥΤΙΚΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΩΣ ΠΟΛΟΙ ΕΛΞΗΣ

Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφερθούν κάποια σύντομα παραδείγματα από χώρες ανά τον κόσμο που χρησιμοποιούν χορευτικά γεγονότα με κύριο σκοπό την προσέλκυση τουριστών.

Η Thimm (2014) ασχολείται σε επιστημονικό της άρθρο με το φλαμένγκο στη Σεβίλλη και το τάνγκο στο Μπουένος Άιρες και κάνει λόγο πως αυτοί οι χοροί έχουν επηρεάσει τον τουρισμό στις συγκεκριμένες πόλεις. Μέσω της αξιοποίησης του φλαμένγκο και του τάνγκο, η Σεβίλλη και το Μπουένος Άιρες αποτέλεσαν σημείο αναφοράς ως τουριστικοί προορισμοί και τελικά διαμόρφωσαν την τουριστική τους εικόνα.

Επίσης, ο Theodossopoulos (2012) σε κεφάλαιο σχετικό με τη φυλή Emberá στον Παναμά του βιβλίου 'Χορευτικοί Πολιτισμοί Παγκοσμιοποίηση, Τουρισμός και Ταυτότητα στην Ανθρωπολογία του Χορού' (Dancing Cultures Globalization, Tourism and Identity in the Anthropology of Dance) των Kringelbach και Skinner, αναφέρει πως η συγκεκριμένη φυλή έχει μετατρέψει τις ποικίλες χορευτικές θρησκευτικές τελετές σε ένα χορευτικό γεγονός για τους τουρίστες. Με αυτόν τον τρόπο -μέσω του χορευτικού τουρισμού- έχει επιτευχθεί διεθνής προβολή της εθνότητάς τους και έχει βοηθήσει στη βαθύτερη σύνδεση των ντόπιων με την κουλτούρα τους.

Από την πλευρά της, η Daniel (1996) σε έρευνά της σχετικά με τους χορούς της Αϊτής και της Κούβας, υποστηρίζει ότι ο χορός στην Κούβα μπορεί να συμβάλλει στην απόδραση των τουριστών από την καθημερινή τους ζωή και με αυτόν τον τρόπο να κερδίσουν νέες εμπειρίες. Βέβαια και με βάση τα όσα γράφτηκαν παραπάνω, αυτό προϋποθέτει την έμπρακτη συμμετοχή των τουριστών στον χορό. Πολυάριθμα ταξιδιωτικά γραφεία συνεργάζονται με κουβανικές σχολές χορού και οργανώνουν τουριστικά ταξίδια που συνδυάζουν περιηγήσεις και ξεναγήσεις σε αξιοθέατα με μαθήματα χορού (Banio & Malchrowicz-Moško, 2019).

Από ελληνικής μεριάς, τα τελευταία χρόνια έχει δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην προώθηση των παραδοσιακών χορών ως κίνητρο για πολιτιστικό τουρισμό (Filippou et al, 2010). Η θετική επίδραση του χορού στον τουρισμό έχει γίνει αντιληπτή από την τοπική κοινωνία και κατά συνέπεια πολλά χορευτικά φεστιβάλ οργανώνονται και περιλαμβάνουν την παρουσίαση παραδοσιακών και μοντέρνων χορών. Παραδείγματα αποτελούν το Διεθνές Φεστιβάλ Φόκλор Λευκάδας, το Χορευτικό Φεστιβάλ Καλαμάτας, το Φεστιβάλ Χορού Θεσσαλονίκης και αρκετά άλλα (Zouni et al, 2019).

Ελένη Σκρίμπα

Σήμερα, η μανία για τον χορό δημιουργεί μεγάλες ευκαιρίες για πολιτιστικό τουρισμό. Ωστόσο, είναι σκόπιμη η υπενθύμιση πως υπάρχει μεγάλος κίνδυνος να χαθεί το πιο σημαντικό νόημα του χορού με την εμπορευματοποίηση και τη μείωση της αρχικής του ουσίας, αλλά και η αυθεντικότητα που αποτελεί βασικό στοιχείο σε μία τέτοιου είδους δραστηριότητα (Banio & Malchrowicz-Mosko, 2019).

2.1.2.2 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΔΗΜΟΦΙΛΩΝ ΧΟΡΩΝ ΣΥΝΥΦΑΣΜΕΝΩΝ ΜΕ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥΣ

Εκτός από τα παραδείγματα ειδικών χορευτικών γεγονότων που όσο περνούν τα χρόνια, αυξάνονται, υπάρχουν και κάποιοι δημοφιλείς προορισμοί που σχετίζονται με τον χορό ή θα μπορούσε να ειπωθεί ότι αποτελούν σταθμούς για τον χορευτικό τουρισμό.

Οι Banio και Malchrowicz-Moško (2019) επιχειρούν να κάνουν μία χαρτογράφηση και αναφορά στους συγκεκριμένους προορισμούς, χρησιμοποιώντας παραδείγματα χωρών που βρίσκονται στην αντιπροσωπευτική λίστα της UNESCO για την άυλη πολιτιστική κληρονομιά της ανθρωπότητας.

Για όσους αγαπούν τη σάλσα, ο πιο σημαντικός προορισμός είναι η Κούβα. Όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω, πολλά ταξιδιωτικά γραφεία προσφέρουν πακέτα διακοπών/αναψυχής μαζί με μαθήματα χορού. Ένα άλλο είδος χορού που συναντάται στην Κούβα είναι η ρούμπα (Banio & Malchrowicz-Moško, 2019).

Στην ίδια ήπειρο, το τάνγκο που γεννήθηκε στην περιοχή του Ρίο δε λα Πλάτα (Αργεντινή – Ουρουγουάη) αποτελεί σημαντικό τουριστικό στοιχείο της Αργεντινής, κυρίως. Πρόκειται να αναφερθούν περαιτέρω στοιχεία για το συγκεκριμένο είδος σε παρακάτω κεφάλαιο, αφού είναι το κύριο θέμα της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Ένας από τους δημοφιλέστερους λάτιν χορούς είναι η σάμπα. Η σάμπα μπορεί να παρουσιαστεί είτε με ένα και μόνο άτομο είτε σε ζευγάρι και χαρακτηρίζεται από τις δυναμικές και αισθησιακές κινήσεις των γοφών, ενώ αποτελεί το πιο αντιπροσωπευτικό παράδειγμα του καρναβαλιού στο Ρίο ντε Τζανέιρο της Βραζιλίας (Banio & Malchrowicz-Moško, 2019).

Ένας ακόμα χορός που συμπεριλαμβάνεται στη λίστα της UNESCO είναι το φλαμένγκο που παρουσιάζει ένα μείγμα ποικίλων και διαφορετικών πολιτισμών, όπως ο περσικός, ο αραβικός, ο εβραϊκός και ο βαλκανικός. Το φλαμένγκο είναι άμεσα συνυφασμένο με την Ισπανία και πιο συγκεκριμένα την Ανδαλουσία.

Η Αίγυπτος αποτελεί έναν ακόμα προορισμό στον χορευτικό χάρτη, εκεί όπου γεννήθηκε και αναπτύχθηκε ο χορός της κοιλιάς (Banio & Malchrowicz-Moško, 2019).

Το βασικότερο χορευτικό σύμβολο της Ελλάδας και της τουριστικής προώθησής της είναι το συρτάκι, το οποίο έχει τις ρίζες του στην Κρήτη και στους τουρίστες είναι κυρίως γνωστό ως Ζορμπάς.

Αλλάζοντας ύφος χορού, οι λάτρεις του μπαλέτου ταξιδεύουν στη Ρωσία, όπου το μπαλέτο αποτελεί ένα βασικό στοιχείο του Ρωσικού πολιτισμού, καθ' ότι χρονολογείται από το δεύτερο μισό του 17^{ου} αιώνα (Banio & Malchrowicz-Moško, 2019).

2.1.2.3 ΜΟΥΣΕΙΑ ΧΟΡΟΥ

Ανά τον κόσμο υπάρχουν και κάποια μουσεία που είναι αφιερωμένα και προσανατολισμένα στον χορό γενικότερα και άλλα που είναι αφιερωμένα σε έναν χορό, ειδικότερα.

Σε μια μικρή αναφορά, αντλώντας στοιχεία από το επιστημονικό άρθρο των Banio και Malchrowicz-Moško (2019), εντοπίζονται τέσσερα μουσεία χορού.

Ένα από τα γνωστότερα είναι το ‘Μουσείο Χορού’ στη Στοκχόλμη. Περιλαμβάνει εκθέματα που είναι συνδεδεμένα με τον χορό, όπως κοστούμια, μάσκες, σχέδια σκηνογραφίας, έργα τέχνης, αφίσες και βιβλία.

Ένα άλλο παράδειγμα είναι το ‘Εθνικό Μουσείο Χορού’ στις Ηνωμένες Πολιτείες και πιο συγκεκριμένα στη Νέα Υόρκη και φιλοξενεί φωτογραφίες, βίντεο, χειροποίητα αντικείμενα, κοστούμια και βιογραφίες διάσημων χορευτών.

Στο Ρίο ντε Τζανέιρο και τη Σεβίλλη υπάρχουν επίσης μουσεία αφιερωμένα αποκλειστικά στη σάμπα και το φλαμένγκο, αντίστοιχα (Banio & Malchrowicz-Moško, 2019).

2.2 ΕΙΔΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Για να μπορέσουμε να κατανοήσουμε πλήρως τα κίνητρα των χορευτών αργεντίνικου τάνγκο που επιθυμούν να συμμετέχουν σε ειδικά χορευτικά γεγονότα και για τον λόγο αυτό ταξιδεύουν είναι σκόπιμο να γίνει μία αναφορά στο γενικότερο πλαίσιο των ειδικών γεγονότων. Τι είναι, πώς έχουν διαμορφώσει το τουριστικό προϊόν μιας περιοχής και πώς μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη ενός προορισμού.

Παρατηρώντας τη βιβλιογραφία σχετικά με την ελκυστικότητα ενός μέρους, εντοπίζεται ότι πολλοί ερευνητές/επιστήμονες έχουν προτείνει διάφορες τυπολογίες, οι οποίες, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνουν και τα ειδικά γεγονότα ως παράμετρο ελκυστικότητας (Getz, 1991a, Swarbrooke, 1995, Crouch & Ritchie, 1999 σε Hernández-Mogollón, κ.α., 2014).

Παράμετροι ελκυστικότητας μέρους		
Getz (1991)	Swarbrooke (1995)	Crouch & Ritchie (1999)
Περιβαλλοντικές πηγές	Φυσικό περιβάλλον	Φυσιογραφία
Μακροχρόνιοι πόροι δημιουργημένοι από τον άνθρωπο	Κατασκευές που δεν χτίστηκαν με σκοπό την προσέλκυση τουριστών	Πολιτισμός/κουλτούρα και ιστορία
Γεγονότα	Μόνιμες κατασκευές που χτίστηκαν με σκοπό την προσέλκυση τουριστών	Δεσμοί της αγοράς
	Γεγονότα	Δραστηριότητες αναψυχής
		Τουριστικές υπερκατασκευές
		Ειδικά γεγονότα

Πίνακας 2. Παράμετροι Ελκυστικότητας ενός μέρους. Πηγή: Getz (1991), Swarbrooke (1995), Crouch & Ritchie (1999). Ιδία Επεξεργασία.

Τα γεγονότα, σύμφωνα με τον Getz (1997, 2005), είναι ειδικοί εορτασμοί που σχεδιάζονται και οργανώνονται σε ένα μέρος από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς και συνήθως περιλαμβάνουν έναν αριθμό δραστηριοτήτων. Τα γεγονότα αυτά μπορούν να ταξινομηθούν με βάση το περιεχόμενό τους, την τοποθεσία τους, το αντικείμενό τους, το μέγεθος, καθώς και τη σπουδαιότητά τους (Getz, 1997, 2005).

Ένας επιπλέον ορισμός των γεγονότων προέρχεται από τους Jago και Shaw (1998). Εκείνοι αναφέρουν πως τα γεγονότα είναι ειδικές εκδηλώσεις που δεν

πραγματοποιούνται συχνά και έχουν καθορισμένη διάρκεια, παρέχοντας στους συμμετέχοντες ευκαιρίες για κοινωνική αλληλεπίδραση, πέρα από τις καθημερινές ενασχολήσεις τους. Οι ίδιοι κάνουν επίσης λόγο για τα χαρακτηριστικά των ειδικών γεγονότων, τα οποία χωρίζονται σε εφτά στοιχεία: τη δυνατότητα προσέλκυσης τουριστών και προώθησης της τοπικής ανάπτυξης, την περιορισμένη διάρκεια, την όχι συχνή διεξαγωγή, την αύξηση της συναίσθησης των πολιτών και της εικόνας του προορισμού, την προσφορά κοινωνικής εμπειρίας και του ότι θεωρούνται εντυπωσιακά και ασυνήθιστα.

Τα ειδικά γεγονότα είναι ένας σημαντικός παράγοντας τουρισμού και σχηματοποιούνται εμφανώς στην ανάπτυξη και το σχέδιο marketing ενός προορισμού (Derrett, 2004, Getz, 2008). Ο συνδυασμός ειδικών προσχεδιασμένων γεγονότων και τουρισμού είναι προεξάρχουσας σημασίας για την ανταγωνιστικότητα του προορισμού. Δεν είναι τυχαίο ότι το *'event management'* αποτελεί τα τελευταία χρόνια έναν διαρκώς εξελισσόμενο επαγγελματικό τομέα, στον οποίο οι τουρίστες συνιστούν μία δυναμική αγορά και η τουριστική βιομηχανία εξελίσσεται σε σημαντικό ενδιαφερόμενο (*stakeholder*) για την ελκυστικότητα και την επιτυχία τους. Ο σχεδιασμός, η οργάνωση και η διεξαγωγή γεγονότων, τα οποία εκπληρώνουν τις ανάγκες των τουριστών και η προώθησή τους πρέπει να αποτελούν ένα πρωτογενές αντικείμενο για όλους τους οργανισμούς που εμπλέκονται στη διαχείριση του marketing ενός προορισμού προκειμένου να πολλαπλασιαστούν τα οφέλη του τουρισμού. Ωστόσο, δεν είναι όλα τα ειδικά γεγονότα τουριστικά προσανατολισμένα και κάποιοι υποστηρίζουν ότι μπορούν να προκύψουν αρνητικές επιδράσεις από την υιοθέτηση ενός συνεχούς προωθητικού προσανατολισμού (Getz, 2008).

Μπορεί, επιπλέον, να υποστηριχθεί ότι τα γεγονότα έχουν οικονομικά και κοινωνικά πλεονεκτήματα για τον τουρισμό, εάν είναι σωστά σχεδιασμένα και οργανωμένα για να παρέχουν μία μοναδική και αξιομνημόνευτη εμπειρία σε όσους αποφασίσουν να παρευρεθούν/συμμετάσχουν (Hernández-Mogollón, κ.α., 2014).

Για τους Dwyer και Forsyth (2009), τα γεγονότα μπορούν να καλυτερεύσουν την εικόνα της πόλης ή της περιοχής, να διευκολύνουν τη δικτύωση μεταξύ των επιχειρήσεων και να βελτιώσουν την περηφάνια των κατοίκων. Ταυτόχρονα παρέχουν κοινωνικά και πολιτισμικά οφέλη, με τη δημιουργία εκπαιδευτικών και τεχνολογικών φόρουμ που διευκολύνουν τον τεχνολογικό μετασχηματισμό.

Επίσης, τα ειδικά γεγονότα συμβάλλουν στη διαμόρφωση ποικίλων καταστάσεων, από το χτίσιμο μιας κοινότητας, την αστική ανανέωση, την πολιτιστική ανάπτυξη μέχρι την καλλιέργεια εθνικής ταυτότητας.

Σχήμα 1. Τυπολογία των οργανωμένων γεγονότων. Πηγή: Getz (2008). Ιδία επεξεργασία.

Τα οργανωμένα γεγονότα είναι ένα χωρο-χρονικό φαινόμενο και το καθένα από αυτά παρουσιάζει μία μοναδικότητα με βάση το περιβάλλον, τους ανθρώπους, την κοινωνία γενικότερα και το σύστημα διαχείρισης. Ο Getz (2008) περιλαμβάνει στο επιστημονικό του άρθρο τους βασικούς τύπους στους οποίους χωρίζονται τα συγκεκριμένα γεγονότα, κυρίως όσον αφορά τη μορφή τους. Όπως αναφέρει, υπάρχουν προφανείς διαφορές ανάμεσα στις ξεχωριστές μορφές των γεγονότων και αυτές αφορούν κατά κύριο λόγο τον σκοπό και τη διαμόρφωση του προγράμματος (σχήμα 1). Κάνει λόγο για ειδικά γεγονότα που συνδέονται με δημόσιες/εθνικές γιορτές (πανηγύρια, κ.α., στην ελληνική πραγματικότητα) τα οποία παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία σε μορφές και τύπους και για ειδικά γεγονότα, τα οποία σχεδιάζονται και υλοποιούνται για πιο ειδικούς σκοπούς, όπως για ψυχαγωγία, ευχαρίστηση, κοινωνικοποίηση, δουλειά/εργασία. Συνεχίζοντας ο Getz (2008) αναφέρει ότι η δεύτερη ευρύτερη κατηγορία, συνήθως, έχει την ανάγκη ειδικών εγκαταστάσεων, ταιριαστών για τα συγκεκριμένα γεγονότα και διαχειριστών που να έχουν τον έλεγχο για την εύρυθμη λειτουργία. Επί παραδείγματι, ένα ειδικό χορευτικό γεγονός 200 ατόμων, όπως ένας μαραθόνιος τάνγκο, χρειάζεται έναν μεγάλο χώρο, ο οποίος μπορεί να φιλοξενήσει το συγκεκριμένο αριθμό χορευτών χωρίς πρόβλημα και

ιδανικά να διαθέτει αποδυτήρια ή χώρο που να μπορούν να ξεκουράζονται, σχετικά απομακρυσμένοι από την πίστα.

Με βάση την παραπάνω κατηγοριοποίηση του Getz (2008, σχήμα 1) θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι τα ειδικά χορευτικά γεγονότα ανήκουν σε περισσότερες των μία κατηγοριών ανάλογα με τη μορφή τους. Για παράδειγμα, φεστιβάλ παραδοσιακών χορών ανήκουν στις πολιτιστικές γιορτές ή και στην κατηγορία των εκπαιδευτικών/επιστημονικών σκοπών, αν περιλαμβάνονται και σεμινάρια χορού. Αντίθετα, γεγονότα λάτιν χορών ανήκουν κυρίως στην κατηγορία των διαγωνισμών, εκεί όπου χορευτές από μία χώρα, ήπειρο ή όλο τον κόσμο διαγωνίζονται με σκοπό κάποια διάκριση.

Πιο συγκεκριμένα, τα ειδικά χορευτικά γεγονότα αργεντίνικου τάνγκο παρουσιάζονται σε τρεις βασικές διαφορετικές κατηγορίες (φεστιβάλ, μαραθώνιος, μιλόνγκα) και ως εκ τούτου δεν μπορούν να ανήκουν μόνο σε μία κατηγορία με βάση τη μορφή τους. Για παράδειγμα, τα φεστιβάλ αργεντίνικου τάνγκο ανήκουν στις πολιτιστικές γιορτές, αλλά και στο εκπαιδευτικό/επιστημονικό κομμάτι, αφού περιλαμβάνουν και σεμινάρια με καταξιωμένους χορευτές. Οι τρεις αυτές κατηγορίες παρουσιάζουν βασικές διαφορές μεταξύ τους, οι οποίες θα αναφερθούν αναλυτικά σε επόμενο κεφάλαιο.

Με βάση τη μορφή υπάρχουν δύο άλλες κατηγορίες ειδικών γεγονότων που θα μπορούσαν να εντάξουν μέσα τους τα χορευτικά γεγονότα και κατ' επέκτασιν τα χορευτικά γεγονότα αργεντίνικου τάνγκο και αυτές είναι τα μουσικά και τα πολιτιστικά γεγονότα.

Τα πρώτα, με βάση τους Bowen και Daniels (2005 σε Hernández-Mogollón, κ.α., 2014), είναι εκδηλώσεις στις οποίες η μουσική είναι η βασική θεματική και αποτελούν έναν τρόπο επικοινωνίας και εξωστρέφειας των αξιών της. Επίσης, στις συγκεκριμένες εκδηλώσεις πολλές φορές υπάρχουν και άλλες δραστηριότητες, σχετικές με το βασικό θέμα, τη μουσική.

Ωστόσο, παρατηρείται ότι δεν υπάρχει ένα μοναδικό χαρακτηριστικό, το οποίο μπορεί να εντοπιστεί σε όλα τα μουσικά γεγονότα. Αυτό συμβαίνει κυρίως λόγω ποικιλομορφίας αντικειμένου, χαρακτηριστικών, στόχων, στόχευσης και άλλων που μπορούν να τα διαφοροποιήσουν (Hernández-Mogollón, κ.α., 2014).

Τα πολιτιστικά γεγονότα, από την άλλη, παρουσιάζουν μία στενή και σημαντική σχέση ανάμεσα στον πολιτισμό και το μέρος. Σύμφωνα με τον Getz (1991) ένα πολιτιστικό

γεγονός είναι ένας δημόσιος εορτασμός που, μεταξύ άλλων, είναι πιθανό να περιλαμβάνει χορό, ταινίες, μουσική, τέχνες και χειροτεχνίες.

Το στοιχείο ή τα στοιχεία που μπορούν να κάνουν ένα γεγονός τέτοιου είδους μοναδικό μπορούν να εξαρτώνται από πολλούς παράγοντες, όπως η τοποθεσία, η συμμετοχή καταξιωμένων καλλιτεχνών ή ακόμα και τα συναισθήματα που προκύπτουν από τη συμμετοχή. Αξίζει να σημειωθεί πως αρκετά συχνά τέτοιου είδους εκδηλώσεις φέρνουν κοντά διαφορετικές παρουσιάσεις, εκθέσεις, παραστάσεις μαζί με ένα διδακτικό περιεχόμενο για το κοινό (Getz, 1997 σε Hernández-Mogollón, κ.α., 2014).

Τα ειδικά χορευτικά γεγονότα θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν στην ευρύτερη κατηγορία των «πολιτιστικών εορτασμών» μαζί με τα φεστιβάλ, τους εορτασμούς επετειακών γεγονότων και μνήμης, τα θρησκευτικά γεγονότα και γενικότερα ό,τι αφορά τις τέχνες και την ψυχαγωγία. Με τον όρο ‘πολιτιστικός εορτασμός’ εννοούνται ‘σοβαρά ή διασκεδαστικά γεγονότα που έχουν πολιτιστικό χαρακτήρα και νόημα’ (Getz, 2007, Ravenscroft & Mateucci, 2002). Ωστόσο, εδώ τίθεται ένα θέμα σχετικά με το ποιο είναι το νόημα του πολιτισμού, της κουλτούρας. Οι Ali-Knight και Robertson σε κεφάλαιο για τις τέχνες, τον πολιτισμό και τον ελεύθερο χρόνο που περιλαμβάνεται στο βιβλίο ‘festival and events management’ (2005) αναφέρουν πως υπάρχουν αρκετοί ορισμοί και νοήματα πίσω από τη λέξη πολιτισμός/κουλτούρα, αλλά εκλείπουν ακόμα οι διεθνώς αποδεκτές σημασίες. Ο πολιτισμός λαμβάνεται κυρίως υπόψιν ως διαδικασία ή/και προϊόν και κατ’ επέκτασιν προϊόν ατομικών ή ομαδικών δραστηριοτήτων (Ali-Knight & Robertson, 2005). Το ίδιο παρατηρείται να συμβαίνει και στον πολιτισμό, στο τουριστικό πεδίο. Έχει διαφανεί ότι τα πολιτιστικά γεγονότα προσφέρουν πληθώρα από οφέλη στον κόσμο των τεχνών, αλλά και στον τουριστικό προορισμό και αποτελούν σημαντικοί οικονομικοί και πολιτισμικοί παράγοντες για τις κοινότητες και τα μέρη που φιλοξενούν τέτοιους είδους γεγονότα (Ali-Knight & Robertson, 2005). Επίσης, τα γεγονότα έχουν γίνει ένα βασικό αντικείμενο στην ανάπτυξη των τουριστικών προορισμών και προσελκύουν τουρίστες, ενθαρρύνουν επενδύσεις, βελτιώνουν την εικόνα του μέρους και προωθούν την τοπική οικονομία (Hernández-Mogollón, κ.α., 2014).

Σε αυτό το πλαίσιο, σκόπιμο είναι επίσης να αναφερθεί πως στη βιβλιογραφία η κατηγορία των ‘πολιτιστικών εορτασμών’ συμπεριλαμβάνεται από αρκετούς και στο πεδίο του πολιτιστικού τουρισμού, στον οποίο κύρια ομάδα στόχευσης είναι ο πολιτιστικός τουρίστας, τον οποίο γνωρίσαμε πιο αναλυτικά σε προηγούμενο κεφάλαιο. Βασικό κίνητρο του ταξιδιού του συγκεκριμένου είναι τα πολιτιστικά γεγονότα, τα

δρώμενα και οι δραστηριότητες γύρω από αυτά (Richards, 1996, McKercher & du Cros, 2002 σε Getz, 2008).

Πιο συγκεκριμένα, τα φεστιβάλ που παρουσιάζουν αρκετές ομοιότητες με τα τάνγκο-φεστιβάλ, αλλά και με όλα τα είδη των τάνγκο-γεγονότων, οργανώνονται από μία κοινότητα/ομάδα για πολλούς και διαφορετικούς λόγους. Μεταξύ άλλων συνδέονται με την προώθηση του τόπου τους, την γνωριμία με την πολιτιστική κληρονομιά, την προσέλκυση τουριστών, αλλά και με την προσπάθεια καλύτερευσης του τρόπου ζωής των ίδιων των κατοίκων (Cudny, κ.α., 2012 σε Yolal, κ.α., 2016).

Μάλιστα, έχουν δημιουργηθεί Ενώσεις, Σύλλογοι ή και εταιρείες σχετικές με τέχνες, πολιτισμό και αθλητισμό, οι οποίες ασχολούνται με τη διοργάνωση αντίστοιχων γεγονότων σε τοπικό, εθνικό ή διεθνές επίπεδο (Getz, 2008). Ένα παράδειγμα τέτοιου συλλόγου είναι το πολιτιστικό σωματείο 'Λιμάνι του Τάνγκο (Puerto del Tango)' που ιδρύθηκε το 2005 στον Βόλο και έχει ως σκοπό την προώθηση του αργεντίνικου τάνγκο στη Μαγνησία, τη Θεσσαλία και γενικότερα στην Ελλάδα. Για τον λόγο αυτό, διοργανώνει βραδιές αργεντίνικου τάνγκο (μιλόνγκας) και μεγαλύτερες εκδηλώσεις (φεστιβάλ τάνγκο, μαθήματα/σεμινάρια, κ.α.) (Καταστατικό Ίδρυσης του Σωματείου, 2005).

2.2.1 ΚΙΝΗΤΡΑ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ ΣΕ ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Πριν γίνει αναφορά στα κίνητρα των επισκεπτών σε φεστιβάλ, σκόπιμο είναι να αναφερθεί ένας ορισμός που, σύμφωνα με τους Filippou, Goulimari, Mihaltsi και Genti (2010), φαίνεται να είναι αποδεκτός από τους περισσότερους ερευνητές.

Το κίνητρο είναι μία εσωτερική ανθρώπινη κατάσταση που θέτει σε δράση ενεργοποιεί ή κινεί και κατευθύνει τη συμπεριφορά κάποιου για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων. Το κίνητρο είναι η κινητήρια δύναμη προς την αριστεία.

Επομένως, αν κάποιος επιθυμεί να κάνει κάτι, θα πρέπει να αντλήσει έμπνευση από κάπου.

Οι Crompton και McKay στο επιστημονικό τους άρθρο σχετικά με τα κίνητρα των επισκεπτών που παρευρίσκονται σε εκδηλώσεις φεστιβάλ (1997), αναφέρουν ότι σε ατομικό επίπεδο, ο επισκέπτης μπορεί να έχει πολλές και διαφορετικές ανάγκες και επιθυμίες, τις οποίες προσπαθεί να ικανοποιήσει μέσω της επίσκεψης σε εκδηλώσεις φεστιβάλ. Κάνουν λόγο επίσης για το συνολικό επίπεδο και τονίζουν πως υπάρχουν επισκέπτες που μπορούν να βιώσουν το ίδιο γεγονός με διαφορετικό τρόπο και να αποκομίσουν άλλου είδους εμπειρίες.

Ο Getz (1991), επηρεασμένος από τον Maslow (1943 σε Crompton και McKay, 1997) στο βιβλίο του 'Φεστιβάλ, Ειδικές Εκδηλώσεις και Τουρισμός' (Festivals, Special Events and Tourism) προτείνει μία ταξινόμηση των αναγκών των επισκεπτών που καλύπτονται από τα φεστιβάλ και στα οφέλη που επιδιώκουν να κερδίσουν από την εμπειρία συμμετοχής σε ένα γεγονός. Αυτή η ταξινόμηση περιλαμβάνει τρεις κατηγορίες: *σωματικές, διαπροσωπικές ή κοινωνικές και προσωπικές*. Στο ίδιο πλαίσιο και νωρίτερα από τον Getz (1982), ο Iso-Ahola ανέπτυξε μία θεωρία για τα κίνητρα των τουριστών, η οποία αποτελείται από δύο δυνάμεις: την *αναζήτηση* και την *απόδραση/διαφυγή*. Τις δύο αυτές δυνάμεις, ο Iso-Ahola τις ανήγαγε σε δύο διαστάσεις: την *προσωπική* και τη *διαπροσωπική* (1982 σε Crompton και McKay, 1997).

Αξίζει να αναφερθεί ότι μετά τον Getz (1991) και την ταξινόμησή του, εμφανίστηκαν κάποιες ακόμα μελέτες σχετικά με τα κίνητρα των επισκεπτών σε φεστιβάλ. Οι Uysal, Gaham και Martin (1993) έχοντας κάποιο δείγμα εντόπισαν πέντε τομείς κινήτρων: *απόδραση, ενθουσιασμός/συγκινήσεις, καινοτομία εκδηλώσεων, κοινωνικοποίηση και οικογενειακή ενότητα*.

Οι Crompton και McKay (1997) διεξήγαγαν έρευνα με ερωτηματολόγια στους συμμετέχοντες ενός φεστιβάλ που διοργανώνεται από την Fiesta San Antonio

Commision. Θέλησαν να λάβουν ένα ποικιλόμορφο δείγμα και έτσι ανέπτυξαν μία ταξινόμηση πέντε κατηγοριών, οι οποίες ήταν: παρελάσεις/καρναβάλια, καλλιστεία/χοροί, εκδηλώσεις για φαγητό, μουσικές εκδηλώσεις και μουσεία/εκθέματα/παραστάσεις. Με βάση, λοιπόν, τα ερωτηματολόγια που δόθηκαν και απαντήθηκαν, προέκυψαν τέσσερις τομείς κινήτρων που δεν είχαν εντοπιστεί προηγουμένως στην βιβλιογραφία. Αυτοί οι τομείς είναι η πολιτιστική εξερεύνηση, η οπισθοδρόμηση (το αντίθετο της καινοτομίας), η κοινωνικοποίηση γνωστών ομάδων και η εξωτερική αλληλεπίδραση/κοινωνικοποίηση.

Το 2001, οι Nicholson και Pearce πραγματοποίησαν έρευνες σχετικά με τα κίνητρα σε διάφορα φεστιβάλ και γεγονότα και κατέληξαν πως τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε εκδήλωσης/γεγονότος επηρέασε αρκετά τα κίνητρα των επισκεπτών.

Για παράδειγμα και σχετικά με το βασικό θέμα της παρούσας διπλωματικής εργασίας, υπάρχουν χορευτές αργεντίνικου τάνγκο που προτιμούν να συμμετάσχουν σε έναν μαραθώνιο παρά σε ένα φεστιβάλ, αφού τα χαρακτηριστικά των δύο αυτών τάνγκο-γεγονότων είναι διαφορετικά.

Οι McCreary, Weaver και Meng (2006) διεξήγαγαν μία έρευνα σε εννιά χορευτικά γεγονότα για κοινωνικούς χορούς σε πέντε διαφορετικές περιοχές των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και ανέλυσαν τα δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων, τα πιο σημαντικά στοιχεία του κοινωνικού χορού, τις διαστάσεις των κινήτρων για συμμετοχή σε εκδηλώσεις κοινωνικών χορών, την τμηματοποίηση της αγοράς των εκδηλώσεων κοινωνικών χορών με βάση τα κίνητρα και τον καθορισμό των χαρακτηριστικών κάθε τμήματος. Το πιο βασικό από τη συγκεκριμένη έρευνα είναι πως προέκυψαν έξι κίνητρα, τα οποία είναι: *απόδραση και χαλάρωση, κοινωνικότητα, πρωτοτυπία, εκμάθηση χορού – βελτίωση των χορευτικών δεξιοτήτων, ευχαρίστηση και ενθουσιασμός.*

3. ΤΟ ΤΑΝΓΚΟ

Το αργεντίνικο τάνγκο γεννήθηκε ως μείγμα διάφορων παραδόσεων, συμπεριλαμβανομένων της χαμπανέρα, του τάνγκο της Ανδαλουσίας και της μιλόνγκα (στην προκειμένη περίπτωση ενός αφρό-αργεντίνικου χορού, πρόδρομου του τάνγκο) (Brown, 2017, Ferrer, 2014, Shay, 2016).

Ξεκίνησε και αναπτύχθηκε ως μία δημώδης/λαϊκή μορφή μουσικής και χορού των κατώτερων αστικών τάξεων της περιοχής του Ρίο δε λα Πλάτα, μιας περιοχής που οριοθετεί τα σύνορα της Αργεντινής και της Ουρουγουάης, το 1880 και διαμορφώθηκε μέσω δοκιμών και λαθών, πειραματισμών και αυτοσχεδιασμού (Brown, 2017, Κονάcs, 2020, Shay, 2016). Η συγκεκριμένη μορφή ενσωματώνει διάφορα είδη, μουσική, στίχους και συστήματα σωματικής κίνησης, αλλά και περιστάσεις χορού και κώδικες συμπεριφοράς (Κονάcs, 2020, Shay, 2016). Η καρδιά του τάνγκο, σύμφωνα με πολλούς είναι και θα είναι πάντα το Μπουένος Άιρες, ωστόσο έχει γίνει πλέον ένα παγκόσμιο φαινόμενο σε μια δυναμική διαδικασία συνεχούς διαμόρφωσης (Κονάcs, 2020).

Από γλωσσολογικής πλευράς, το όνομα ‘τάνγκο’ (*tango*) είναι μια λέξη που, κατά πάσα πιθανότητα, προέρχεται από γλώσσες της Δυτικής Αφρικής και το πότε εφαρμόστηκε παραμένει άγνωστο, αφού αναπτύχθηκε εκτός της κοινωνίας των ευγενών και ως εκ τούτου δεν υπήρχαν γραπτές πηγές (Shay, 2016).

Στις δεκαετίες του 1920 και 1930 εμφανίστηκαν στην Ευρώπη και κυρίως στη Βρετανία, λαϊκοί χοροί που έγιναν ευρέως γνωστοί ως κατηγορία με την ονομασία ‘σύγχρονοι χοροί μπόλρουμ’. Στη συγκεκριμένη κατηγορία ανήκει και το ‘τάνγκο μπόλρουμ’ όπως έχει ονομαστεί και χορεύεται ακόμα και σήμερα σε διαγωνισμούς χορού (Denniston, 2011).

Αυτή η εκδοχή του τάνγκο αναπτύχθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ευρώπη, εξίσου. Ωστόσο, παρ’ ότι το συγκεκριμένο είδος χορού χορεύεται με μουσική τάνγκο, έχει πολλά περισσότερα κοινά με το βαλς και το φόξτροτ (Brown, 2017).

Το τάνγκο είναι ένα ιδιαίτερα ισχυρό εθνικό σύμβολο της Αργεντινής με πλούσια ιστορία, αλλά ξεπερνά και τα όρια της χώρας ως χορευτική και μουσική παράδοση που ασκείται από κοινότητες σε όλο τον κόσμο, (Brown, 2017) καθιστώντας το έτσι ένα παγκόσμιο ‘αγαθό’. Επιπλέον, έχει μακρά ιστορία πολιτισμικής οικειοποίησης μέσω εποικισμού και ελέγχου των πολιτισμικών δυνάμεων, τις οποίες χρησιμοποιεί ως σύμβολο (σημαίνον) μιας εξωτικής διαφορετικότητας/ετερότητας και πάθους (Savigliano, 1995). Παρ’ ότι ο συγκεκριμένος χορός γεννήθηκε σε εκείνη την περιοχή του πλανήτη (Ρίο δε λα Πλάτα) έχει ασκηθεί από άτομα και κοινότητες κυρίως

μορφωμένων αστικών μεσαίων και ανώτερων στρωμάτων στην Ευρώπη, την Αμερική, την Αυστραλία και την Ασία (Κονάcs, 2020).

Στο παρόν κεφάλαιο, θα γίνει μία αναφορά στην προέλευση, την ιστορία και την εξέλιξη του τάνγκο, ως μουσικής και χορού, στις επιδράσεις του στην καθημερινή ζωή και στο τάνγκο ως τουριστικό προϊόν τόσο με την έννοια του τουρισμού προς το Μπουένος Άιρες όσο και με την έννοια της μετακίνησης σε ειδικά χορευτικά τάνγκο-γεγονότα.

3.1 Η ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ, Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΤΑΝΓΚΟ

Η Κυβέρνηση της Αργεντινής είχε ανοίξει μεταναστευτικούς νόμους με την ελπίδα να προσελκύσει την αφρόκρεμα των μεταναστών, τους μορφωμένους και με εκπαίδευση Ευρωπαίους της Βόρειας Ευρώπης. Ωστόσο, αντί της ελίτ των Ευρωπαίων, προσέλκυσε φτωχούς άντρες από τη Μεσόγειο, κατά κύριο λόγο Ιταλούς, οι οποίοι ήταν καταδικασμένοι να διαβιούν στα προάστια των πόλεων ή σε παραγκουπόλεις (Tabares, 2014 σε Brown, 2017, Shay 2016).

Στα συγκεκριμένα προάστια ζούσαν επίσης Αφρό-Αργεντινοί και Αφρό-Ουρουγουανοί αντίστοιχα στη χώρα τους, πρώην σκλάβοι και οι απόγονοί τους, αλλά και άντρες μεστίζο (*mestizo*), οι οποίοι αποτέλεσαν τη βάση ενός αργεντίνικου αρχέτυπου, του κομπαρντίτο (*el compardito*), ενός εξοστρακισμένου καουμπόη (*gaucho*) ή συνηθέστερα του απογόνου τους ή του μιμητή τους που ζούσε στα προάστια του Μπουένος Άιρες (Brown, 2017). Όλοι αυτοί συνέβαλαν σημαντικά στην ανάπτυξη του χορού και της μουσικής ταυτότητας του τάνγκο (Shay, 2016).

Η απουσία των γυναικών σε εκείνη την εποχή οδήγησε στην ραγδαία αύξηση και νομιμοποίηση της πορνείας, των οίκων ανοχής και αιθουσών χορού, όπου το τάνγκο ήταν η βασική και σταθερή μορφή ψυχαγωγίας (Savigliano, 1995). Η ίδια συγγραφέας τονίζει πως αυτή η έλλειψη των γυναικών αύξησε την ανταγωνιστικότητα μεταξύ των ανδρών για γυναικεία προσοχή και έτσι οι χορευτικές δεξιότητες και οι δεξιότητες στη μάχη με μαχαίρι μπορούσαν να τους κάνουν να ξεχωρίσουν.

Πράγματι, το τάνγκο μοιράζεται πολλές κινητικές παραδόσεις με την Ισπανική μάχη με μαχαίρια (*knife-fighting*) και την ξιφασκία, όπως η κίνηση στην οποία απλά ο ένας κινείται τόσο ώστε να ακολουθεί τον παρτενέρ του ή τον αντίπαλο (Brown, 2017).

Η Αργεντινή συγγραφέας Beatriz Dujovne (2011) αναφέρει στο βιβλίο της ‘Σε χέρια ξένων, η μαγεία του τάνγκο’ (In strangers’ arms, the magic of tango) πως το γεγονός ότι το τάνγκο γεννήθηκε σε οίκους ανοχής είναι μύθος. Ήταν απίθανο να συμβεί για τον απλό λόγο ότι εκείνη την εποχή οι περισσότεροι οίκοι ανοχής στο Μπουένος Άιρες δεν επέτρεπαν τον χορό και υπήρχαν ξεχωριστές αίθουσες χορού, στις οποίες οι άντρες μπορούσαν να πληρώσουν επαγγελματίες χορευτές να είναι οι παρτενέρ τους.

Βέβαια, η Marta Savigliano (1995) σχετικά με τις ρίζες του τάνγκο σημειώνει ότι είναι το πιο αμφιλεγόμενο, αλλά και δημοφιλές θέμα ανάμεσα σε όσους ασχολούνται.

Σε αυτή τη διαδικασία της αναζήτησης και της αναδόμησης των ριζών, διακυβεύονται ζητήματα ένταξης και αποκλεισμού, εννοώντας ότι πολλές φορές είναι εύκολο να

παραγκωνιστεί η συμμετοχή μιας ομάδας και να δοθεί έμφαση σε κάποια άλλη. Οι λόγοι μάλιστα για τους οποίους συμβαίνει αυτό ορισμένες φορές δεν είναι αθώοι (Savigliano, 1995).

Η μεσαία και ανώτερη κοινωνικό-οικονομική τάξη του Μπουένος Άιρες δεν αποδεχόταν και ακόμη περισσότερο σνόμπαρα τον χορό. Άρχισε να τον βλέπει με καλύτερο μάτι μόνο όταν έγινε δημοφιλής εκτός Αργεντινής και συγκεκριμένα στο Παρίσι, τη δεκαετία του 1910 (Brown, 2017, Shay, 2016).

Η Dujonne (2011), από την πλευρά της, με βάση τις πωλήσεις των παρτιτούρων τάνγκο μουσικής διευκρινίζει πως το τάνγκο ήταν ακόμα πολύ δημοφιλές στη χώρα προέλευσής του πριν ‘ταξιδέψει’ στο εξωτερικό. Συγκεκριμένα, αναφέρει στατιστικά πως την πενταετία 1902-1907 πουλήθηκαν πάνω από τρία εκατομμύρια παρτιτούρες. Προσθέτει, επίσης, πως το μεγαλύτερο μέρος της αντίστασης κατά του χορού εκδηλωνόταν από συντηρητικά στοιχεία της κοινωνίας. Παρόλα αυτά, είναι γνωστό από άλλες πηγές πως οι παλιότερες γενιές προτιμούσαν να ακούν και να ερευνούν τη μουσική του τάνγκο παρά να χορεύουν (Denniston, 2011, Κονάcs, 2020). Επομένως, τα όσα αναφέρει η Dujonne (2011) αφορούν κυρίως τη μουσική και όχι τον χορό.

Η πρώτη αυτή περίοδος του αργεντινικού τάνγκο ονομάζεται Παλιά Φρουρά (*La Guardia Vieja*), καλύπτει χρονολογικά την περίοδο από το 1880 μέχρι το 1920 και η μουσική της συγκεκριμένης περιόδου σπάνια ακούγεται στις μιλόνγκας πλέον (Brown, 2017, Ferrer, 2014). Παρόλα αυτά, αυτό είναι το στάδιο κατά το οποίο οριστικοποιείται ο χορός του τάνγκο. Αξίζει να σημειωθεί πως το τάνγκο στην αρχαιότερη μορφή του ήταν πιο ζωντανό, πιο ‘μαύρο’, παρουσίαζε μια εικόνα πολύ διαφορετική συγκριτικά με τις αναγνωρισμένες εκδοχές που έγιναν αργότερα δημοφιλείς μέσω του κινηματογράφου και της τηλεόρασης (Miller, 2004 σε Shay, 2016). Επίσης, το τάνγκο αυτής της περιόδου αποτελεί για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα αποκλειστικό ‘περιουσιακό στοιχείο’ των περιθωριακών ομάδων του Μπουένος Άιρες (Ferrer, 2014).

Στη συγκεκριμένη εποχή, έγινε δημοφιλές και το τραγούδι τάνγκο (*tango-canción*), το οποίο είχε πολλές επιρροές από την ιταλική τραγουδιστική τέχνη και την όπερα και ήταν κυρίως για ακρόαση παρά για χορό. Εκφραστής και χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτού του στυλ τάνγκο μουσικής είναι ο Γαλλό-Αργεντινός τραγουδιστής Κάρλος Γκαρδέλ, ο οποίος είχε το προσωνύμιο ‘Μάγος’. Όταν ο Γκαρδέλ τραγουδούσε ένα τάνγκο συνδύαζε όλα εκείνα τα στοιχεία που παρέπεμπαν σε συμπεριφορές λαϊκών συνοικιών και πήγαιζαν από την προσωπικότητά του (Ferrer, 2014). Με τον θάνατό του, το 1935, έσβησε και μια

σημαντική εποχή του τραγουδιού τάνγκο (*tango-canción*) (Brown, 2017, Denniston, 2011, Ferrer, 2014, Jakubs, 1984, Shay, 2016).

Η επόμενη περίοδος, από το 1920 μέχρι το 1960, ονομάζεται Νέα Φρουρά (*La Guardia Nueva*), κατά την οποία το τάνγκο αποκτά σταθερές μουσικές φόρμες και διαμορφώνει την οριστική σύνθεση της ορχήστρας. Σε αυτή τη Φρουρά γίνεται αισθητή η ύπαρξη ερμηνευτικών στυλ και ερμηνευτικών τρόπων μουσικής εκτέλεσης, ενώ κοινωνικά το τάνγκο δεν ανήκει πλέον μόνο στις μικρές κοινωνικές ομάδες των περιχώρων (Ferrer, 2014).

Η εποχή που περικλείεται στη Νέα Φρουρά και ξεκινά από το 1935 και φτάνει μέχρι το 1955 είναι ευρέως γνωστή ως η Χρυσή Εποχή του τάνγκο (*Época de Oro*) και διαμόρφωσε τον κανόνα της μουσικής του αργεντίνικου τάνγκο. Στο αποκορύφωμά του, οι άντρες έμαθαν να χορεύουν μεταξύ τους, με τα νεαρά αγόρια να λειτουργούν ως ακόλουθοι (*followers*) για τους μεγαλύτερους πριν το ντεμπούτο τους στο πεδίο του κοινωνικού χορού, ενώ οι νεαρές γυναίκες μάθαιναν από μέλη της οικογένειάς τους, στο σπίτι, από τον πατέρα και τον αδελφό τους ή από τη μητέρα και την αδελφή τους. Η εξάσκηση των γυναικών στο ρόλο του καβαλιέρου ήταν ένα από τα πιο κρυφά μυστικά στον χώρο του τάνγκο (Savigliano, 1995, Denniston, 2011).

Ο χορός αυτός ήταν η κύρια κοινωνική διέξοδος για τους νέους και το πρωτογενές μέσο με το οποίο έβρισκαν τις συζύγους τους.

Στο μουσικό πλαίσιο, εκείνη την εποχή εισήχθη το μπαντονεόν, ένα μουσικό όργανο με κλίμακα πλήκτρων και ελεύθερες γλωττίδες, παρόμοιο με το ακορντεόν. Το συγκεκριμένο μουσικό όργανο έφτασε από τη Γερμανία και αποτέλεσε τον πιο χαρακτηριστικό ήχο του αργεντίνικου τάνγκο (Azzi, 2012 σε Brown, 2017).

Στη Χρυσή Εποχή, οι μικρές μπάντες εξελίχθηκαν στην *orquesta típica*, μία μεσαίου μεγέθους ομάδα που αποτελούταν από ένα τμήμα εγχόρδων, ένα τμήμα με μπαντονεόν, ένα κοντραμπάσο και ένα πιάνο (Brown, 2017).

Τον Σεπτέμβριο του 1955, ο πρόεδρος της Αργεντινής Χουάν Περόν εξορίζεται και στη χώρα εγκαθίσταται στρατιωτική δικτατορία. Τότε ξεκίνησε μία περίοδος αναταραχής, εύθραυστων δημοκρατιών και στρατιωτικών πραξικοπημάτων.

Η νέα κυβέρνηση δεν είχε θετική εντύπωση για τον χορό, καθώς ήταν αρκετά συνδεδεμένος με τον Περόν. Έτσι, πολλοί χώροι τάνγκο στις γειτονιές έκλεισαν και μουσικοί του τάνγκο έπαιζαν και ηχογραφούσαν περισσότερο για ακροατές παρά για χορευτές. Σε εκείνη την περίοδο, ο συνθέτης και κορυφαίος μπαντονεονίστας Άστορ

Πιατσόλα (*Astor Piazzolla*) ανέπτυξε και εξέλιξε αυτό που ονόμασε ‘νέο τάνγκο’ (*nuevo tango*). Το ‘νέο τάνγκο’ ενσωματώνει στοιχεία από τη δυτική μουσική τέχνη και την τζαζ. Ένας γνωστός χορευτής και δάσκαλος του τάνγκο, ο Πάμπλο Βερόν (*Pablo Veron*) ισχυρίζεται ότι το τάνγκο παρουσιάζει συνεχείς επανεφευρέσεις και ότι ο παραπάνω όρος ανήκει όντως στον Άστορ Πιατσόλα (Brown, 2017).

Προχωρώντας στα χρόνια, το αργεντίνικο τάνγκο ως χορός μεταφέρθηκε υπόγεια, ως κάτι παράνομο. Κατά τη διάρκεια του Βρώμικου Πολέμου (*Dirty War*) στην Αργεντινή (1974-1983), η ακροδεξιά δικτατορία ‘καθάριζε’ τα ακροαριστερά ‘ανατρεπτικά’ στοιχεία και έτσι συμπεριέλαβε στη μαύρη λίστα πολλούς καλλιτέχνες και μουσικούς, μεταξύ των οποίων και ο συνθέτης – πιανίστας, Osvaldo Pugliese. Ο Pugliese ήταν κομμουνιστής και επί Περόν είχε φυλακιστεί πολλές φορές, φτάνοντας στο σημείο να φορά πιτζάμες κάτω από το κοστούμι του όταν είχε παραστάσεις σε περίπτωση που τον συλλάμβαναν ξανά. Επίσης, ο Άστορ Πιατσόλα ήταν ανάμεσα στους χιλιάδες που έφυγαν από την Αργεντινή για λόγους ασφάλειας ή εξορίστηκαν. Οι μιλόνγκας και τα μαθήματα χορού πραγματοποιούνταν σε προσωρινούς χώρους, ακόμα και σε ακατάλληλα κτίρια.

Οι επαγγελματίες τάνγκο εκείνη την εποχή στο Μπουένος Άιρες ανέφεραν μία αίσθηση απόρριψης και μη αναγνώρισης. Η συγκεκριμένη εποχή ακούγεται συχνά ως ‘η χαμένη γενιά του τάνγκο’ (Brown, 2017).

Η Brown (2017) στη διδακτορική διατριβή της αναφέρει για το τάνγκο στη σύγχρονη εποχή: ‘το αργεντίνικο τάνγκο στο Μπουένος Άιρες απέχει πολύ από το οικουμενικό, αλλά η πρακτική συνεχίζει να υπάρχει ως αναπτυσσόμενη υποκοουλτούρα και παραμένει ένα ισχυρό εθνικό σύμβολο’.

Από την αναγέννηση του τάνγκο, ο αριθμός τόσο των ντόπιων/κατοίκων του Μπουένος Άιρες (*porteños*) όσο και των ξένων που χορεύουν τάνγκο σε όλο τον κόσμο έχει αυξηθεί. Επιπλέον, το αργεντίνικο τάνγκο αποτελεί ένα σημαντικό μέρος της οικονομίας της Αργεντινής, κυρίως μέσω του τουρισμού τάνγκο και νέες πρακτικές και δοκιμές εμφανίζονται και εξελίσσονται (Brown, 2017, Törnqvist, 2013).

Μετά την αναγέννησή του, ξεκίνησε το δεύτερο κύμα του τάνγκο, κάπου στη δεκαετία του 1980. Πιο συγκεκριμένα, το 1983 παρουσιάστηκε στο Παρίσι η παράσταση ‘*Tango Argentino*’, ενώ πίσω στην Αργεντινή η δικτατορία κατέρρευσε. Η ίδια παράσταση ανέβηκε το 1986 στο Broadway και επανασυνέστησε το τάνγκο στο κοινό των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ευρώπης, όπως χορευόταν στη χώρα προέλευσής του. Επιπλέον, τη

δεκαετία του 1990 η κυβέρνηση της χώρας δημιούργησε πολιτιστικά κέντρα, στα οποία προσφέρονταν δωρεάν μαθήματα τάνγκο. Μία νεότερη γενιά που δημιουργήθηκε εκείνη την περίοδο ξεκίνησε να μαθαίνει και να διδάσκει το τάνγκο από την πλευρά του κοινωνικού χορού (Brown, 2017).

Στο πλαίσιο της αναγέννησης και των νέων στοιχείων που ενσωματώνονται στο τάνγκο, τα τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί η τάση του τάνγκο *queer*. Είναι ένα είδος που επιτρέπει στους χορευτές να εναλλάσσουν τους ρόλους του καβαλιέρου και της ντάμας κατά τη διάρκεια του χορού, χωρίς να λαμβάνουν υπόψιν τους κλασικούς κανόνες φύλων στο τάνγκο. Ο Shay (2016) αναφέρει ότι η συγκεκριμένη τάση μπορεί να θεωρηθεί ένα υποσύνολο του τάνγκο τουρισμού.

Το 2001, στο Αμβούργο της Γερμανίας, έλαβε χώρα το πρώτο Διεθνές Τάνγκο Queer Φεστιβάλ, ενώ έναν χρόνο πριν στο Μπουένος Άιρες πραγματοποιήθηκε η πρώτη gay μιλόνγκα. Το συγκεκριμένο στυλ είναι κυρίως συνδεδεμένο με την LGBTQ+ κοινότητα και στην πρωτεύουσα της Αργεντινής αναφέρεται κυρίως στον χορό μεταξύ γυναικών παρά μεταξύ ανδρών. Η Savigliano (2004 σε Brown, 2017) αναφέρει πως ο χορός ανάμεσα σε άνδρες ήταν αρκετά κοινό στην ιστορία του τάνγκο ως έκφραση της αντρικής/αρσενικής ικανότητας και δεν είναι συνδεδεμένο με την ομοφυλοφιλία. Σύμφωνα με τον Shay (2016), η ταχύτητα με την οποία οι δύο άντρες αλλάζουν ρόλους στον χορό τους καθιστά το τάνγκο queer σχεδόν ένα καινούργιο χορευτικό είδος.

Επιπλέον είναι σημαντικό να σημειωθεί πως η συγκεκριμένη κίνηση μπορεί να αποτελέσει πρόκληση όχι μόνο για τις ετεροκανονικές συμβάσεις του χορού και την κοινή αντίληψη ότι η ομοφυλοφιλία και η θηλυκότητα συνδέονται πάντα (Shay, 2016), αλλά και για τους πατριαρχικούς κανόνες. Με βάση αυτούς τους κανόνες μόνο ο άντρας είναι αυτός που προσκαλεί σε χορό τη γυναίκα, οδηγεί χορευτικά και λαμβάνει τις περισσότερες χορευτικές/χορογραφικές αποφάσεις (Brown, 2017). Το στυλ τάνγκο σαλόν (*tango de salón*) που δίνει κατά κύριο λόγο το προβάδισμα στον άντρα και μετά στη γυναίκα, αμφισβητείται και ανατρέπεται (Shay, 2016). Η Carolyn Merritt στο βιβλίο της 'Τάνγκο Νουέβο' (Tango Nuevo) (2012) καταγράφει τα λόγια ενός επαγγελματία χορευτή τάνγκο σχετικά με τον ρόλο των γυναικών. Εκείνος χαρακτηριστικά αναφέρει: 'ο ρόλος των γυναικών; Ελάχιστος. Είναι σαν τα δικά μας εργαλεία προς ευχαρίστηση. Δημιουργούμε βήματα σαν παιδιά και δεν ρωτάμε τις γυναίκες για τίποτα. Δεν ενδιαφερόμαστε για τη δική τους γνώμη'.

Η Törnqvist (2013) αναφέρει πως το τάνγκο παρουσιάζει μία προκλητική σχέση με το σεξ. Ο τρόπος του χορού, με την κλειστή αγκαλιά και τα πόδια των χορευτών να μπλέκονται, χρησιμοποιείται κάποιες φορές ως μεταφορά σεξουαλικοποιημένων συναισθημάτων.

Για τους περισσότερους χορευτές τάνγκο, όμως, ο χορός αφορά περισσότερο τον αισθησιασμό παρά το σεξ, αυτό καθαυτό. Ωστόσο, για την πλειονότητα των παρατηρητών που δεν έχουν άμεση σχέση με τον συγκεκριμένο χορό, το τάνγκο είναι το σεξ (Shay, 2016). Ο ίδιος συγγραφέας στο βιβλίο του 'Χορός εθνικής ταυτότητας για σεξ, διασκέδαση και κέρδος' (Ethno Identity Dance for Sex, Fun and Profit) παρουσιάζει το τάνγκο ως περιζήτητο για την υπόσχεση του σεξ και του ρομαντισμού και αναφέρει πως προσελκύει περίπου 25.000 ενθουσιώδεις οπαδούς στο Μπουένος Άιρες, κάθε χρόνο.

3.1.1 Ο ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΟ ΤΑΝΓΚΟ

Είναι ευρέως γνωστό πως οι περισσότερες χορευτικές παραδόσεις ανά τον κόσμο έχουν σε κάποιον βαθμό – είτε μεγαλύτερο είτε μικρότερο – αυτοσχεδιαστικά στοιχεία ή μέρη. Υπάρχουν όμως και κάποιες χορευτικές παραδόσεις, όπως το τάνγκο, οι οποίες είναι σχεδόν εξ ολοκλήρου αυτοσχεδιαστικές, ειδικά σε άτυπα περιβάλλοντα, όπως κοινωνικά πάρτι ή μιλόνγκας (Shay, 2016).

Ο Shay (2016) επίσης διευκρινίζει πως ‘αυτοσχεδιασμός είναι μια διαδικασία, κατά την οποία ο καλλιτέχνης/περφόρμερ επιλέγει από ένα ευρύ ή στενό φάσμα πολιτισμικά και αισθητικά κατάλληλων κινήσεων και συνδυασμών για να δημιουργήσει μία νέα σύνθεση ή μια παραλλαγή μιας ήδη υπάρχουσας’. Με βάση τον παραπάνω ορισμό του, τονίζει πως ο αυτοσχεδιασμός βρίσκεται στο κέντρο, στον πυρήνα του τάνγκο, καθώς ο καλλιτέχνης/περφόρμερ διαθέτει άπειρη πληθώρα δυνατοτήτων δημιουργίας και συνδυασμών κινήσεων.

3.1.2 Η ΜΟΥΣΙΚΗ

Η μουσική του τάνγκο είναι ένα πολυποίκιλο είδος που παρουσιάζει μεγάλο εύρος. Το ενδιαφέρον στοιχείο είναι ότι στην Αργεντινή, το τάνγκο δεν είναι απλώς ο χορός και δευτερευόντως η μουσική που τον συνοδεύει για να χορέψουν οι χορευτές, όπως το βλέπουν αρκετοί μη ισπανόφωνοι. Για τους Αργεντινούς, ο χορός είναι ένα κομμάτι του τάνγκο και η μουσική για τους χορευτές μόνο ένα μέρος της μουσικής του.

Οι ιστορικοί του τάνγκο στη χώρα της Νότιας Αμερικής σπάνια μπαίνουν στη διαδικασία να μελετήσουν την ιστορία του χορού (Denniston, 2011).

Αυτό επιβεβαιώνεται και από το βιβλίο του Horacio Ferrer, δεινού μελετητή του τάνγκο ‘Το τάνγκο, η ιστορία και η εξέλιξή του’. Στο συγκεκριμένο βιβλίο, ο Ferrer (2014) μελετά και αναλύει την μουσική του τάνγκο, με ελάχιστες αναφορές στον χορό. Για τον Ουρουγουανό ιστορικό του τάνγκο, το τάνγκο είναι η αυθεντική μουσική έκφραση του μωσαϊκού μεταναστών και ντόπιων. ‘Μέσα από το τάνγκο και τη χρήση μουσικής με ισπανικές ρίζες, εκφράζονταν οι ανησυχίες και τα συναφή προβλήματα των πόλεων μας. Και εκείνοι που το πραγμάτωσαν αυτό ήταν Ιταλοί ή παιδιά Ιταλών’. Υπάρχουν, μάλιστα, πολλοί φανατικοί του τάνγκο στην Αργεντινή που δεν ξέρουν να χορεύουν και ούτε επιθυμούν να μάθουν (Denniston, 2011).

Πιο συγκεκριμένα, εντοπίζονται ουσιαστικά δύο τύποι τάνγκο μουσικής: η ορχηστρική για χορό και το τραγούδι τάνγκο (*tango-canción*) που αναφέρθηκε παραπάνω, κυρίως για ακρόαση. Χαρακτηριστικό είναι πως πολλοί Αργεντινοί που τους αρέσει η μουσική τάνγκο, δεν απολαμβάνουν τον χορό, ενώ αντίθετα οι χορευτές προτιμούν ορχηστρικά κομμάτια χωρίς στίχους. Αυτό τους βοηθά στην καλύτερη συγκέντρωσή τους για να αυτοσχεδιάσουν ευκολότερα στον χορό (Denniston, 2011, Shay, 2016).

Επίσης, μια περαιτέρω διάκριση περιλαμβάνει και κομμάτια στα οποία ο τραγουδιστής έχει βασικό ρόλο ή άλλα στα οποία απλά συνοδεύει την ορχήστρα, κομμάτια που προορίζονται για μεγάλες ορχήστρες σε μεγάλες αίθουσες για σπουδαίες βραδιές και άλλα για μικρές ομάδες, σε ιδιωτικούς χώρους (Denniston, 2011).

Μέσα από τα μουσικά κομμάτια και την εξέλιξή τους, μελετάται η ιστορία του τάνγκο και πολλές φορές αντικατοπτρίζει τις κοινωνικές νόρμες, αλλαγές και ανακατατάξεις.

Για παράδειγμα, ο Ferrer (2014) αναφέρει πως δεν είναι δυνατόν να παραλειφθεί η αναφορά στο τραγούδι ‘*Recuerdo*’ του Osvaldo Pugliese, αφού το συγκεκριμένο κομμάτι διαμόρφωσε μια νέα τάξη πραγμάτων λόγω της καινοτομίας και πρωτότυπης δομής για την εποχή που εμφανίστηκε. Τονίζει μάλιστα πως οι ερευνητές του τάνγκο το

χρησιμοποιούν ως σημείο αναφοράς και διαμόρφωσης νέων πραγμάτων και πολλοί κάνουν λόγο για έργα πριν και μετά το ‘Recuerdo’.

3.2 ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ

Το τάνγκο, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, είναι ένα μείγμα μουσικής, χορού, κοινωνικών χώρων και σχέσεων, κινήσεων, νευμάτων, κανόνων και πολλών άλλων πραγμάτων.

Οι περισσότεροι χορευτές που το ασκούν συστηματικά και ονομάζονται *tanguero* αναγνωρίζουν ότι το τάνγκο επηρεάζει την καθημερινή τους ζωή και τον τρόπο που κινούνται, κάνουν το πρόγραμμά τους μέσα στη μέρα ή λαμβάνουν τις αποφάσεις τους. Από ορισμένες συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν σε διοργανωτές τάνγκο γεγονότων σε Ελλάδα και εξωτερικό για την στοιχειοθέτηση της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας, προέκυψαν κάποια ενδιαφέροντα στοιχεία που σχετίζονται με το κατά πόσο το τάνγκο μπορεί να επηρεάσει την καθημερινή ζωή.

Πιο συγκεκριμένα, η ερώτηση που τους τέθηκε ήταν η εξής: ‘Μπορεί το τάνγκο να επηρεάσει την καθημερινή ζωή; Εάν ναι, ποιες πιστεύετε ότι μπορεί να είναι αυτές οι επιρροές; Μπορείτε επίσης να δώσετε ένα παράδειγμα.’

Όλοι οι συνεντευξιζόμενοι (5) ανέφεραν πως το τάνγκο επηρεάζει την καθημερινή ζωή και οι τέσσερις από αυτούς έκαναν λόγο για εθισμό, ο οποίος μπορεί να είναι αρκετά έντονος στα πρώτα στάδια γνωριμίας με τον χορό (2022, 2023).

Στη συνέχεια, ο ένας διαφοροποιήθηκε, λέγοντας αστεειυόμενος πως το τάνγκο επηρεάζει κατά κύριο λόγο τη ‘νυχτερινή ζωή’, αφού οι χορευτές, ειδικά σε μαραθωνίους, χορεύουν μέχρι το πρωί (πληροφορητής 2, 2022).

Χαρακτηριστικά, ένας διοργανωτής τάνγκο μαραθωνίου στη Θεσσαλονίκη, απάντησε:

‘Το τάνγκο είναι ένας εθιστικός χορός και μπορεί να επηρεάσει πάρα πολύ την καθημερινότητα ενός ατόμου, ειδικά στην περίπτωση που του αρέσει αυτό το χόμπι. Μπορεί να καταναλώσει πάρα πολύ χρόνο και χρόνια από τη ζωή του, μπορεί κάποιον να τον πάει μπροστά αλλά μπορεί να τον πάει και πίσω’ (πληροφορητής 4, 2023).

(1) Η γνωριμία με πολύ κόσμο, (2) η ανάπτυξη νέων δεσμών και ισχυρών φιλιών, (3) η μείωση του στρες και (4) η επικοινωνία με ανθρώπους που μοιράζονται το ίδιο πάθος είναι κάποιες από τις θετικές επιδράσεις του τάνγκο στην καθημερινή ζωή που αναφέρθηκαν στις συνεντεύξεις.

Ωστόσο, η απώλεια παλαιότερων φιλιών από άλλους κύκλους και ο ενδεχόμενος παραγκωνισμός άλλων υποχρεώσεων της καθημερινότητας που, συνήθως, απορρέουν

από τον προαναφερθέντα εθισμό είναι μία αρνητική επίδραση που, επίσης, επισημάνθηκε.

Δύο διοργανωτές ανέφεραν από την εμπειρία τους ότι πολλοί χορευτές οργανώνουν διαφορετικά τις οικονομικές τους υποχρεώσεις για να αποταμιεύσουν χρήματα προκειμένου να συμμετάσχουν σε ειδικά γεγονότα τάνγκο και να ταξιδέψουν σε άλλες περιοχές (πληροφορήτρια 3, πληροφορητής 5, 2022, 2023).

Ο συνεντευξιζόμενος από τον μαραθώνιο της Λισαβόνας σημείωσε πως κατά τον ίδιο όταν το τάνγκο έγινε κομμάτι της ζωής του, έλαβε κάποιες από τις πιο σημαντικές αποφάσεις και παρατήρησε πως 'αν αποφασίσουμε να ζήσουμε το τάνγκο σε βάθος, πολλά άλλα πράγματα αλλάζουν στη ζωή μας' (πληροφορητής 2, 2022).

Αυτό έρχεται σε συμφωνία με την αναφορά μίας διοργανώτριας μαραθωνίου στην Μπολόνια ότι το τάνγκο καταλήγει να είναι τρόπος ζωής και με αυτό δομείται σε προχωρημένα επίπεδα η καθημερινότητα του χορευτή (πληροφορήτρια 3, 2022).

Την σκέψη του και τον προβληματισμό του για αυτό εξέθεσε ο συνεντευξιζόμενος/διοργανωτής εβδομαδιαίας μιλόνγκας στη Θεσσαλονίκη, λέγοντας πως μπορεί κάποιος να αμελεί συχνά κάποιες κοινωνικές υποχρεώσεις που αφορούν άλλους δεσμούς εκτός του χώρου του τάνγκο και δεν μοιράζονται τον ίδιο ενθουσιασμό (πληροφορητής 5, 2023).

Ο Τούρκος διοργανωτής των μαραθωνίων της Καππαδοκίας, του Παμούκ Άλε και ενός φεστιβάλ στην Άγκυρα έκλεισε λέγοντας πως η ενασχόληση με το τάνγκο μπορεί επίσης να συμβάλλει σε επιτυχία στη δουλειά και στη διαχείριση κάποιων πραγμάτων, αλλά χρειάζεται ισορροπία (πληροφορητής 1, 2022).

Αυτό που αναφέρθηκε άμεσα στις τρεις συνεντεύξεις και έμμεσα στις άλλες δύο είναι ότι '*tango is life*'.

3.3 ΤΟ ΤΑΝΓΚΟ ΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ

Από την στιγμή της αναγέννησης του τάνγκο (μετά το 1983) που αναφέρθηκε αναλυτικά σε προηγούμενο κεφάλαιο, ο χορευτικός τουρισμός για το τάνγκο είχε αρχίσει να ανθίζει. Διάφοροι προορισμοί στο Μπουένος Άιρες, όπως η οδός Caminito στην περιοχή La Boca και θέατρα για δείπνο και τάνγκο αναπτύσσονται, αλλά και η βιομηχανία εξυπηρετεί την παγκόσμια κοινότητα τάνγκο (Brown, 2017).

Από κυβερνητικής πλευράς και χειρισμού στον συγκεκριμένο τομέα του τουρισμού, στα τέλη της δεκαετίας του 1990 και στις αρχές του 2000 άρχισαν να ανακαινίζονται παλιοί, εγκαταλειμμένοι χώροι τάνγκο και να αφιερώνονται σημαντικοί πόροι για την ανάπτυξη, καλλιέργεια και προώθηση του χορευτικού τουρισμού τάνγκο. Αυτές οι πρωτοβουλίες ήταν κατά κάποιον τρόπο μια αντίδραση στην αστάθεια του τοπικού νομίσιματος (πέσος Αργεντινής) (Shay, 2016) και μια στρατηγική για την ανάπτυξη ενός προϊόντος ή βιομηχανίας που θα μπορούσε να λάβει χώρα μόνο στο Μπουένος Άιρες. Κατά συνέπεια, αυτή η εξειδικευμένη βιομηχανία θα μπορούσε να αντλήσει ξένα κεφάλαια και επενδύσεις (Brown, 2017).

Επιπλέον, η Κονάcs (2020) αναφέρει πως το πολιτιστικό γραφείο της πόλης του Μπουένος Άιρες προώθησε μεγάλες εκδηλώσεις τάνγκο, μαζικά τάνγκο φεστιβάλ και σόου, διεθνή πρωταθλήματα τάνγκο και τεράστιες μιλόνγκας-προσομοιώσεις. Αυτό προκάλεσε κάποιες συγκρούσεις σχετικά με την προσπάθεια ελέγχου της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς ως μέρος της τουριστικής βιομηχανίας, τις βασικές πρακτικές που συνδέονται με αυτή και την αυθεντικότητα.

Βέβαια, μια περίπλοκη πραγματικότητα αναπτύσσεται γύρω από την εμπορευματοποίηση και παγκοσμιοποίηση του τάνγκο και εγείρει ερωτήματα ως προς το τι είναι το αργεντίνικο τάνγκο και μέχρι ποιο βαθμό οι ξένοι μπορούν να συμμετάσχουν πλήρως στις πολιτιστικές και επαγγελματικές του δραστηριότητες. Για παράδειγμα, ο τουρισμός τάνγκο πλέον υπάρχει και έξω από τα σύνορα του Μπουένος Άιρες και της Αργεντινής και έχει εξαπλωθεί σε πολλές πόλεις ανά τον κόσμο. Υπάρχουν πολλά παγκόσμια φεστιβάλ που διοργανώνονται στην Ευρώπη και αλλού, προσελκύοντας έναν σημαντικό αριθμό ξένων και επαγγελματιών του αργεντίνικου τάνγκο (Brown, 2017).

Ο διεθνής τουρισμός τάνγκο, δηλαδή τα ταξίδια που γίνονται σε άλλες χώρες για χορό και γνωριμία με την ξένη χώρα είναι ένα αξιοσημείωτο συστατικό του παγκόσμιου φαινομένου του τάνγκο και έχει μελετηθεί από διάφορες οπτικές γωνίες, σύμφωνα με την Κονάcs (2020).

Σε εξαιρετικά προνομιακή θέση ως προορισμός τάνγκο τουρισμού υπήρξε η Αργεντινή για χορευτές όλων των επιπέδων. Από το 2009 που το τάνγκο ανακηρύχθηκε άυλη πολιτιστική κληρονομιά, μια τεράστια τοπική τουριστική βιομηχανία επεκτείνεται και μάλιστα τροφοδοτεί μεμονωμένα άτομα και ομάδες τουριστών τάνγκο με διαμονή και φαγητό, μαθήματα χορού, τάνγκο σόου, επισκέψεις σε τοπικές αίθουσες χορού και εργοστάσια παπουτσιών χορού (Gift, 2008 σε Skinner, 2018, Shay, 2016), ακόμα και με ιδιωτικούς χορευτές τάνγκο - γνωστούς και ως χορευτές ταξί (*taxi dancers*), προκειμένου να βοηθήσουν τους επισκέπτες να ελίσσονται στην περιπλοκότητα των μιλόγκας του Μπουένος Άιρες (Κονάcs, 2020, Törnqvist, 2002). Οι χορευτές ταξί είναι συχνά Αργεντινοί καβαλιέροι, οι οποίοι ζούνε πουλώντας τους εαυτούς τους ως παρτενέρ σε τάνγκο κλαμπ (Törnqvist, 2002).

Τα τελευταία περίπου δεκαπέντε χρόνια σχετικά νέες διοργανώσεις, όπως μεγάλα διεθνή φεστιβάλ και ένα ετήσιο παγκόσμιο πρωτάθλημα τάνγκο (*Mundial de Tango*) διοργανώνονται από την πολιτιστική διοίκηση της πόλης του Μπουένος Άιρες (Κονάcs, 2020).

Επίσης, πολλοί Αργεντινοί, στις αρχές και τα μέσα του 2000, που εντάσσονταν στο κοινωνικό τάνγκο του Μπουένος Άιρες αποφάσισαν να εγκαταλείψουν τη χώρα τους και να εγκατασταθούν στην Ευρώπη για να μετατρέψουν τη διδασκαλία τάνγκο σε οικονομική δραστηριότητα και να λαμβάνουν εισόδημα από αυτή (Κονάcs, 2020).

Το Μπουένος Άιρες για την Virginia Gift (2008 σε Skinner, 2018) είναι η 'Μέκκα' για τους τουρίστες τάνγκο, υπολογίζοντας πως περίπου 25.000 'σκληροπυρηνικοί λάτρεις του τάνγκο' ταξιδεύουν στο Μπουένος Άιρες για τις 100+ μιλόγκας την εβδομάδα, τα σόου στον δρόμο και τα δείπνα με παραστάσεις.

Οι χορευτές μπορούσαν να επιστρέψουν από αυτόν τον ενδιάμεσο χρόνο ανανεωμένοι. Αυτή η ανανέωση που προσφέρει το τάνγκο μέσω του τουρισμού ήταν ένα πιο εμφανές χαρακτηριστικό του συγκριτικά με τις διακοπές για τζάιβ που αφορούσαν περισσότερο την απόλαυση. Ήταν, κατά κάποιον τρόπο, σαν να υπήρχε περισσότερο πολιτιστικό κεφάλαιο που συνδέεται με την εκμάθηση χορού παρά με το απλό χορεύειν (Skinner, 2018).

Ο Skinner (2018) επισημαίνει πως ο τουρισμός τάνγκο συνδυάζει διακοπές με μια δραστηριότητα. Δημιουργεί επίσης δεσμούς μεταξύ των χορευτών, οι οποίοι μοιράζονται ένα κοινό ενδιαφέρον.

Επιπλέον, αναφέρεται σε μια συνέντευξη που διεξήγαγε με κάποιον ‘Freddie’ και ο οποίος του εκμυστηρεύτηκε πως η κορυφαία εμπειρία του ως τάνγκο τουρίστα ήταν όταν οργάνωσε ένα ταξίδι στο Μπουένος Άιρες για φίλους του χορευτές. Έμειναν σε ένα ξενοδοχείο τάνγκο, έκλεισαν μαθήματα και βραδιές χορού με παραστάσεις και κοινωνικό χορό (Skinner, 2018).

Πολλοί συγχορευτές του στη σχολή χορού στο Λονδίνο, όπου παρακολουθεί μαθήματα τάνγκο έχουν επίσης χρησιμοποιήσει τον χορό ως ευκαιρία για ταξίδια, σε μεγάλες Ευρωπαϊκές χώρες, σε όλη τη Μεσόγειο μέχρι και τη μακρινή Ινδία.

Για την Törnqvist (2013), η οποία σπούδασε τον τουρισμό τάνγκο στο Μπουένος Άιρες, ο τουρισμός τάνγκο είναι ‘μια οικεία οικονομία χορού’ (“an intimate dance economy”). Κατά τη διάρκεια αυτής, οι δάσκαλοι και χορευτές προωθούν και προβάλλουν την αυθεντική ‘αίσθηση’ του χορού για τουρίστες που την αναζητούν διακαώς. Αναφέρει επίσης πως η αυθεντικότητα γενικά αποτελεί ένα σημαντικό στοιχείο ανάμεσα σε όσους συμμετέχουν στο τάνγκο ως χορό.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η επισήμανσή της για τους τρόπους με τους οποίους το τάνγκο, ειδικά για γυναίκες ταξιδιώτισσες, αποτελεί συχνά μια περιπέτεια στον έρωτα, το σεξ και ένα μέσο διαχείρισης προσωπικών κρίσεων, όπως το διαζύγιο (Törnqvist, 2013).

Ο Luker (2016) περιγράφει το τάνγκο στις ισπανικές συνοικίες ως ‘μηχανή του τάνγκο’ (“tango machine”): μια επωνυμία και υπηρεσία διαθέσιμη προς κατανάλωση. Στο συγκεκριμένο βιβλίο με τίτλο ‘Μηχανή του τάνγκο: ο μουσικός πολιτισμός στην εποχή της σκοπιμότητας’, ο Luker μίλησε με την Mónica Lacarrieu, διευθύντρια της Επιτροπής για τη Διατήρηση της Ιστορικής και Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Στην ερώτησή του σχετικά με το τι γίνεται με το τάνγκο ως άυλη πολιτιστική κληρονομιά, εκείνη απάντησε χαρακτηριστικά: ‘α, τάνγκο. Κάποιες φορές φαίνεται πως είμαστε το μοναδικό γραφείο σε ολόκληρη την κυβέρνηση της πόλης που δεν ασχολείται με το τάνγκο. Βλέπετε, ασχολούμαστε με πραγματική άυλη κληρονομιά, όχι πράγματα για κάποιο τουριστικό σόου.’ (Luker, 2016).

4. ΟΙ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΤΑΝΓΚΟ

Οι βασικές διοργανώσεις τάνγκο που εντοπίζονται είναι οι μιλόνγκας, τα φεστιβάλ και οι μαραθώνιοι. Υπάρχει επίσης και ένα άλλο είδος, το οποίο ονομάζεται *encuentro milonguero*, αλλά δεν αποτελεί σημείο έρευνας στην παρούσα διπλωματική εργασία.

Οι μαραθώνιοι μαζί με τα φεστιβάλ, τις πολυτελείς διακοπές τάνγκο και τα ταξίδια στο Μπουένος Άιρες αποτελούν μέρος του τουρισμού τάνγκο και της οικονομίας του. Είναι όλα εκδηλώσεις μιας αστικής χορευτικής υποκουλτούρας που παρουσιάζει ποικιλομορφίες και πολυφωνίες και έχει παγκόσμια απήχηση. Αυτή η χορευτική υποκουλτούρα είναι γεμάτη αντιφάσεις, ανθρώπινες συναντήσεις και δυναμικές αρμονίες (Κονάcs, 2020).

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα παρουσιαστούν τα χαρακτηριστικά των τριών γεγονότων που αναφέρθηκαν παραπάνω, καθώς και οι διαφορές τους.

4.1 ΤΑΝΓΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Η Κονάcs (2020) αναφέρει πως τα φεστιβάλ τάνγκο συνήθιζαν παλιότερα να είναι κυριαρχικού τύπου διεθνή γεγονότα τάνγκο. Πλέον, φαίνεται πως χάνουν έδαφος στο τάνγκο, καθώς περισσότεροι μαραθώνιοι διοργανώνονται διεθνώς.

Σύμφωνα με μία από τις συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν για την παρούσα εργασία, ο διοργανωτής μαραθωνίου στη Λισαβόνα σημείωσε πως τα τάνγκο φεστιβάλ είναι η πιο κλασική έκφραση ενός τάνγκο γεγονότος (πληροφορητής 2, 2022) και ιστορικά είναι παλιότερα από τις δύο νεότερες μορφές, τους μαραθωνίους και τα *encuentros*.

Όλοι οι συνεντευξιζόμενοι (5) τόνισαν ότι τα φεστιβάλ περιλαμβάνουν και την βελτίωση των χορευτικών δεξιοτήτων των συμμετεχόντων, καθώς συνήθως τις πρωινές και μεσημεριανές ώρες παραδίδονται μαθήματα (είτε ιδιαίτερα είτε ομαδικά) από επαγγελματίες χορευτές. Επομένως, ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου είδους τάνγκο γεγονότων είναι ο εκπαιδευτικός του χαρακτήρας (2022, 2023).

Συνήθως πραγματοποιούνται τριήμερα (από Παρασκευή μέχρι Κυριακή) και είναι σχεδόν εξ' ολοκλήρου προσανατολισμένα στο τάνγκο. Υπάρχουν επίσης μιλόνγκας, συνήθως βραδινές, τη μουσική επιμέλεια των οποίων αναλαμβάνουν DJs, κατά κύριο λόγο γνωστοί και στις οποίες παρουσιάζονται τάνγκο σόου από τους καλεσμένους δασκάλους και επαγγελματίες χορευτές. Μπορεί, βέβαια, να περιλαμβάνουν και ζωντανή μουσική, από καλεσμένες ορχήστρες τάνγκο.

Άλλα χαρακτηριστικά που προέκυψαν από όλες τις συνεντεύξεις είναι η προσέλκυση τόσο ντόπιων όσο και διεθνών χορευτών, από όλο τον κόσμο και ότι μπορούν επίσης να παρευρεθούν και άτομα εκτός τάνγκο. Επιπλέον, το επίπεδο δεν ορίζεται μέσω προεγγραφής που χρειάζεται την έγκριση του/των διοργανωτή/ών και κατά συνέπεια ποικίλει από πολύ αρχάριους χορευτές μέχρι επαγγελματίες, ενώ δεν υπάρχει και έλεγχος της ισορροπίας ανάμεσα σε καβαλιέρους και ντάμες.

Ο συνεντευξιζόμενος από τον μαραθόνιο της Λισαβόνας τόνισε πως λόγω αυτού πολλές φορές η γραμμή χορού μπορεί να είναι υπερβολικά γεμάτη και να δημιουργούνται προβλήματα στη ροή (πληροφορητής 2, 2022).

Κατά κύριο λόγο, τα φεστιβάλ λαμβάνουν χώρα σε μοναδικούς χώρους με ιδιαίτερη ατμόσφαιρα και οι χορευτές μπορούν να αγοράσουν και αντικείμενα σχετικά με το τάνγκο, όπως ρούχα και παπούτσια (Κονάcs, 2020).

4.2 ΜΑΡΑΘΩΝΙΟΙ ΤΑΝΓΚΟ

Σύμφωνα με τον διοργανωτή του μαραθωνίου της Λισαβόνας, ‘οι μαραθώνιοι είναι η ευρωπαϊκή εξέλιξη της μιλόνγκας’. Ο ίδιος σημειώνει πως οι μαραθώνιοι ξεκίνησαν επειδή υπάρχουν χορευτές που επιθυμούν να περάσουν ένα τριήμερο, ένα σαββατοκύριακο, αποκλειστικά χορεύοντας τάνγκο και σωματικά μειώνοντας το άγχος και το στρες, ξεφεύγοντας, έστω και σύντομα, από την καθημερινότητα (πληροφορητής 2, 2022).

Για τον Τούρκο διοργανωτή των μαραθωνίων της Καππαδοκίας, του Παμούκ Άλε και ενός φεστιβάλ στην Άγκυρα, οι μαραθώνιοι τάνγκο είναι ένα πολύ ιδιαίτερο γεγονός. Ο βασικότερος λόγος είναι η προσεκτική επιλογή των χορευτών, τόσο στο χορευτικό τους επίπεδο όσο και στην ισορροπία μεταξύ καβαλιέρων και νταμών (πληροφορητής 1, 2022).

Οι μαραθώνιοι έχουν έναν περιορισμό στον αριθμό των συμμετεχόντων που είναι συνήθως 150-200 άτομα και οι περισσότεροι είναι νέοι χορευτές, σε ένα αρκετά καλό επίπεδο, ενώ μπορούν να χορέψουν διάφορα στυλ τάνγκο. Επίσης, όσοι λαμβάνουν μέρος είναι είτε ντόπιοι είτε από όλο τον κόσμο και ταξιδεύουν στους μαραθωνίους για να γνωρίσουν νέους χορευτές και να περάσουν όμορφα, χωρίς κάποιο έπαθλο, αφού οι μαραθώνιοι άπτονται στο κομμάτι του κοινωνικού χορού.

Άλλα χαρακτηριστικά που επισημάνθηκαν στις συνεντεύξεις είναι πως πρέπει να είναι διάρκειας άνω των 30 ωρών για να θεωρηθεί μαραθώνιος, ότι ανακοινώνεται πολύ νωρίτερα και είναι απαραίτητη η προεγγραφή και έγκριση από τους διοργανωτές για την έγκυρη συμμετοχή του χορευτή.

Ο διοργανωτής από τον μαραθώνιο της Θεσσαλονίκης ανέφερε πως συνήθως δεν γίνονται δεκτές συμμετοχές της τελευταίας στιγμής ούτε μόνο για μία μέρα. Ο χορευτής, εφόσον εγκριθεί, προαγοράζει το πακέτο του τριήμερου και είναι στη δική του ευχέρεια αν θα συμμετάσχει όλες τις μέρες ή όχι (πληροφορητής 4, 2023).

Στο κομμάτι της μουσικής, υπάρχουν καλεσμένοι DJs από διαφορετικές χώρες, οι οποίοι είναι συνήθως δημοφιλείς, αφού αποτελούν ένα μέσο προσέλκυσης χορευτών από την κοινότητα του τάνγκο (πληροφορητής 1, 2022).

Επίσης, πραγματοποιούνται πάνω από μία μιλόνγκας ημερησίως, οι οποίες συνήθως χωρίζονται σε μεσημεριανές, βραδινές και νυχτερινές βάρδιες και ποικίλουν από πέντε έως εφτά-οχτώ το τριήμερο, ενώ δεν δίνονται ζωντανά σόου από επαγγελματίες χορευτές ούτε μαθήματα (Κονάcs, 2020).

Κατά τη διάρκεια των χορευτικών ωρών, σερβίρονται σε μπουφέ κάποια σνακ και αναψυκτικά, ροφήματα, ενώ σε κάποιους μαραθωνίους στην τιμή περιλαμβάνεται και κανονικό φαγητό (πληροφορητής 1, 4, 5, 2022, 2023).

Η συνεντευξιαζόμενη από τον μαραθώνιο της Μπολόνια σημείωσε επίσης πως υπάρχουν γενικά δύο είδη μαραθωνίων: αυτοί που πραγματοποιούνται σε μια μεγάλη πόλη (*city marathons*) ή αυτοί που διοργανώνονται σε κάποιο τουριστικό θέρετρο ή πιο πολυτελή προορισμό (*vacation marathons*) (πληροφορήτρια 3, 2022).

Κλείνοντας τα χαρακτηριστικά των μαραθωνίων, ο Τούρκος διοργανωτής τόνισε πως πρέπει να δίνεται μεγάλη προσοχή και σε άλλες καταστάσεις, όπως στην ποιότητα του πατώματος, στον κλιματισμό και την καθαριότητα (πληροφορητής 1, 2022).

4.3 ΒΡΑΔΙΕΣ/ΧΟΡΟΕΣΠΕΡΙΔΕΣ (ΜΙΛΟΝΓΚΑΣ) ΤΑΝΓΚΟ

Όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι (5) συμφώνησαν πως οι μιλόγγκας είναι ένα, κυρίως, τοπικό γεγονός και είναι αρκετά διαφορετικό από τα άλλα δύο, ενώ ο διοργανωτής του μαραθωνίου της Λισαβόνας πρόσθεσε πως δεν θα το χαρακτήριζε τάνγκο γεγονός, αφού υπάρχουν σε όλο τον κόσμο και διαφέρουν από μέρος σε μέρος. Για παράδειγμα, μία μιλόγγκα στην Κορέα μπορεί να είναι αρκετά διαφορετική από μία στο Μπουένος Άιρες (πληροφορητής 2, 2022).

Γενικότερα είναι ένα μικρό, τοπικό γεγονός που πραγματοποιείται σε εβδομαδιαία ή μηνιαία βάση και στο οποίο παρευρίσκονται χορευτές της τοπικής κοινότητας τάνγκο. Κάποιες φορές μπορεί να έχει καλεσμένο DJ από άλλο μέρος, τις περισσότερες φορές όμως ο DJ προέρχεται από την τοπική κοινότητα (πληροφορητής 4, 5, 2023).

Ωστόσο, χορευτές τάνγκο συνηθίζουν να επισκέπτονται τοπικές μιλόγγκας, οπουδήποτε ταξιδεύουν ως τουρίστες (Κονάcs, 2020).

Αυτό επιβεβαιώνεται από δύο συνεντεύξεις, στις οποίες έγινε μία πρόσθετη ερώτηση σχετικά με το αν παρατηρείται να μετακινούνται χορευτές σε άλλη πόλη για κάποιες μέρες προκειμένου να επισκεφτούν τοπικές μιλόγγκας. Αναφέρθηκε πως είναι συχνό φαινόμενο κυρίως από μικρές περιφερειακές πόλεις σε μεγαλύτερες ή από μικρότερη χώρα σε μια μεγαλύτερη.

Και οι δύο συνεντευξιαζόμενοι έδωσαν το παράδειγμα της Κωνσταντινούπολης, ως μιας πόλης με μεγάλη χορευτική κοινότητα που προσελκύει είτε Τούρκους από άλλες πόλεις είτε χορευτές εκτός Τουρκίας για συμμετοχή στις πολλές τοπικές μιλόγγκας της πόλης (πληροφορητής 4, 5, 2023).

Το τάνγκο είναι η ίδια η ζωή, σ' αυτό συγκλίνουν όλα τα αινίγματα της ανθρώπινης ψυχής. Το υπόβαθρό του θα είναι αναγκαστικά μελαγχολικό διότι η ζωή είναι μελαγχολική. Και γι' αυτό είναι κάτι προσωπικό. Διότι μια εξομολόγηση δε γίνεται φωναχτά. Το τάνγκο είναι μια ατμόσφαιρα, συνδέει ψυχές...

----- **Horacio Ferrer**

Ουρουγουανός ποιητής,
μελετητής του τάνγκο

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ: ΧΟΡΕΥΤΕΣ ΤΑΝΓΚΟ, ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

5. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΈΡΕΥΝΑΣ

Σύμφωνα με τον τίτλο της διπλωματικής εργασίας και την παραπάνω ανάπτυξη του θεωρητικού πλαισίου, ο βασικός σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η καταγραφή και η έρευνα των βασικών λόγων/κινήτρων που ωθούν τους χορευτές τάνγκο να ταξιδεύουν σε ένα μέρος εκτός του τόπου κατοικίας τους, για μία τουλάχιστον διανυκτέρευση, έχοντας ως κύριο σκοπό τη συμμετοχή σε κάποια ειδική χορευτική διοργάνωση (τάνγκο φεστιβάλ, τάνγκο μαραθώνιος) ή σε τοπικές μιλόγκα.

Τα κυρίαρχα ερωτήματα, λοιπόν, τα οποία επιχειρεί να απαντήσει η παρούσα έρευνα είναι: (1) 'ποιοι είναι οι βασικοί λόγοι/κίνητρα που ωθούν τους χορευτές τάνγκο στον τουρισμό τάνγκο και στη συμμετοχή τους σε χορευτικές διοργανώσεις;' και (2) 'ποιες είναι οι προτιμήσεις Ελλήνων και Τούρκων χορευτών ως προς αυτό;'.

Στην προκειμένη περίπτωση, για να εξαχθούν πιο συγκεκριμένα συμπεράσματα στο πρώτο ερώτημα, για την οριοθέτηση του δείγματος της έρευνας και για λόγους ποικιλίας, επιλέχθηκαν δύο διαφορετικά κοινά στόχευσης χορευτών, Έλληνες χορευτές τάνγκο που ταξιδεύουν για συμμετοχή σε χορευτικά γεγονότα και αντίστοιχοι χορευτές της Τουρκίας. Η συγκεκριμένη επιλογή έγινε με βάση τη γεωγραφία και την εγγύτητα των δύο χωρών, αλλά και για λόγους ποσότητας/ποικιλίας ειδικών χορευτικών γεγονότων στις δύο αυτές χώρες. Βέβαια, στην Ελλάδα σχεδόν το σύνολο των πολύ καλών χορευτών και των χορευτικών εκδηλώσεων συγκεντρώνεται στην Αθήνα, ενώ στην Τουρκία μοιράζεται σε κάποιες πόλεις, όπως η Σμύρνη, η Άγκυρα και η Αττάλεια, αν και πρωταγωνιστικό ρόλο έχει η Κωνσταντινούπολη.

Η ανάλυση των λόγων/κινήτρων και η σύγκριση ανάμεσα σε Έλληνες και Τούρκους θα πραγματοποιηθεί με βάση: (1) τα δημογραφικά χαρακτηριστικά, (2) τις γενικές προτιμήσεις των ερωτώμενων ως ταξιδιωτών, (3) τις ειδικές προτιμήσεις που αφορούν τους τρόπους και τα κίνητρα του ταξιδιού τους ως χορευτές σε ειδικά χορευτικά γεγονότα τάνγκο.

Προκειμένου να ερευνηθούν τα συγκεκριμένα στοιχεία, πραγματοποιήθηκε πρωτογενής ποσοτική έρευνα μέσω δομημένων ερωτηματολογίων σε χορευτές τάνγκο που ταξιδεύουν για συμμετοχή σε ειδικά γεγονότα. Η επιλογή δείγματος ήταν τυχαία και ο διαμοιρασμός των ερωτηματολογίων έγινε είτε μέσω αποστολής κάποιων email είτε

μέσω κοινοποίησης στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, κυρίως στο Facebook, σε ομάδες τάνγκο διάφορων πόλεων σε Ελλάδα και Τουρκία.

Το συγκεκριμένο δείγμα επιλέχθηκε με τη σκέψη ότι είναι το πιο κατάλληλο σχετικά με την πληροφορία που ερευνάται στην παρούσα εργασία. Η περίοδος αποπεράτωσης και συλλογής των δεδομένων των ερωτηματολογίων ήταν ένα διακεκομμένο δίμηνο. Η πρώτη αποστολή πραγματοποιήθηκε όλο τον Οκτώβριο του 2021 και η δεύτερη τον Ιούνιο του 2022.

Οι ερωτήσεις διαμορφώθηκαν με έναν ακριβή και ξεκάθαρο τρόπο και με τη λογική τα ερωτηματολόγια να είναι σύντομα στη συμπλήρωσή τους και περιεκτικά. Οι ερωτήσεις είναι κυρίως κλειστού τύπου με κάποιες να προσφέρουν τη δυνατότητα προσθήκης έξτρα επιλογής από τους ερωτώμενους. Περιλαμβάνεται επίσης και μία ερώτηση κλίμακας Linkert, από το ένα έως το πέντε (‘καθόλου, λίγο, μέτρια, πολύ, εξαιρετικά’). Τα ερωτηματολόγια μεταφράστηκαν από τα Ελληνικά στα Αγγλικά, προκειμένου να είναι εφικτό για τους Τούρκους χορευτές να συμπεριληφθούν στην έρευνα.

Ο αριθμός των ολοκληρωμένων ερωτηματολογίων είναι 133. 91 απαντήσεις από Έλληνες χορευτές και 42 από Τούρκους. Μετά τη συλλογή του δείγματος, ακολούθησε η ανάλυσή τους.

Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε και ποιοτική έρευνα με ημι-δομημένες συνεντεύξεις με πέντε διοργανωτές ειδικών χορευτικών τάνγκο-γεγονότων από την Τουρκία, την Ιταλία και την Ελλάδα.

Ο σκοπός των συγκεκριμένων συνεντεύξεων είναι η συλλογή δεδομένων σχετικά (1) με ένα μικρό κομμάτι του θεωρητικού πλαισίου, για το οποίο δεν υπήρχε αρκετή βιβλιογραφία, (2) με την επιβεβαίωση των αποτελεσμάτων των ερωτηματολογίων ή/και την περαιτέρω στοιχειοθέτηση για τους λόγους/κίνητρα των χορευτών από την πλευρά των διοργανωτών, (3) με τη σύνδεση ανάμεσα στην ανάπτυξη του τουριστικού προορισμού και της εκδήλωσης.

Οι διοργανωτές απάντησαν σε δώδεκα ανοιχτού τύπου ερωτήσεις, οι οποίες χωρίστηκαν σε δύο μέρη. Το πρώτο μέρος αφορούσε γενικού περιεχομένου ερωτήσεις για το τάνγκο και τα ειδικά χορευτικά τάνγκο-γεγονότα, όπως τη φιλοσοφία του τάνγκο, τα χαρακτηριστικά των τάνγκο φεστιβάλ, των τάνγκο μαραθωνίων και των τάνγκο μιλόνγκας και τις επιδράσεις του συγκεκριμένου χορού στην καθημερινή ζωή.

Το δεύτερο μέρος περιλάμβανε πιο ειδικές ερωτήσεις για τα κίνητρα των χορευτών με βάση την εμπειρία των διοργανωτών, την ανάπτυξη του τουριστικού προορισμού και την ελκυστικότητα του μέρους ως μέσο προώθησης της διοργάνωσης.

Οι ημι-δομημένες συνεντεύξεις διήρκησαν από είκοσι έως τριάντα λεπτά και τρεις από αυτές είχαν πρόσθετη σύντομη συζήτηση.

6. ΈΛΛΗΝΕΣ, ΤΟΥΡΚΟΙ ΚΑΙ ΧΟΡΕΥΤΙΚΟΣ ΤΑΝΓΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Το προφίλ των χορευτών τάνγκο σε Ελλάδα και Τουρκία

Όπως αναφέρθηκε και στο προηγούμενο κεφάλαιο, το δείγμα της παρούσας έρευνας αποτελείται από 133 ενήλικες, συνολικά. Σχετικά με το φύλο του συνολικού δείγματος (Ελλάδα – Τουρκία), οι άντρες προηγούνται με ένα ποσοστό της τάξης του 54,1%, ενώ οι γυναίκες που συμμετείχαν στην έρευνα ακολουθούν με 45,1%. Η ηλικιακή ομάδα με τα περισσότερα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια από το συνολικό δείγμα είναι η 36-45 ετών με ποσοστό 35,6%, ακολουθεί η 26-35 με 32% και η τριάδα κλείνει με την 46-55 ετών με 20,4%.

Στο επάγγελμα δεν καταγράφηκε κάποια μεγάλη απόκλιση ή κάποια αξιοσημείωτη τάση ως προς κάποια συγκεκριμένη επαγγελματική ενασχόληση. Ενδεικτικά τα πέντε πρώτα επαγγέλματα με διψήφιο αριθμό απαντήσεων είναι: (1) εκπαιδευτικός, (2) τέχνες/πολιτισμός/τάνγκο, (3) ιδιωτικός υπάλληλος, (4) μηχανικός/μηχανικός υπολογιστών, λογισμικού/προγραμματιστής/ηλεκτρονικός, (5) δημόσιος υπάλληλος.

Από γεωγραφικής άποψης, προκύπτει ότι το 68,4% του συνολικού δείγματος είναι Έλληνες, ενώ το 31,57% Τούρκοι. Επίσης, από όλους αυτούς, το 61% κατοικεί στην Ελλάδα, το 27% στην Τουρκία, ενώ ένα 12% μοιράζεται σε άλλες χώρες, όπως Γερμανία, Αγγλία, Ολλανδία και μερικές ακόμη.

Όσον αφορά το εκπαιδευτικό επίπεδο των ερωτηθέντων, η πλειοψηφία (52%) είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ ακολουθούν οι κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος με ποσοστό 32,3%.

Στο πιο σχετικό με την εργασία δημογραφικό στοιχείο, τα χρόνια δηλαδή ενασχόλησης με το αργεντίνικο τάνγκο, το μεγαλύτερο ποσοστό είναι αυτών που χορεύουν δέκα και παραπάνω χρόνια με 49,6%, ακολουθούν όσοι ασχολούνται επτά έως εννιά χρόνια με 25% και τέλος εκείνοι που χορεύουν τέσσερα έως έξι χρόνια με ποσοστό 17,3%.

Ο πίνακας 3 που ακολουθεί συνοψίζει τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του συνολικού δείγματος.

Φύλο		
Αντρες	72	54,1%
Γυναίκες	60	45,1%
Άλλο	1	0,75%
Συνολικό δείγμα	133	100%
Ηλικία		
Κάτω των 25 ετών	3	2,3%
26-35 ετών	42	32%
36-45 ετών	47	35,6%
46-55 ετών	27	20,4%
56-65 ετών	12	9,10%
Άνω των 66 ετών	1	0,75
ΔΓ/ΔΑ	1	0,75%
Συνολικό δείγμα	133	100%
Επάγγελμα/Ιδιότητα		
Εκπαιδευτικός	16	12%
Τέχνες/Πολιτισμός/Τάνγκο	15	11,28%
Ιδιωτικός Υπάλληλος	14	10,5%
Μηχανικός/Μηχανικός Υπολογιστών, Λογισμικού/Προγραμματιστής/Ηλεκτρονικός	13	9,77%
Δημόσιος Υπάλληλος	12	9,02%
Ελεύθερος Επαγγελματίας	8	6%
Γιατρός	7	5,2%
Πωλήσεις	5	3,7%
Ψυχολόγος/Κοινωνικός Λειτουργός	5	3,7%
Φοιτητής	4	3%
Project Manager	4	3%
Τουρισμός	3	2,2%
Επιχειρηματίας	3	2,2%
Θετικές Επιστήμες	3	2,2%

Συνταξιούχος	2	1,5%
Ακαδημαϊκός	2	1,5%
Νοσηλεύτης	2	1,5%
Διάφορες ασχολίες	2	1,5%
Άνεργος	1	0,75%
Δικηγόρος	1	0,75%
Δικαστικός Λειτουργός	1	0,75%
Δημοσιογράφος	1	0,75%
Λογοθεραπευτής	1	0,75%
Μεταφράστρια	1	0,75%
Αρχιτέκτονας	1	0,75%
Πολιτισμολόγος	1	0,75%
Director	1	0,75%
Γραμματεία	1	0,75%
Μηχανικός Εμπορικού Ναυτικού	1	0,75%
Καπετάνιος	1	0,75%
Event Manager	1	0,75%
Συνολικό δείγμα	133	100%
Εκπαιδευτικό Επίπεδο		
Απόφοιτος Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης	3	2,25%
Απόφοιτος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης	9	6,76%
Απόφοιτος ΠΕΚ	1	0,75%
Απόφοιτος Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΑΕΙ/ΑΤΕΙ)	69	52%
Κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος	43	32,3%
Κάτοχος Διδακτορικού Διπλώματος	8	6,01%
Συνολικό δείγμα	133	100%
Εθνικότητα		
Έλληνες	91	68,4%
Τούρκοι	42	31,57%

Συνολικό δείγμα	133	100%
Χώρα Κατοικίας		
Ελλάδα	81	61%
Τουρκία	36	27%
Γερμανία	5	3,75%
Αγγλία	5	3,75%
Ολλανδία	3	2,25%
Ισπανία	1	0,75%
Κύπρος	1	0,75%
Γαλλία	1	0,75%
Συνολικό Δείγμα	133	100%
Χρόνια Ενασχόλησης με το Αργεντινικό Τάνγκο		
1-3 χρόνια	11	8,27%
4-6 χρόνια	23	17,3%
7-9 χρόνια	33	25%
Ανω των 10 χρόνων	66	49,6%
Συνολικό δείγμα	133	100%
Κορυφαίες τρεις προτιμήσεις ελεύθερου χρόνου		
Ενασχόληση με τον χορό	120	
Παρακολούθηση ταινίας/σειράς	80	
Γυμναστική	61	
Ανάγνωση Βιβλίων	56	
Συνολικό δείγμα	133 (με πάνω από μία επιλογές)	

Πίνακας 3. Δείγμα δημογραφικών χαρακτηριστικών. Πηγή: ίδια ανάπτυξη (2021-2022)

Επομένως, με βάση την παραπάνω παράθεση των αναλυτικών δημογραφικών στοιχείων που προέκυψαν από τα ερωτηματολόγια, τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των χορευτών τάνγκο που ταξιδεύουν διαμορφώνονται ως εξής (πίνακας 4): όσοι είναι από 36 έως 45 ετών και δευτερευόντως 26 με 35 ετών ταξιδεύουν σε τάνγκο διοργανώσεις, είναι κυρίως απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, άντρες και έμπειροι χορευτές, ενώ η ενασχόλησή τους με τον χορό είναι η κορυφαία προτίμησή τους για τον ελεύθερό τους χρόνο.

Δημογραφικά Χαρακτηριστικά Χορευτών Τάγχο που ταξιδεύουν	
Ηλικιακή Ομάδα	1. 36 – 45 ετών 2. 26 – 35 ετών
Εκπαιδευτικό Επίπεδο	Απόφοιτοι Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Φύλο	Κυρίως άντρες
Χορευτικό Επίπεδο	Έμπειροι χορευτές (10+ χρόνια)
Κορυφαία προτίμηση ελεύθερου χρόνου	Ενασχόληση με τον χορό

Πίνακας 4. Δημογραφικά χαρακτηριστικά χορευτών τάγχο που ταξιδεύουν. Ιδία ανάπτυξη (2021 - 2022).

6.1 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΩΝ ΧΟΡΕΥΤΩΝ ΤΑΝΓΚΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗ ΣΕ ΕΙΔΙΚΑ ΧΟΡΕΥΤΙΚΑ ΤΑΝΓΚΟ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Στο προηγούμενο κεφάλαιο συμπεριλήφθηκε ο πίνακας, ο οποίος περιέχει τα γενικά στατιστικά στοιχεία των δημογραφικών χαρακτηριστικών στο συνολικό δείγμα (Ελλήνων και Τούρκων) που προέκυψε από τα ερωτηματολόγια, καθώς και το δημογραφικό προφίλ των χορευτών που ταξιδεύουν με κύριο κίνητρο τη συμμετοχή σε ειδικά χορευτικά τάνγκο γεγονότα.

Ωστόσο, στο συγκεκριμένο κεφάλαιο πρόκειται να γίνει η σύγκριση των δύο κοινών στόχευσης της παρούσας διπλωματικής εργασίας με βάση τα δεδομένα και τα στατιστικά που προέκυψαν από τη συμπλήρωση των 133 ερωτηματολογίων από χορευτές και των δύο χωρών.

Η σύγκριση μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων θα δομηθεί σύμφωνα με τη σειρά των ερωτήσεων στα ερωτηματολόγια και έτσι θα πραγματοποιηθεί με βάση (1) τα δημογραφικά χαρακτηριστικά, (2) τις γενικές προτιμήσεις των ερωτώμενων ως ταξιδιωτών, (3) τις ειδικές προτιμήσεις που αφορούν τους τρόπους και τα κίνητρα του ταξιδιού τους ως χορευτές σε ειδικά χορευτικά γεγονότα τάνγκο.

6.1.1 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΩΝ ΧΟΡΕΥΤΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Ξεκινώντας από το φύλο, παρατηρείται μία αξιοσημείωτη διαφορά όσον αφορά το ποσοστό των ανδρών και το αντίστοιχο των γυναικών χορευτών σε Ελλάδα και Τουρκία. Πιο συγκεκριμένα, οι άνδρες χορευτές Έλληνες παρουσιάζουν ένα ποσοστό της τάξης του 47,2% σε αντίθεση με το αρκετά υψηλότερο 69% των Τούρκων χορευτών.

Σε αντίθετη μοίρα, ωστόσο, βρίσκονται τα ποσοστά των γυναικών στις δύο χώρες. Έτσι, οι γυναίκες χορεύτριες από την Ελλάδα αγγίζουν το 52,7%, ενώ οι Τουρκάλες μόλις το 13,18%.

Αυτό σημαίνει πως η συμμετοχή των ανδρών χορευτών στην Τουρκία είναι αναλογικά μεγαλύτερη από την αντίστοιχη των ανδρών από την Ελλάδα. Αντιστρόφως ανάλογα με βάση τα παραπάνω ποσοστά στο γυναικείο φύλο, οι Ελληνίδες χορεύτριες είναι περισσότερες από τις Τουρκάλες.

Περνώντας στην ηλικία και βρίσκοντας τον μέσο όρο για τις δύο χώρες, παρατηρείται μία ελαφριά απόκλιση. Ο μέσος όρος ηλικίας των χορευτών από την Ελλάδα είναι ελαφρώς υψηλότερος συγκριτικά με τους Τούρκους. Διαμορφώνεται δηλαδή στα 41,2 έτη, ενώ ο αντίστοιχος στη γειτονική χώρα αγγίζει τα 39,2 έτη. Επομένως, καταγράφεται μία απόκλιση των δύο χρόνων.

Πιο συγκεκριμένα και πέραν του μέσου όρου, οι δύο ηλικιακές ομάδες από το συνολικό δείγμα με τους περισσότερους χορευτές είναι η 26-35 ετών και η 36-45 ετών. Από αυτές τις δύο, το ποσοστό των Ελλήνων που εντάσσεται στην πρώτη είναι υψηλότερο από αυτό των Τούρκων με μια διαφορά της τάξης του 4,5% (Έλληνες → 33%, Τούρκοι → 28,5%). Στη δεύτερη ομάδα που είναι και η κυρίαρχη από το συνολικό δείγμα, η κατάσταση αντιστρέφεται, καθώς οι Τούρκοι είναι περισσότεροι αναλογικά με τους Έλληνες με ένα ποσοστό 47,6% έναντι 29,6%.

Σχετικά με το εκπαιδευτικό επίπεδο, συγκριτικά με τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια και από τις δύο χώρες, παρουσιάζεται μία σχετική διαφοροποίηση ανάμεσα σε Τούρκους και Έλληνες. Πιο συγκεκριμένα φαίνεται πως οι απόφοιτοι πανεπιστημιακής εκπαίδευσης και οι κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος είναι περισσότεροι στην Τουρκία παρά στην Ελλάδα. Το 54,8% είναι απόφοιτοι πανεπιστημίου και το 35,7% κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος στη γειτονική χώρα, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στην Ελλάδα είναι 50,5% και 30,7%. Με βάση αυτά, προκύπτει πως οι Τούρκοι έχουν υψηλότερο εκπαιδευτικό επίπεδο σε σχέση με τους Έλληνες.

Κλείνοντας τη σύγκριση με τα χρόνια ενασχόλησης με το αργεντίνικο τάνγκο, παρατηρείται μια σημαντική στατιστική διαφοροποίηση ανάμεσα στους χορευτές των δύο χωρών που ταξιδεύουν σε ειδικά χορευτικά τάνγκο γεγονότα. Κατ' αναλογία, το ποσοστό των χορευτών τάνγκο από την Τουρκία που ασχολούνται από δέκα χρόνια και πάνω, ξεπερνάει το 64% σε σύγκριση με το 42,8% των Ελλήνων. Αντίθετα, το ποσοστό όσων ασχολούνται από 7 έως 9 χρόνια είναι διαφορετικό, αφού εδώ οι Έλληνες είναι περισσότεροι σε αριθμό. Το ποσοστό τους φτάνει το 26,4% σε αντίθεση με τους Τούρκους που βρίσκονται στο 21,4%.

Με βάση τα παραπάνω στατιστικά, φαίνεται πως οι περισσότεροι Τούρκοι χορευτές που ταξιδεύουν σε ειδικά χορευτικά τάνγκο γεγονότα ασχολούνται παραπάνω χρόνια με το τάνγκο και είναι πιο έμπειροι χορευτές, τουλάχιστον από την πλευρά των ετών ενασχόλησης, απ' ότι οι Έλληνες.

Όσον αφορά το επάγγελμα και τις προτιμήσεις ελεύθερου χρόνου, δεν παρατηρήθηκε κάποια αξιοσημείωτη στατιστική ανάλυση/σύγκριση ανάμεσα στις δύο χώρες που να προσφέρει κάτι περαιτέρω. Παρόλα αυτά, από πλευράς Ελλήνων το κυρίαρχο επάγγελμα που καταγράφηκε είναι οι εκπαιδευτικοί και οι ιδιωτικοί υπάλληλοι με τον ίδιο αριθμό (14), ενώ στην Τουρκία οι μηχανικοί.

Στις προτιμήσεις ελεύθερου χρόνου καταγράφεται μία κοινή γραμμή με πρώτη προτίμηση την ενασχόληση με τον χορό και δεύτερη την παρακολούθηση ταινίας/σειράς, και στις δύο χώρες.

6.1.2 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΩΝ ΧΟΡΕΥΤΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΩΜΕΝΩΝ ΩΣ ΤΑΞΙΔΙΩΤΩΝ

Προχωρώντας στο δεύτερο κριτήριο με το οποίο συγκρίνονται οι Έλληνες και οι Τούρκοι χορευτές τάνγκο και λαμβάνοντας υπόψιν τις γενικές προτιμήσεις των ερωτώμενων όταν ταξιδεύουν (τρόπος, μέσον, είδος ταξιδιώτη, συχνότητα, δραστηριότητες, προϋπολογισμός), παρατηρείται αρχικά μια σημαντική διαφορά στο με ποιον ή ποιους οι δύο εθνικότητες προτιμούν να βρεθούν σε έναν προορισμό. Για την ακρίβεια, φαίνεται πως οι Έλληνες χορευτές κατά κύριο λόγο προτιμούν να ταξιδεύουν σε έναν προορισμό με παρέα σε ένα ποσοστό της τάξης του 83,5% ή αλλιώς οι 76 στους 91 έδωσαν τη συγκεκριμένη απάντηση, ενώ μόλις 14 δήλωσαν ότι προτιμούν να ταξιδεύουν μόνοι. Στην ακριβώς αντίθετη πλευρά βρίσκονται οι Τούρκοι χορευτές, οι οποίοι σε ποσοστό 64,3% προτιμούν να ταξιδεύουν μόνοι, δηλαδή οι 27 στους 42. Όσον αφορά το πού προτιμούν να ταξιδεύουν (στη χώρα τους, την ήπειρό τους, εκτός της ηπείρου τους) και με ποιο μέσον προτιμούν να φτάσουν στον προορισμό τους, παρατηρείται μία παρόμοια τάση και στις δύο χώρες. Έλληνες και Τούρκοι προτιμούν να ταξιδεύουν εντός της ηπείρου τους με ένα σχετικά υψηλό ποσοστό, 81,3% και 73,8% αντίστοιχα.

Εκεί που καταγράφεται μια μικρή διαφοροποίηση είναι στη δεύτερη και τρίτη θέση προτίμησης. Οι Τούρκοι απάντησαν πως μετά την ήπειρό τους, προτιμούν να βρεθούν εκτός ηπείρου, ενώ στην τρίτη και τελευταία θέση βρίσκεται η χώρα τους. Από την πλευρά των Ελλήνων χορευτών, στη δεύτερη θέση προτίμησης βρίσκεται η χώρα τους, ενώ στην τρίτη τα ταξίδια εκτός της ευρωπαϊκής ηπείρου.

Περνώντας στο μέσον με το οποίο προτιμούν να φτάσουν στον προορισμό τους, Έλληνες και Τούρκοι θέτουν στην πρώτη θέση προτίμησης τους τα ταξίδια με αεροπλάνο, στη δεύτερη με αξιοσημείωτη διαφορά το αυτοκίνητο και στις θέσεις τρία και τέσσερα το τρένο και το πλοίο, αντιστοίχως. Αυτό σημαίνει πως οι δύο χώρες παρουσιάζουν μία κοινή γραμμή στον τρόπο με τον οποίο επιθυμούν να φτάνουν στον εκάστοτε προορισμό. Όταν ερωτήθηκαν σχετικά με το τι τύπος ταξιδιώτη πιστεύουν ότι είναι, τα αποτελέσματα έδειξαν μία διαφοροποίηση ανάμεσα στους χορευτές των δύο χωρών. Οι Έλληνες σε ένα μεγάλο ποσοστό (56%) επέλεξαν πως είναι ταξιδιώτες διακοπών, ενώ οι Τούρκοι με 59,6% δήλωσαν πως είναι ταξιδιώτες ειδικού ενδιαφέροντος. Στον αντίποδα, το ποσοστό των Ελλήνων σχετικά με το ειδικό ενδιαφέρον είναι 37,4% και των Τούρκων όσον αφορά τους ταξιδιώτες διακοπών φτάνει το 31%. Αυτό σημαίνει πως οι χορευτές της γειτονικής χώρας ταξιδεύουν με ένα ειδικό ενδιαφέρον σε έναν προορισμό, είτε αυτό είναι ο χορός

είτε η αναρρίχηση είτε ο πολιτισμός είτε οτιδήποτε μπορεί να χαρακτηριστεί ως ειδικό ενδιαφέρον, ενώ οι Έλληνες είναι περισσότερο ταξιδιώτες διακοπών και χαλάρωσης.

Αναφορικά με τη συχνότητα των ταξιδιών, οι Τούρκοι φαίνεται πως ταξιδεύουν και εκτός χορού συχνότερα από τους Έλληνες. Παρόλα αυτά και για τις δύο χώρες, οι κυρίαρχες απαντήσεις στη συγκεκριμένη ερώτηση ήταν ‘ούτε συχνά ούτε σπάνια’ και ‘συχνά’. Αυτό σημαίνει ότι η τάση είναι παρόμοια παρά τη μικρή διαφοροποίηση που παρατηρείται. Ωστόσο, ενδιαφέρον στοιχείο αποτελεί το γεγονός πως ένα 4,4% των Ελλήνων δήλωσε πως ταξιδεύει πολύ σπάνια για άλλους λόγους, πέραν του χορού.

Επιπλέον, σχετικά με τις δραστηριότητες με τις οποίες προτιμούν να συνδυάζουν τα ταξίδια τους, Έλληνες και Τούρκοι έχουν στην πρώτη θέση τη συμμετοχή σε κάποια ειδική χορευτική διοργάνωση με ποσοστό 82,4% και 73,8%, αντιστοίχως. Στην επόμενη θέση, αλλά αρκετά χαμηλότερα σε ποσοστό βρίσκεται η επίσκεψη σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία. Αυτό σημαίνει ότι η διάθεση και η θέληση και των δύο εθνικοτήτων για χορό και για συμμετοχή σε χορευτικά γεγονότα είναι εμφανής και κοινή.

Περνώντας στο τελευταίο σημείο σύγκρισης με βάση τις γενικές προτιμήσεις, ένα αξιοσημείωτο ποσοστό Ελλήνων χορευτών σε ένα ταξίδι, εκτός των οδοιπορικών, ξοδεύουν 300 – 400€. Ωστόσο, με μικρή διαφορά στο ποσοστό, τη δεύτερη θέση καταλαμβάνουν όσοι ξοδεύουν από 200 – 300€.

Στην πλευρά της Τουρκίας, τα πράγματα είναι κάπως διαφορετικά σε σχέση με την Ελλάδα, αλλά και οξύμωρα όσον αφορά τους ίδιους. Πιο αναλυτικά, το ποσοστό όσων ξοδεύουν 400 – 500€ είναι ακριβώς το ίδιο με το αντίστοιχο όσων ξοδεύουν 200 – 300€. Αυτό σημαίνει ότι με μια πρώτη ματιά οι Τούρκοι ξοδεύουν περισσότερα χρήματα απ’ ότι οι Έλληνες σε ένα ταξίδι (εκτός των οδοιπορικών). Ωστόσο, αν ληφθεί υπόψη το αρκετά χαμηλότερο ποσοστό όσων ξοδεύουν 300 – 400€ στην Τουρκία, μπορεί να ειπωθεί ότι πρακτικά δεν παρατηρείται κάποια μεγάλη διαφοροποίηση ανάμεσα σε Έλληνες και Τούρκους. Αντίθετα, φαίνεται πως σκιαγραφείται η ύπαρξη δύο διαφορετικών κατηγοριών Τούρκων, αυτών που έχουν μια παραπάνω άνεση να ξοδέψουν κάποια χρήματα και εκείνων που – ενδεχομένως – δεν προτιμούν να κάνουν περιττά έξοδα.

6.1.3 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΟΥΣ ΤΡΟΠΟΥΣ ΚΑΙ ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΤΟΥ ΤΑΞΙΔΙΟΥ ΤΟΥΣ ΩΣ ΧΟΡΕΥΤΕΣ ΣΕ ΕΙΔΙΚΑ ΧΟΡΕΥΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΑΝΓΚΟ

Το τρίτο και τελευταίο κριτήριο με το οποίο θα επιχειρηθεί η σύγκριση μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων αφορά τις ειδικές προτιμήσεις των χορευτών για τη μετάβαση και συμμετοχή σε ένα ειδικό χορευτικό γεγονός τάνγκο (φεστιβάλ, μαραθώνιος) ή σε ένα άλλο μέρος για τοπικές μιλόνγκας. Ξεκινώντας με τους τρόπους και τα κίνητρα του ταξιδιού, οι ερωτώμενοι απάντησαν στην ερώτηση σχετικά με το πώς προτιμούν να ταξιδεύουν σε κάποια τάνγκο διοργάνωση. Οι Έλληνες χορευτές σε ένα συντριπτικό ποσοστό (87,9%) έχουν ως προτεραιότητα το ταξίδι με φίλους. Οι Τούρκοι κινούνται στην ίδια κατεύθυνση, αλλά το ποσοστό τους είναι εμφανώς μικρότερο (54,8%) από το αντίστοιχο των Ελλήνων και δεν παρουσιάζει μεγάλη διακύμανση από το ποσοστό εκείνων που προτιμούν να ταξιδεύουν μόνοι τους, προκειμένου να βρεθούν σε κάποιο ειδικό τάνγκο γεγονός (45,2%). Αυτό σημαίνει πως οι Έλληνες έχουν την τάση να ταξιδεύουν με παρέα. Φυσικά και οι Τούρκοι επιθυμούν να ταξιδεύουν με άλλους, αλλά είναι εμφανές πως υπάρχουν και άλλες σημαντικές επιλογές για αυτούς, όπως το μοναχικό ταξίδι.

Στο σημείο αυτό να αναφερθεί πως ένας από τους συνεντευξιαζόμενους, ο διοργανωτής των μαραθωνίων της Καππαδοκίας, του Παμούκ Άλε και ενός φεστιβάλ στην Άγκυρα ανέφερε πως με βάση την εμπειρία του οι Ρώσοι, οι Τούρκοι και οι Ιταλοί είναι οι τρεις εθνικότητες με την υψηλότερη συμμετοχή σε χορευτικά τάνγκο γεγονότα, ενώ τα τελευταία δύο χρόνια στις δικές του διοργανώσεις παρευρίσκονται πολλοί Ρουμάνοι. Όσον αφορά τους Έλληνες χορευτές, ο ίδιος σημείωσε με χιούμορ πως είναι αρκετά εκνευρισμένος, γιατί ενώ είναι εξαιρετικοί χορευτές, δεν ταξιδεύουν ούτε πολύ εύκολα ούτε αρκετά στο εξωτερικό και γενικά σε διοργανώσεις τάνγκο (πληροφορητής 1, 2022). Στο ίδιο πλαίσιο κινείται και ο διοργανωτής του μαραθωνίου της Λισαβόνας, μόνο που εκείνος ανέφερε πως, εκτός από Ρώσους και Ιταλούς, τα τελευταία χρόνια παρατηρεί Αμερικανούς και άτομα από την Ασία να ταξιδεύουν για το τάνγκο (Ταϊβάν, Κορέα, Ιαπωνία) (πληροφορητής 2, 2022).

Σε Τούρκους και Ιταλούς αναφέρθηκαν επίσης και οι άλλοι τρεις συνεντευξιαζόμενοι και πρόσθεσαν κάποιες εθνικότητες, οι οποίες βρίσκονται γεωγραφικά κοντά στα δικά τους τάνγκο γεγονότα της Θεσσαλονίκης, όπως τη Βουλγαρία και τη Βόρεια Μακεδονία (πληροφορητής 4, 5, 2023). Η διοργανώτρια του μαραθωνίου στη Μπολόνια πρόσθεσε

πως στη δική της διοργάνωσης ταξιδεύουν κατά μεγάλη πλειοψηφία Ιταλοί, από όλες τις περιοχές της χώρας (πληροφορήτρια 3, 2022).

Αναφορικά με το μέσο από το οποίο λαμβάνουν πληροφόρηση σχετικά με τις τάνγκο διοργανώσεις, Έλληνες και Τούρκοι έχουν κοινό παρονομαστή τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και λιγότερο πληροφορούνται από κάποιον φίλο ή γνωστό. Ένας χορευτής από την Τουρκία ανέφερε πως ενημερώνεται από την ιστοσελίδα *Tango Marathons Directory*, η οποία είναι η πρώτη που ξεκίνησε στον συγκεκριμένο τομέα και βελτιώνεται διαρκώς.

Προχωρώντας στα κριτήρια επιλογής μιας διοργάνωσης και στο πόσο σημαντικά είναι για τους χορευτές, οι δύο γειτονικές χώρες κυμαίνονται περίπου στα ίδια επίπεδα, με σχετικά μικρές διαφορές κυρίως ως προς το ποσοστό του ‘πολύ’ και του ‘εξαιρετικά’ και όχι ως προς το ποιο κριτήριο είναι σημαντικότερο.

Όπως φαίνεται και στα δύο παρακάτω γραφήματα (γράφημα 1,2), οι Έλληνες και οι Τούρκοι έχουν ως πρώτο και βασικότερο κριτήριο για την επιλογή μίας διοργάνωσης τάνγκο, το είδος της. Αν δηλαδή πρόκειται για μαραθώνιο τάνγκο, για φεστιβάλ ή για τοπικές μιλόνγκας. Στην περίπτωση των Ελλήνων, οι 63 στους 91 επέλεξαν το ‘πολύ’ και το ‘εξαιρετικά’ στο συγκεκριμένο κριτήριο και αντίστοιχα οι 20 από τους 42 Τούρκους. Στο ίδιο πνεύμα για τις δύο χώρες κινείται και το δεύτερο σημαντικότερο κριτήριο, η φήμη της εκάστοτε διοργάνωσης. Οι 55 στους 91 Έλληνες επέλεξαν ότι παίζει πολύ σημαντικό και εξαιρετικά σημαντικό ρόλο για την επιλογή τους, ενώ ο αντίστοιχος αριθμός για τους Τούρκους είναι 19 στους 42. Στην προκειμένη περίπτωση για τη γειτονική χώρα, τα δύο πρώτα κριτήρια είναι αρκετά κοντά μεταξύ τους όσον αφορά το ρόλο τους στην επιλογή ενός χορευτικού γεγονότος, ενώ στην περίπτωση της Ελλάδας τα πράγματα είναι πιο ξεκάθαρα.

Το επόμενο (τρίτο) κριτήριο διαφοροποιείται ανάμεσα στους χορευτές των δύο χωρών. Για τους Έλληνες, το μέρος/πόλη διεξαγωγής της διοργάνωσης αποτελεί το τρίτο κριτήριο, αφού σε ποσοστό 60,4% έχουν επιλέξει το ‘πολύ’ και το ‘εξαιρετικά’. Το ποσοστό αυτό είναι ίδιο με το αντίστοιχο του δεύτερου κριτηρίου, με μία διαφοροποίηση, όμως. Στο προηγούμενο είναι περισσότεροι οι χορευτές που επέλεξαν το ‘εξαιρετικά’ έναντι του ‘πολύ’ κι έτσι προηγείται στην κατάταξη.

Από την πλευρά των Τούρκων, το τρίτο κριτήριο με ελάχιστη διαφορά, αν και θα μπορούσε να ειπωθεί ότι υπάρχει ισοψηφία, είναι το κόστος της διοργάνωσης. Οι 14 στους 42 Τούρκους δήλωσαν ότι παίζει πολύ σημαντικό και εξαιρετικά σημαντικό ρόλο

το κόστος για να συμμετάσχουν σε χορευτικό γεγονός. Από την άλλη, 15 από τους ερωτηθέντες επέλεξαν ότι παίζει μέτριο ρόλο.

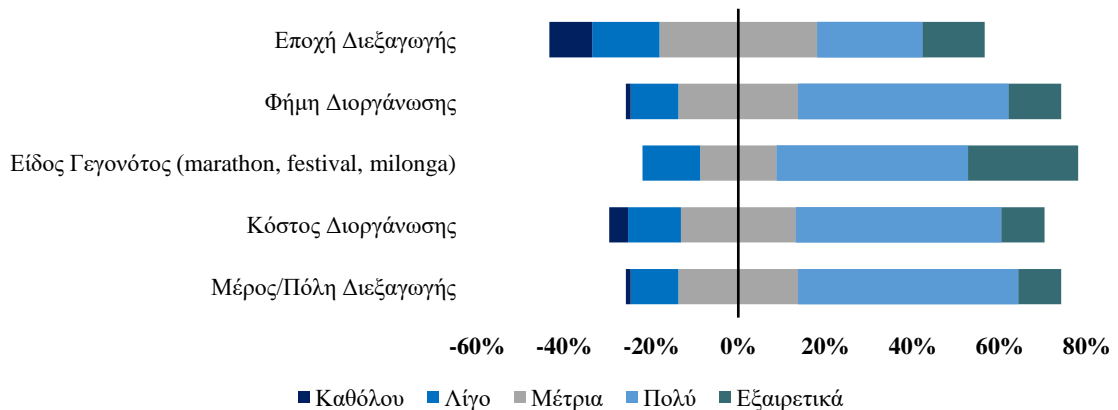
Το τέταρτο κριτήριο που βρίσκεται πολύ κοντά στο τρίτο για τους Τούρκους είναι το μέρος/πόλη διεξαγωγής. Οι 13 στους 42 έχουν επιλέξει το 'πολύ' και το 'εξαιρετικά' για το συγκεκριμένο κριτήριο και ακόμη 16 το 'μέτρια'.

Για τους Έλληνες, το τέταρτο και προτελευταίο κριτήριο είναι το κόστος της διοργάνωσης, σε ποσοστό 57,1% εκείνων που επέλεξαν το 'πολύ' και το 'εξαιρετικά'. Εδώ, αυξάνονται και οι επιλογές 'λίγο' και 'καθόλου' συγκριτικά με τα προηγούμενα, οι οποίες συνολικά αποτελούν ένα ποσοστό της τάξης του 16,5%.

Στην τελευταία θέση σημαντικότητας για την επιλογή ενός ειδικού χορευτικού γεγονότος τάνγκο, βρίσκεται η εποχή διεξαγωγής και για τις δύο χώρες. Με βάση τα δεδομένα φαίνεται πως Έλληνες και Τούρκοι δεν ενδιαφέρονται ιδιαίτερα για το πότε πραγματοποιείται (φθινόπωρο, χειμώνας, άνοιξη, καλοκαίρι) μία χορευτική διοργάνωση. Για τους Έλληνες, ανεβαίνει αρκετά το ποσοστό όσων απάντησαν 'μέτρια' (36,3%) σε σχέση με τα προηγούμενα κριτήρια, ενώ για τους Τούρκους μειώνεται αρκετά το ποσοστό των απαντήσεων 'πολύ' και 'εξαιρετικά' και αυξάνεται το 'καθόλου' και το 'λίγο' (47,6% σε 42 απαντήσεις).

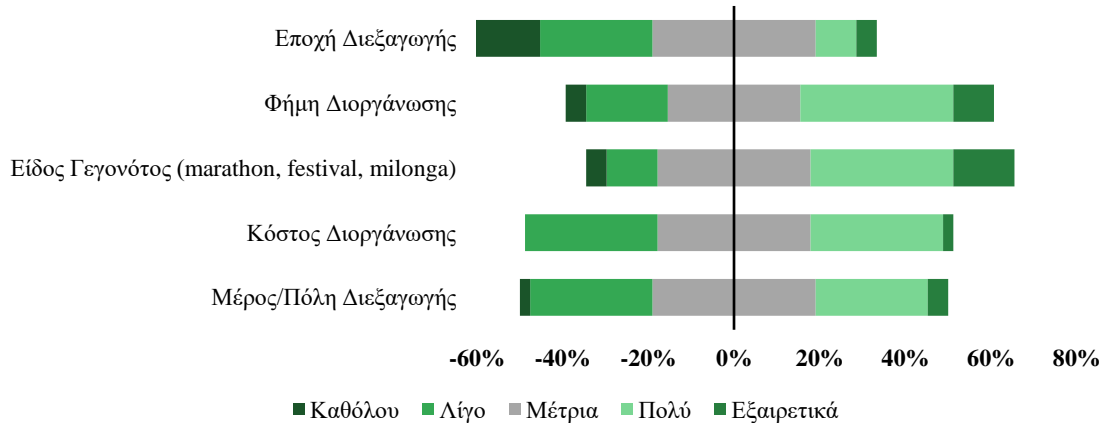
Η γενικότερη παρατήρηση για τη συγκεκριμένη ερώτηση είναι πως συνολικά οι Έλληνες επέλεξαν πιο εύκολα το 'πολύ' και το 'εξαιρετικά' στις απαντήσεις τους, ενώ οι Τούρκοι κράτησαν μία πιο ουδέτερη και μέτρια στάση, διαλέγοντας στις περισσότερες περιπτώσεις την απάντηση 'μέτρια'.

Πόσο σημαντικό ρόλο παίζουν τα παρακάτω κριτήρια στην επιλογή μιας tango διοργάνωσης;

Γράφημα 1. Απεικόνιση των κριτηρίων και της σημαντικότητάς τους για την επιλογή μιας διοργάνωσης τάνγκο για τους Έλληνες. Πηγή: ίδια ανάπτυξη (2021-2022)

Πόσο σημαντικό ρόλο παίζουν τα παρακάτω κριτήρια στην επιλογή μιας tango διοργάνωσης;

Γράφημα 2. Απεικόνιση των κριτηρίων και της σημαντικότητάς τους για την επιλογή μιας διοργάνωσης τάνγκο για τους Τούρκους. Πηγή: ίδια ανάπτυξη (2021-2022)

Όσον αφορά τα κριτήρια επιλογής μιας τάνγκο διοργάνωσης, ερωτήθηκαν και οι διοργανωτές ειδικών γεγονότων τάνγκο στις συνεντεύξεις. Ο συνεντευξιζόμενος από τον μαραθώνιο της Λισαβόνας πρόσθεσε πως με βάση την εμπειρία του, εκτός από το είδος της διοργάνωσης, το κόστος, την πρόσβαση και την τοποθεσία, παίζει ρόλο επίσης και η επιλογή των dj στους μαραθωνίους και των καλεσμένων επαγγελματιών χορευτών στα φεστιβάλ (πληροφορητής 2, 2022).

Ο διοργανωτής εβδομαδιαίας μιλόνγκας στη Θεσσαλονίκη ανέφερε επίσης πως πολλοί επιλέγουν ένα χορευτικό γεγονός τάνγκο και με βάση το αν θα συμμετάσχει η παρέα ή αν πρόκειται να συναντήσουν εκεί κάποιον φίλο (πληροφορητής 5, 2023). Ο διοργανωτής μαραθωνίου στη Θεσσαλονίκη σημείωσε πως και ο χώρος (ατμόσφαιρα, πάτωμα), η διάταξη και ο φωτισμός παίζουν ρόλο, ειδικά για τους πιο έμπειρους και απαιτητικούς χορευτές (πληροφορητής 4, 2023).

Μία από τις σημαντικές ερωτήσεις για την κατανόηση των κινήτρων είναι το είδος του γεγονότος στο οποίο οι χορευτές τάνγκο σε Ελλάδα και Τουρκία προτιμούν να συμμετέχουν. Ανάμεσα στις δύο χώρες υπάρχει μια σχετική συμφωνία, καθώς και οι δύο έχουν ως πρώτη επιλογή τους μαραθωνίους τάνγκο. Ωστόσο, για τους Έλληνες το ποσοστό όσων προτιμούν τα φεστιβάλ έναντι των μαραθωνίων ακολουθεί, αλλά είναι αξιοσημείωτο (28,6%), ενώ για τους Τούρκους τα φεστιβάλ δεν φαίνεται να είναι στην ιδιαίτερη προτίμησή τους, αν ληφθεί υπόψιν ότι το αντίστοιχο ποσοστό αγγίζει μόλις το 9,5%. Η τρίτη διοργάνωση (μιλόνγκα) βρίσκεται στην τελευταία θέση με αρκετά χαμηλό ποσοστό και στις δύο χώρες, 14,3% και 7,1% αντιστοίχως. Αυτό σημαίνει πως Ελλάδα

και Τουρκία αμφότεροι προτιμούν τους μαραθωνίους, αν και στην περίπτωση της γειτονικής χώρας η προτίμηση είναι πολύ πιο ξεκάθαρη σε σχέση με τους Έλληνες χορευτές.

Μία ακόμη βασική ερώτηση για την κατανόηση των κινήτρων είναι η συχνότητα με την οποία οι χορευτές τάνγκο ταξιδεύουν μέσα σε ένα έτος για να συμμετάσχουν σε ειδικά χορευτικά γεγονότα. Εδώ παρατηρείται μία σημαντική διαφοροποίηση ανάμεσα στους χορευτές των δύο χωρών. Οι Έλληνες ταξιδεύουν κατά ένα αξιοσημείωτο ποσοστό από μία έως τρεις φορές μέσα σε έναν χρόνο (60,4%) και σε ένα μικρότερο (28,6%) από τέσσερις έως έξι φορές. Η κατάσταση στην Τουρκία είναι αντίστροφη. Οι περισσότεροι Τούρκοι χορευτές ταξιδεύουν από τέσσερις μέχρι έξι φορές (38,1%), αν και το ποσοστό όσων ταξιδεύουν από μία έως τρεις δεν απέχει πολύ (31%). Αυτό σημαίνει πως ναι μεν οι Τούρκοι επιθυμούν να ταξιδεύουν περισσότερο από τους Έλληνες, ωστόσο το ποσοστό τους είναι κάπως πιο μοιρασμένο ανάμεσα στις δύο κατηγορίες.

Επιθυμώντας να καταγραφεί κατά πόσο μπορεί να αποτελεί το ταξίδι σε ένα ειδικό χορευτικό γεγονός αφορμή και για τουρισμό ή εξερεύνηση στο συγκεκριμένο μέρος, οι επόμενες ερωτήσεις κινούνται σε αυτό το πλαίσιο.

Στην ερώτηση αν οι χορευτές μένουν στο μέρος της τάνγκο διοργάνωσης πέραν των ημερών διεξαγωγής, το 63,7% των Ελλήνων έδωσε θετική απάντηση σε αντιδιαστολή με το 78,6% των Τούρκων.

Από αυτό το 63,7% των Ελλήνων χορευτών που απάντησαν θετικά, το 72,9% (43 στους 59) μένουν μία με δύο μέρες επιπλέον, ενώ το 23,7% τρεις με τέσσερις. Ένας από τους 59 απάντησε πως επιθυμεί να παραμείνει μία εβδομάδα επιπλέον.

Από την πλευρά των Τούρκων που έδωσαν θετική απάντηση (34 στους 42), το 64,7% (22 στους 34) μένουν μία με δύο μέρες παραπάνω, ενώ οι 12 στους 24 επιλέγουν να μείνουν τρεις με τέσσερις. Από αυτό συμπεραίνεται πως οι Τούρκοι έχουν την τάση να μένουν περισσότερο στο μέρος της τάνγκο διοργάνωσης και κάποιες παραπάνω μέρες απ' ότι οι Έλληνες. Παρόλα αυτά, δεν φαίνεται να υπάρχει πολύ μεγάλη διαφοροποίηση ανάμεσα στις γειτονικές χώρες, αφού και στις δύο περιπτώσεις η επιλογή των μία έως δύο ημερών είναι η επικρατέστερη.

Όταν ερωτήθηκαν σχετικά με τον συνδυασμό του ταξιδιού τους και με άλλες δραστηριότητες πέραν του τάνγκο, οι Έλληνες σε ένα ελαφρώς υψηλότερο ποσοστό από τους Τούρκους επιθυμούν να συνδυάζουν και με άλλες δραστηριότητες (ψυχαγωγικές, επαγγελματικές, χαλάρωσης) το ταξίδι τους για τάνγκο. Ωστόσο, φαίνεται πως υπάρχει

κοινή γραμμή και στη συγκεκριμένη ερώτηση, αφού η διαφοροποίηση ανάμεσα στις δύο χώρες είναι ελάχιστη, της τάξης του 0,7%. Ίσως αυτή η ελαφρά διαφορά να δείχνει μία τάση των Τούρκων να είναι περισσότερο επικεντρωμένοι στο τάνγκο από τους Έλληνες. Προσθέτοντας στα εν λόγω αποτελέσματα του ερωτηματολογίου, οι συνεντευξιαζόμενοι διοργανωτές απάντησαν σε ερώτηση που τους τέθηκε σχετικά με το αν οι χορευτές επιλέγουν να ταξιδεύουν και για άλλους λόγους, εκτός του χορού. Η διοργανώτρια από τη Μπολόνια ανέφερε πως κατά κύριο λόγο, οι χορευτές έχουν ως βασικό κίνητρο τη συμμετοχή σε κάποιο ειδικό χορευτικό γεγονός και δευτερευόντως ίσως επισκεφθούν κάποια αξιοθέατα του μέρους στο οποίο βρίσκονται εξαιτίας της διοργάνωσης (πληροφορήτρια 3, 2022).

Ο συνεντευξιαζόμενος από τον μαραθώνιο της Θεσσαλονίκης συμφώνησε πως η πλειονότητα των χορευτών ταξιδεύουν για τον χορό. Ωστόσο, αναφέρει πως πολλοί επιθυμούν να συνδυάζουν και άλλους λόγους ή δραστηριότητες. Κάποιοι επιπλέον λόγοι για εκείνον, είναι ο κοινωνικός, ο εργασιακός σε ένα μικρό ποσοστό και η ανάπτυξη κάποιων ερωτικών δεσμών ανάμεσα στους χορευτές (πληροφορητής 4, 2023).

Μία κάπως διαφορετική άποψη εκφράζει ο διοργανωτής μαραθωνίου της Λισαβόνας. Σημειώνει πως, με όσα έχει παρατηρήσει, όσοι ταξιδεύουν για το τανγκό, ταξιδεύουν συχνά και για άλλους λόγους (δουλειά, διακοπές, κλπ.). Επίσης αναφέρει ότι ‘τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί ο αριθμός των χορευτών που επιθυμούν να προσθέσουν μία μικρή περίοδο διακοπών γύρω από το τάνγκο ταξίδι τους, γι’ αυτό κι εμείς προσπαθούμε να προσφέρουμε μία ολοκληρωμένη εμπειρία στον μαραθώνιό μας’ (πληροφορητής 2, 2022).

Η τρίτη και τελευταία κατηγορία των ερωτήσεων σχετικά με τους τρόπους και τα κίνητρα του ταξιδιού τους ως χορευτές σε ειδικά χορευτικά γεγονότα τάνγκο κλείνει με τους λόγους – εκτός του τάνγκο – που τους ωθούν να επιλέξουν έναν προορισμό. Στην παρούσα ερώτηση οι ερωτηθέντες μπορούσαν να διαλέξουν πάνω από μία απαντήσεις και τα αποτελέσματα διαμορφώθηκαν ως εξής:

Λόγοι ώθησης (εκτός του τάνγκο) για την επιλογή ενός προορισμού διεξαγωγής κάποιας χορευτικής διοργάνωσης		
	Έλληνες	Τούρκοι
Αρχαιολογικοί χώροι/Μουσεία	48,4%	42,9%
Φαγητό	36,3%	50%

Παραλίες	35,2%	50%
Χαλάρωση	59,3%	73,8%
Πρόσβαση	51,6%	26,2%

Πίνακας 5. Λόγοι ώθησης (εκτός του τάνγκο) για την επιλογή ενός προορισμού. Ίδια ανάπτυξη (2021-2022)

Όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα (πίνακας 4), ο βασικότερος λόγος είναι η χαλάρωση και είναι κοινός και για τις δύο χώρες, παρ' ότι για τους Τούρκους το ποσοστό είναι υψηλότερο. Στη συνέχεια τα πράγματα διαφοροποιούνται αρκετά, αφού κανένας από τους επόμενους λόγους δεν συμβαδίζει για τις δύο εθνικότητες.

Στη δεύτερη θέση για τους χορευτές από την Ελλάδα βρίσκεται η πρόσβαση με ποσοστό 51,6%, ενώ για τους Τούρκους το φαγητό και οι παραλίες μοιράζονται το ίδιο ποσοστό με 50% και έτσι καταλαμβάνουν τη δεύτερη θέση για τη γειτονική χώρα.

Προχωρώντας στην επόμενη, οι Έλληνες έχουν επιλέξει με 48,4% τον πολιτισμό του προορισμού διεξαγωγής και πιο συγκεκριμένα τους αρχαιολογικούς χώρους και τα μουσεία. Δεδομένου ότι στην προηγούμενη θέση υπάρχει ισοψηφία για τους Τούρκους, στην τρίτη θέση για εκείνους βρίσκονται επίσης οι αρχαιολογικοί χώροι/μουσεία, με ποσοστό 42,9%.

Οι δύο τελευταίοι και λιγότερο σημαντικοί λόγοι που ωθούν τους Έλληνες χορευτές να επιλέξουν έναν προορισμό είναι το φαγητό και οι παραλίες. Στην αντίθετη πλευρά, οι Τούρκοι επέλεξαν ως λιγότερο σημαντικό λόγο την πρόσβαση στο μέρος, κάτι που οι Έλληνες το είχαν δεύτερο σε σειρά προτεραιότητας.

Αυτό σημαίνει πως οι Έλληνες κατά κύριο λόγο ενδιαφέρονται για τη χαλάρωση, αλλά και την όσο το δυνατόν λιγότερη ταλαιπωρία από την άποψη της άφιξης σε έναν προορισμό, ενώ οι Τούρκοι προτιμούν να συνδυάζουν την χαλάρωσή τους με καλό φαγητό και όμορφες παραλίες, ανεξαρτήτως εύκολης ή δύσκολης πρόσβασης.

6.2 Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΧΟΡΕΥΤΙΚΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΤΑΝΓΚΟ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ

Στο παρόν κεφάλαιο, με βάση κάποια αξιολογητέα στοιχεία που προέκυψαν από τις συνεντεύξεις με τους διοργανωτές, θα γίνει μία σύντομη αναφορά στο κατά πόσο οι διοργανώσεις τάνγκο μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη του τουριστικού προορισμού και σε ποιο βαθμό το μέρος/τόπος και η ελκυστικότητά του συμβάλλει στην επιλογή μίας διοργάνωσης από τους χορευτές,

Σε ερώτηση που τέθηκε στους συνεντευξιζόμενους για το αν αυτού του είδους τα γεγονότα συμβάλλουν στον τουρισμό του τόπου και αν το έχουν υπόψιν αυτό όταν σχεδιάζουν τη διοργάνωσή τους, και οι πέντε δήλωσαν πως αναμφίβολα συμβάλλουν στην ανάπτυξη του τουριστικού προορισμού, στον οποίο διεξάγονται.

Και οι δύο Θεσσαλονικείς διοργανωτές ανέφεραν πως η Θεσσαλονίκη είναι ένας τουριστικός προορισμός και πολλοί χορευτές επιθυμούν να το συνδυάζουν. Επισκέπτονται τα εστιατόρια της πόλης, μένουν σε ξενοδοχεία ή διαμερίσματα εκεί, κάνουν τη βόλτα τους και κάποιες επισκέψεις σε μέρη. Ειδικά ο μαραθώνιος πραγματοποιείται σε ένα νεοκλασικό κτήριο, στη Παλιά Παραλία της πόλης με θέα στον Θερμαϊκό, γεγονός που από μόνο του προσελκύει πολλούς ξένους χορευτές (πληροφορητής 4, 2023). Ο διοργανωτής της εβδομαδιαίας μιλόνγκα τόνισε πως ακόμα και οι τοπικές μιλόνγκας συμβάλλουν, αφού οι χορευτές είναι συνδεδεμένοι μεταξύ τους και όταν κάποιος πρόκειται να πραγματοποιήσει ένα ταξίδι, μπορεί να προγραμματίσει να μείνει κάποιες μέρες σε μία πόλη για να επισκεφθεί αυτά τα γεγονότα (πληροφορητής 5, 2023).

Ο συνεντευξιζόμενος από τον μαραθώνιο της Λισαβόνας πρόσθεσε πως έχουν πολλές συνεργασίες και συνέργειες με επιχειρήσεις της πόλης για να παρέχουν περισσότερες επιλογές στους συμμετέχοντες του μαραθωνίου να γνωρίσουν καλύτερα τη Λισαβόνα και την Πορτογαλία, γενικότερα. Όπως αναφέρει, οργανώνουν αρκετές παράλληλες δραστηριότητες, όχι απαραίτητα συνδεδεμένες με τον χορό (πληροφορητής 2, 2022).

Η διοργανώτρια από την Μπολόνια τόνισε ότι στον δικό της μαραθώνιο προσπαθεί να δίνει μία εικόνα κυρίως των γεύσεων της Ιταλίας με σνακ και φαγητά που σερβίρονται κατά τη διάρκεια του μαραθωνίου αλλά και να προσφέρει στους συμμετέχοντες μία διασκεδαστική εμπειρία με πάρτι μασκέ, συνδεδεμένα με την Ιταλία (πληροφορητρια 3, 2022).

Προχωρώντας στον Τούρκο διοργανωτή μαραθωνίων και φεστιβάλ, επισήμανε επίσης πως οργανώνουν παράλληλες εκδρομές και επισκέψεις για τους χορευτές, ειδικά στον μαραθώνιο της Καππαδοκίας ή του Παμούκ Αλέ, προκειμένου οι συμμετέχοντες να γνωρίσουν καλύτερα τις ομορφιές της περιοχής, ενώ πολλοί χορευτές ταξιδεύουν με τις οικογένειές τους (συζύγους, παιδιά), ακόμα κι αν εκείνοι δεν χορεύουν, μόνο και μόνο για να επισκεφθούν ένα μέρος όπως η Καππαδοκία (πληροφορητής 1, 2022).

Όσον αφορά το αν έχουν κάποιο παράδειγμα χορευτών που επέστρεψαν στην πόλη λόγω της συμμετοχής τους στη διοργάνωσή τους, από την πλευρά της Λισαβόνας αναφέρθηκε πως υπάρχουν πολλά παραδείγματα συμμετεχόντων που γνώρισαν το μέρος και επέστρεψαν για να το εξερευνήσουν καλύτερα, ενώ κάποιοι πλέον την επισκέπτονται μία φορά τον χρόνο (πληροφορητής 2, 2022).

Στη Θεσσαλονίκη, όπως αναφέρθηκε, συμβαίνει συχνά, γιατί γίνεται προσπάθεια διατήρησης σχέσεων και πέραν της διάρκειας της διοργάνωσης, ενώ πολλές φορές χορευτές έχουν φιλοξενηθεί από άλλους στην πόλη, ανεξαρτήτως της εποχής διεξαγωγής του μαραθωνίου (πληροφορητής 4, 2023).

Άραγε χρησιμοποιείται η ελκυστικότητα του μέρους από τους διοργανωτές για την προώθηση του ειδικού γεγονότος που πραγματοποιούν;

‘Συχνά όταν σχεδιάζονται οι διοργανώσεις πάσης φύσεως, ακόμα και οι τοπικές που είναι πιο συχνά επαναλαμβανόμενες, αλλά και αυτές που γίνονται μία φορά το χρόνο επιλέγεται η κατάλληλη χρονική στιγμή, έτσι ώστε να μπορεί κανείς να εκμεταλλευτεί το κλίμα και τους υπόλοιπους κοντινούς προορισμούς, αν υπάρχουν’, σημειώνει ο διοργανωτής εβδομαδιαίας μιλόνγκα στη Θεσσαλονίκη (πληροφορητής 5, 2023).

Από την πλευρά της Λισαβόνας, ο συνεντευξιζόμενος αναφέρει ένα ενδιαφέρον στοιχείο και συνδυάζει άμεσα τη διοργάνωσή του με ένα αρκετά τουριστικό αξιοθέατο της πόλης. ‘Μετά τον πρώτο χρόνο, έψαχνα μία μοναδική τοποθεσία για τον μαραθώνιο. Την βρήκα σε μία από τις παλαιότερες αγορές της Λισαβόνας, την TimeOut Market που αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά τουριστικά σημεία της πόλης.’ Σημειώνει πως η τοποθεσία προσδίδει ενδιαφέροντα στοιχεία στον μαραθώνιο, αλλά ταυτόχρονα είναι σημαντικός παράγοντας για την τοπικοποίηση (*localisation*) και τον χώρο διεξαγωγής (*venue*) (πληροφορητής 2, 2022).

‘Πρέπει να κάνεις κάτι καινούργιο, κάτι διαφορετικό για να προσελκύσεις χορευτές, οι οποίοι θα προτιμήσουν τη δική σου διοργάνωση, γι’ αυτό τον λόγο επέλεξα την

Καπαδοκία και το Παμούκ Αλέ που είναι ιδιαίτερες τοποθεσίες', παραδέχεται ο διοργανωτής από την Τουρκία (πληροφορητής 1, 2022).

Έννοείται ότι χρησιμοποιείται η ελκυστικότητα του μέρους για την οργάνωση μίας εκδήλωσης, αλλά κυρίως για την προώθησή της. Πολλές φορές σε έναν μαραθώνιο τάνγκο χρησιμοποιούνται για την προώθησή του φωτογραφίες και βίντεο από το μέρος, στο οποίο διεξάγεται. Ό,τι ελκυστικό μπορεί να διαθέτει ο κάθε προορισμός', προσθέτει στην ερώτηση ο διοργανωτής μαραθωνίου της Θεσσαλονίκης (πληροφορητής 4, 2023).

7. ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΓΙΑ ΧΟΡΕΥΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ: ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ο χορευτικός τουρισμός, μία υποκατηγορία του πολιτιστικού τουρισμού, αποτελεί τα τελευταία χρόνια εργαλείο για την περαιτέρω προώθηση ενός προορισμού, μετά την συνειδητοποίηση από δημόσιους φορείς, αλλά και ιδιώτες, ότι μπορεί πραγματικά να αποτελέσει πόλο έλξης για τουρίστες και επισκέπτες. Μέσω αυτού, οι τουρίστες έχουν τη δυνατότητα να γνωρίσουν τα ήθη, τα έθιμα και τις παραδόσεις ενός τόπου, στην αυθεντική τους μορφή, στις περισσότερες περιπτώσεις.

Αυτό επιβεβαιώνεται επίσης από την πλευρά της Αργεντινής και του Μπουένος Άιρες, αφού από το 1983 και ειδικά μετά την ένταξη του τάνγκο στη λίστα της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της ανθρωπότητας της UNESCO, το 2009, έχει ξεκινήσει η διαμόρφωση και προώθηση του τάνγκο τουρισμού με το άνοιγμα νέων χώρων για χορό, τη διάθεση δωρεάν χώρων για μαθήματα, την έναρξη φεστιβάλ και παγκόσμιου διαγωνισμού και γενικότερα με τη δημιουργία ενός τουριστικού προϊόντος που συνδέεται άμεσα με το αργεντίνικο τάνγκο.

Συμπερασματικά στο μέρος του θεωρητικού πλαισίου και με βάση τη βιβλιογραφία που αναλύθηκε, φαίνεται πως η πρωτεύουσα της Αργεντινής είναι πλέον – μετά τις δικτατορίες και τις πολιτικές διακυμάνσεις της χώρας - ένας από τους βασικότερους προορισμούς για τάνγκο, αλλά και ο χορός αποτελεί σημαντικό λόγο για κάποιον χορευτή (ή και όχι) να επισκεφθεί το Μπουένος Άιρες.

Σε ένα αντίστοιχο πλαίσιο, τα τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί κυρίως στην Ευρώπη, αλλά και στον υπόλοιπο κόσμο, η διοργάνωση ειδικών χορευτικών γεγονότων τάνγκο (φεστιβάλ, μαραθωνίων), στα οποία οι χορευτές ταξιδεύουν, διανυκτερεύοντας τουλάχιστον ένα βράδυ, για να χορέψουν με άλλους, να πραγματοποιήσουν μαθήματα με γνωστούς δασκάλους και επαγγελματίες χορευτές, να κοινωνικοποιηθούν γνωρίζοντας καινούργιο κόσμο και να επισκεφθούν ένα νέο μέρος.

Τα παραπάνω ειδικά χορευτικά γεγονότα αποτέλεσαν αφορμή για τη σκέψη και αποπεράτωση της συγκεκριμένης έρευνας και η οποία παρουσιάζεται στην παρούσα διπλωματική εργασία. Η έρευνα εξέτασε δύο χορευτικά κοινά στόχευσης (Ελληνες και Τούρκους) και επιχείρησε να δώσει απαντήσεις σε δύο κυρίαρχα ερωτήματα ‘ποιοι είναι οι βασικοί λόγοι/κίνητρα που ωθούν τους χορευτές τάνγκο στον τουρισμό τάνγκο και στη συμμετοχή τους σε χορευτικές διοργανώσεις;’ και ‘ποιες είναι οι προτιμήσεις Ελλήνων και Τούρκων χορευτών ως προς αυτό;’

Με βάση λοιπόν τα δύο παραπάνω βασικά ερωτήματα, τα αποτελέσματα της έρευνας ήταν ενδιαφέροντα ως προς τις δύο χώρες και συμπερασματικά διαμορφώθηκαν όπως αναφέρεται παρακάτω.

Σχετικά με τις προτιμήσεις των χορευτών όταν ταξιδεύουν γενικά (πίνακας 6), ερευνήθηκαν πολλά στοιχεία, όπως ο τρόπος και το μέσο ταξιδιού, οι δραστηριότητες, τα χρήματα που ξοδεύονται, το είδος ταξιδιώτη, η συχνότητα και άλλα. Όπως καταγράφηκε από τα ερωτηματολόγια, οι χορευτές προτιμούν να ταξιδεύουν γενικά στην ήπειρό τους, με αεροπλάνο, να πραγματοποιούν συχνά ταξίδια εκτός χορού, αν και επιθυμούν να τα συνδυάζουν με τη συμμετοχή σε κάποια χορευτική διοργάνωση και κατά μέσο όρο ξοδεύουν 350€, εκτός των οδοιπορικών.

Γενικές προτιμήσεις τάνγκο χορευτών όταν ταξιδεύουν	
Μέρος	Στην ήπειρό τους
Μέσο	Αεροπλάνο
Συχνότητα ταξιδιών εκτός χορού	Συχνά ταξίδια
Συνδυασμός ταξιδιών	Με κάποια χορευτική διοργάνωση
Προϋπολογισμός (κατά μέσο όρο)	350€, εκτός των οδοιπορικών

Πίνακας 6. Γενικές προτιμήσεις τάνγκο χορευτών όταν ταξιδεύουν. Ιδία ανάπτυξη (2021 - 2022).

Πιο συγκεκριμένα αναφορικά με τις γενικές προτιμήσεις των χορευτών ξεχωριστά στις δύο χώρες, οι Έλληνες ταξιδεύουν με παρέα, στην ήπειρό τους, χρησιμοποιούν ως μέσο κυρίως το αεροπλάνο, είναι ταξιδιώτες διακοπών και πραγματοποιούν συχνά ταξίδια και εκτός χορού. Ωστόσο, προτιμούν να συνδυάζουν την επίσκεψή τους σε ένα μέρος με τη συμμετοχή σε κάποια χορευτική διοργάνωση και δευτερευόντως με την επίσκεψη σε αρχαιολογικούς χώρους/μουσεία, ενώ ο προϋπολογισμός τους κυμαίνεται από 300 έως 400€.

Από την πλευρά τους, οι Τούρκοι ταξιδεύουν μόνοι, στην ήπειρό τους, με αεροπλάνο, είναι ταξιδιώτες ειδικού ενδιαφέροντος, ενώ πραγματοποιούν συχνά και εκτός χορού ταξίδια. Παρόλα αυτά, προτιμούν κι εκείνοι να συνδυάζουν την επίσκεψή τους σε ένα μέρος με τη συμμετοχή σε κάποια χορευτική διοργάνωση και ο μέσος όρος των χρημάτων που ξοδεύουν, εκτός των οδοιπορικών, αγγίζει τα 350€.

Στο πλαίσιο των συγκεκριμένων προτιμήσεων για τη μετακίνηση σε ειδικά χορευτικά γεγονότα τάνγκο και από τα κοινά αποτελέσματα των δύο ομάδων στόχευσης (πίνακας 7), συγκεντρωτικά παρατηρήθηκε ότι οι χορευτές τάνγκο προτιμούν να ταξιδεύουν με φίλους σε μια διοργάνωση και να ενημερώνονται από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για

κάποιο χορευτικό γεγονός. Για εκείνους παίζει πολύ σημαντικό ρόλο το είδος για την επιλογή μιας διοργάνωσης (φεστιβάλ, μαραθώνιος, μιλόνγκα), προτιμούν να συμμετέχουν σε μαραθωνίους, κατά μέσο όρο ταξιδεύουν 3,5 φορές τον χρόνο για τάνγκο, ενώ μένουν μία με δύο μέρες επιπλέον στον προορισμό. Συνδυάζουν και με άλλες δραστηριότητες το ταξίδι τους, αν και κύριο κίνητρό τους είναι ο χορός, ενώ η χαλάρωση και η επίσκεψη σε αρχαιολογικούς χώρους/μουσεία είναι δύο ακόμη βασικοί λόγοι επιλογής.

Ειδικές προτιμήσεις τάνγκο χορευτών όταν ταξιδεύουν σε χορευτικά τάνγκο γεγονότα	
Με ποιον	Με φίλους
Μέσο πληροφόρησης	Μέσα κοινωνικής δικτύωσης
Κριτήριο για επιλογή διοργάνωσης	Το είδος της διοργάνωσης (φεστιβάλ, μαραθώνιος, μιλόνγκα)
Είδος προτίμησης	Μαραθώνιοι
Χορευτικά ταξίδια τον χρόνο (κατά μέσο όρο)	3,5 φορές
Παραπάνω διαμονή στον προορισμό	Μία με δύο μέρες
Κύρια κίνητρα (σειρά προτεραιότητας)	1. Το τάνγκο 2. Χαλάρωση 3. Αρχαιολογικοί χώροι/μουσεία

Πίνακας 7. Ειδικές προτιμήσεις τάνγκο χορευτών όταν ταξιδεύουν σε χορευτικά τάνγκο γεγονότα. Ιδία ανάπτυξη (2021 - 2022).

Αναλυτικότερα, το προφίλ των Ελλήνων στη συγκεκριμένη κατηγορία έχει ως εξής: (1) ταξιδεύουν με φίλους, (2) ενημερώνονται από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για τα χορευτικά γεγονότα, (3) βασικό κριτήριο επιλογής είναι το είδος (φεστιβάλ, μαραθώνιος, μιλόνγκα), (4) προτιμούν τους μαραθωνίους, (5) ταξιδεύουν μία με τρεις φορές τον χρόνο για χορό, (6) παραμένουν στον προορισμό μία με δύο επιπλέον ημέρες, (7) επιθυμούν να συνδυάζουν το ταξίδι και με άλλες δραστηριότητες, (8) εκτός του τάνγκο, ένας σημαντικός λόγος επιλογής ενός γεγονότος είναι η χαλάρωση και δεύτερον η πρόσβαση. Το προφίλ των Τούρκων παρουσιάζει πολλά κοινά και διαμορφώνεται ως εξής: (1) ταξιδεύουν με φίλους, (2) πηγή ενημέρωσης για τα χορευτικά γεγονότα είναι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, (3) το είδος της διοργάνωσης είναι κύριο κριτήριο επιλογής, (4) είναι χορευτές μαραθωνίων, (5) για χορό ταξιδεύουν τέσσερις με έξι φορές τον χρόνο, (6) μία με δύο παραπάνω μέρες παραμένουν στον εκάστοτε προορισμό, (7) συνδυάζουν το ταξίδι τους και με άλλες δραστηριότητες, (8) βασικός λόγος επιλογής, εκτός του τάνγκο, είναι η χαλάρωση και δεύτερον το φαγητό και οι παραλίες.

Το αξιοσημείωτο από την πλευρά των Τούρκων είναι πως γενικότερα επιθυμούν να ταξιδεύουν μόνοι, ενώ όταν πρόκειται για συμμετοχή σε κάποιο χορευτικό γεγονός τάνγκο θέλουν να ταξιδεύουν με παρέα, με φίλους.

Οι Έλληνες έχουν κρατήσει μία πιο σταθερή στάση στις κυρίαρχες απαντήσεις του ερωτηματολογίου και δεν προκύπτουν κάποιες αντιθέσεις, άξιες αναφοράς από την πλευρά τους.

Οι συνεντεύξεις επιβεβαίωσαν στις περισσότερες περιπτώσεις τα όσα εξήχθησαν από τα ερωτηματολόγια και σε κάποιες άλλες πρόσθεσαν στοιχεία, όπως αναλυτικά αναφέρθηκαν στο κυρίως κείμενο του ερευνητικού μέρους. Συμπερασματικά, τα πρόσθετα αυτά στοιχεία έχουν ως εξής: (1) η πλειονότητα των χορευτών ταξιδεύει με βασικό κίνητρο τον χορό και τη συμμετοχή σε κάποια διοργάνωση, (2) κατά κύριο λόγο οι Ρώσοι, οι Ιταλοί και οι Τούρκοι είναι αυτοί που ταξιδεύουν αρκετά και συχνά για τάνγκο και (3) οι dj και οι καλεσμένοι επαγγελματίες χορευτές μπορούν να παίζουν επίσης ρόλο στην επιλογή ενός μαραθωνίου ή ενός φεστιβάλ, αντίστοιχα.

Σύμφωνα με τους συνεντευξιαζόμενους, αυτού του είδους τα γεγονότα μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη του τουριστικού προορισμού, ενώ πολλοί διοργανωτές το επιδιώκουν κιάλας. Επιδιώκουν με την οργάνωση κάποιων σύντομων εκδρομών ή επισκέψεων, οι συμμετέχοντες χορευτές να γνωρίσουν το μέρος στο οποίο βρίσκονται και χορεύουν. Επίσης, χρησιμοποιούν την ελκυστικότητά του για την προώθηση της διοργάνωσής τους, είτε τις παραλίες και τη χαλάρωση είτε τα μοναδικά μέρη και την κληρονομιά είτε το φαγητό.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας σκιαγραφούν το προφίλ, τους λόγους/κίνητρα και τις προτιμήσεις των χορευτών τάνγκο που έχουν ως βασικό κίνητρο ταξιδιού τη συμμετοχή σε ειδικά χορευτικά γεγονότα τάνγκο. Με αυτόν τον τρόπο, τα εξαγόμενα στοιχεία και συμπεράσματα μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμο εργαλείο σε διοργανωτές που ενδιαφέρονται να μάθουν πώς σκέφτονται οι χορευτές που ταξιδεύουν, προκειμένου να προσαρμόσουν τις μέλλουσες προσπάθειές τους. Επίσης, μπορούν να χρησιμοποιηθούν από επαγγελματίες του τουρισμού, για την καλύτερη κατανόηση των συγκεκριμένων διοργανώσεων και τη συμβολή τους στον τουρισμό με αποτέλεσμα να είναι πιο ανοιχτοί σε ενδεχόμενες συνεργασίες. Με το ίδιο σκεπτικό θα είναι χρήσιμη και σε δημοτικούς φορείς και πολιτιστικούς συλλόγους, οι οποίοι γνωρίζοντας για αυτές μπορούν να σταθούν αρωγοί ως χορηγοί και δωρητές.

Για τον ακαδημαϊκό χώρο, η παρούσα έρευνα ίσως προσδώσει μία καθαρότερη εικόνα του τουρισμού τάνγκο συνδεδεμένου με τη μετακίνηση για συμμετοχή σε χορευτικά γεγονότα, συμβάλλει στην κατανόηση των κινήτρων, των κριτηρίων και των λόγων που ωθούν τους χορευτές στο ταξίδι και συνδέσει με κάποιον τρόπο την ανάπτυξη του τουριστικού προορισμού με τις χορευτικές διοργανώσεις.

Σε αυτό το πεδίο, θα ήταν ενδιαφέρον να αναπτυχθούν περαιτέρω έρευνες που να εξετάζουν ενδεχομένως είτε άλλου είδους κίνητρα είτε ένα μεμονωμένο χορευτικό γεγονός ή είδος είτε διαφορετικές εθνικότητες, διευρύνοντας με αυτό τον τρόπο τη βιβλιογραφία και εμπλουτίζοντας την πρωτότυπη/πρωτογενή έρευνα.

Κλείνοντας, από την παραπάνω έρευνα, παρατηρήθηκε ότι οι χορευτές τάνγκο επιθυμούν να ταξιδεύουν για αυτό και πως οι χορευτικές διοργανώσεις μπορούν να αποτελέσουν το όχημα για την περαιτέρω συμβολή τους στην τουριστική ανάπτυξη του προορισμού, προσελκύοντας περισσότερους χορευτές που ταξιδεύουν με βασικό κίνητρο το τάνγκο. Δημιουργούν μία αμφίδρομη σχέση με τον τόπο και μπορούν να προσφέρουν πολλαπλά οφέλη στην τοπική οικονομία, την κοινωνία και την κουλτούρα, αλλά και στη διαμόρφωση μίας ταυτότητας, ενός σήματος κατατεθέν για τον τόπο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

Κοκκώσης, Χ., Τσάρτας, Π., Γρίμπα, Ε. (2011/2020) *Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού*, Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ

Τσάρτας, Π. (2010) *Ελληνική Τουριστική Ανάπτυξη, Χαρακτηριστικά, Διερευνήσεις, Προτάσεις*, Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ

Denniston, Chr. (2011) *Το Νόημα του Τάνγκο*, Αθήνα: ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

Ferrer, H. (2014) *Το Τάνγκο Η Ιστορία και η Εξέλιξή του*, Πινακάτες: ΚΟΝΤΥΛΙ

Ξενόγλωσση

Alberti, F. and Giusti, J.D. (2012) “Cultural heritage, tourism and regional competitiveness: The Motor Valley cluster,” *City, Culture and Society*, 3(4), pp. 261–273. Available at:

Ali-Knight, J. and Robertson, M., (2004) “Introduction to arts, culture and leisure” στο Yeoman I., Robertson M., Ali-Knight J., Drummond S., McMahon-Beattie, U. (2004) *Festival and Events Management: An International Arts and Culture Perspective*, Oxford: Elsevier Butterworth-Heinemann, 3 - 13

Banio, A. and Malchrowicz-Moško, E. (2019). “Dance in tourism from an anthropological perspective: An introduction to the research issue.” *Turyzm/Tourism*, 29(1), pp.15–21. Available at: <https://doi.org/10.2478/tour-2019-0002>.

Brotherton, B. & Himmetoglu, B. (1997). “Beyond destinations - special interest tourism”, *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 8(3), 11–30

Brown, C. (2017). “*Interactive Tango Milonga an Interactive Dance System for Argentine Tango Social Dance.*” Arizona State University.

Cisneros, R., Crawley, M.-L. and Whatley, S. (2020). “Towards Hybridity.” *Performance Research*, 25(4), pp.125–132. Available at: <https://doi.org/10.1080/13528165.2020.1842606>.

Crompton, J.L. and McKay, S.L. (1997) “Motives of visitors attending festival events,” *Annals of Tourism Research*, 24(2), pp. 425–439. Available at: [https://doi.org/10.1016/s0160-7383\(97\)80010-2](https://doi.org/10.1016/s0160-7383(97)80010-2).

- Cutler, S.M., Carmichael, B.A. and Doherty, S.T. (2014) “The Inca Trail experience: Does the journey matter?,” *Annals of Tourism Research*, 45, pp. 152–166. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.annals.2013.12.016>.
- Daniel, Y. (1996) “Tourism dance performances authenticity and creativity,” *Annals of Tourism Research*, 23(4), pp. 780–797. Available at: [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(96\)00020-5](https://doi.org/10.1016/0160-7383(96)00020-5).
- Derrett, R. (2004) “Festivals, events and the destination” στο Yeoman I., Robertson M., Ali-Knight J., Drummond S., McMahon-Beattie, U. (2004) *Festival and Events Management: An International Arts and Culture Perspective*, Oxford: Elsevier Butterworth-Heinemann, 32 - 50
- Dujovne, B. (2011) *In Strangers’ Arms: The Magic of the Tango*. McFarland.
- Dwyer, L. And Forsyth, P. (2009) “Public Sector Support for Special Events,” *Eastern Economic Journal*, 35(4), pp. 481–499. Available at: <https://doi.org/10.1057/ej.2009.31>.
- Filippou, F. et al. (2010) “DANCE AND CULTURAL TOURISM: THE EFFECT OF DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS ON FOREIGNERS’ PARTICIPATION IN TRADITIONAL GREEK DANCING COURSES,” *Studies in Physical Culture & Tourism*, 17(1), pp. 63–71. Available at: http://www.wbc.poznan.pl/Content/133861/09_Filippou_%20REV.pdf.
- Getz, D. (1991). *Festivals, Special Events and Tourism*. New York: VAN NOSTRAND REINHOLD.
- Getz, D. (1997/2005) *Event management and event tourism*. New York: COGNIZANT COMMUNICATION. Available at: <https://espace.library.uq.edu.au/view/UQ:161604>.
- Getz, D. (2007) *Event Studies: Theory, Research and Policy for Planned Events*, Oxford: BUTTERWORTH-HEINEMANN
- Getz, D. (2008) “Event tourism: Definition, evolution, and research,” *Tourism Management*, 29, 403–428
- Jago, L.K. and Shaw, R.M. (1998) “Special Events: A Conceptual and Definitional Framework,” *Festival Management & Event Tourism*, 5(1), pp. 21–32. Available at: <https://doi.org/10.3727/106527098792186775>.
- Kerstetter, D. L., Confer, J. J. & Graefe, A. R. (2001). “An Exploration of the Specialization Concept Within the Context of Heritage Tourism,” *Journal of Travel Research*, 39(3), 267-274

- Kovács, N. (2020) “Intangible heritage in global space: tradition and the quest for the authentic dance experience in the international world of tango,” *Tánc És Nevelés* [Preprint]. Available at: <https://doi.org/10.46819/tn.1.1.130-145>.
- Kringelbach, H. – N. και Skinner, J. (2012/2014). *Dancing Cultures: Globalization, Tourism and Identity in the Anthropology of Dance*. New York, Oxford: Berghahn Books.
- Luker, M.J. (2016) *The Tango Machine: Musical Culture in the Age of Expediency*. Available at: https://openlibrary.org/books/OL27224339M/The_tango_machine.
- McCleary, K.W., Weaver, P.A. and Meng, F. (2005). “Dance as a Tourism Activity: Demographics, Demand Characteristics, Motivation, and Segmentation.” *Tourism Analysis*, 10(3), pp.277–290. Available at: <https://doi.org/10.3727/108354205775322970>.
- Mogollón, J.M.H., Folgado-Fernández, J.A. and Duarte, P. (2014) “Event tourism analysis and state of the art,” *European Journal of Tourism, Hospitality and Recreation*, 5(2), pp. 83–102.
- Nicholson, R. and Pearce, D.G. (2001) “Why Do People Attend Events: A Comparative Analysis of Visitor Motivations at Four South Island Events,” *Journal of Travel Research*, 39(4), pp. 449–460. Available at: <https://doi.org/10.1177/004728750103900412>.
- Niemczyk, A. (2013) “Cultural tourists: ‘An attempt to classify them,’” *Tourism Management Perspectives*, 5, pp. 24–30. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2012.09.006>.
- Park, E.-K., Choi, B.-K. and Lee, T.J. (2019) “The role and dimensions of authenticity in heritage tourism,” *Tourism Management*, 74, pp. 99–109. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2019.03.001>.
- Pforr, Chr., Dowling, R. & Volgger, M. (2021). *Consumer Tribes in Tourism Contemporary Perspectives on Special-Interest Tourism*, Weiler, B. & Firth, Tr., Chapter 2: Special Interest Travel: Reflections, Rejections and Reassertions, 11 – 25, Singapore, SINGAPORE: SPRINGER
- Ravenscroft, N. & Matteucci, Z. (2003). “The Festival as Carnavalesque: Social Governance and Control at Pamplona's San Fermin Fiesta,” *Tourism, Culture and Communication*, 4(1): 1-15
- Richards, Gr. (1996). “Production and Consumption of European Cultural Tourism,” *Annals of Tourism Research*, 23 (2): 261-83

- Savigliano, M.E. (1995/2018) *Tango and the Political Economy of Passion*, Routledge eBooks. Available at: <https://doi.org/10.4324/9780429497001>.
- Shay, A. (2016). *Ethno Identity Dance for Sex, Fun and Profit Staging Popular Dances Around the World*. London Palgrave Macmillan UK: Imprint: Palgrave Macmillan.
- Silberberg, T. (1995). “Cultural Tourism and Business Opportunities for Museums and Heritage Sites,” *Tourism Management*, 16(5), 361-365
- Skinner, J. (2016) “Tango Heart and Soul: Solace, Suspension, and the Imagination in the Dance Tourist”, στο Harris, M. and Rapport, N. (2016) *Reflections on Imagination: Human Capacity and Ethnographic Method*. Routledge, 61-76
- Theodossopoulos, D. (2012/2014) Chapter 6: Dance, Visibility and Representational self-awareness in an Emberá Community in Panama στο Kringelbach, H. – N. and Skinner, J. *Dancing Cultures: Globalization, Tourism and Identity in the Anthropology of Dance*, New York, Oxford: Berghahn Books, 121 – 140.
- Thimm, T. (2014). Dance Tourism Business Models in Seville and Buenos Aires: dimensions of meaning of intangible cultural assets in destination management. *Via Tourism Review*, (6). Available at: <https://doi.org/10.4000/viatourism.700>.
- Timothy, J. D. (2014) “Contemporary Cultural Heritage and Tourism: Development Issues and Emerging Trends,” *Public Archaeology*, 13:1-3, 30-47
- Timothy, J. D. & Boyd, W. St. (2006) “Heritage Tourism in the 21st Century: Valued Traditions and New Perspectives,” *Journal of Heritage Tourism*, 1:1, 1-16
- Topić, M. (2016) “DANCE AND CULTURAL TOURISM IN CROATIA”. *International Journal of Religion and Society*, 5(1), pp. 47–64.
- Törnqvist, M. (2013) *Tourism and the Globalization of Emotions: The Intimate Economy of Tango*. Routledge.
- Trauer, B. (2006) “Conceptualizing special interest tourism - frameworks for analysis,” *Tourism Management*, 27(2), 183–200.
- UNESCO (2009) *Tango*. [διαδίκτυο (online)] Available at: <https://ich.unesco.org/en/RL/tango-00258> [πρόσβαση 12 Ιουνίου 2023]
- Uysal, M., L. Gahan, and B. Martin (1993). “An Examination of Event Motivations: A Case Study.” *Festival Management & Event Tourism*, 1(1): 5-10
- Yolal, M. Et al. (2016) “Impacts of festivals and events on residents’ well-being,” *Annals of Tourism Research*, 61, pp. 1–18. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.annals.2016.07.008>.

Zouni, G., Karlis, Ag., Georgaki, I. (2019). “Investigation of similarities and differences between Dance Tourism markets: the case of Patras, Greece.” *Tourism & Heritage Journal*, Vol. 1, 16-31. Available at: <https://doi.org/10.1344/thj.2019.1.2>.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Ερωτηματολόγιο για Έλληνες Χορευτές

Δημογραφικά Στοιχεία

1. Φύλο

- Άνδρας
- Γυναίκα
- Άλλο

2. Ηλικία

3. Επάγγελμα/Ιδιότητα

4. Εκπαίδευση (το ανώτατο επίπεδο που έχετε ολοκληρώσει)

- Απόφοιτος Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης
- Απόφοιτος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
- Απόφοιτος Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΑΕΙ/ΑΤΕΙ)
- Κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος
- Κάτοχος Διδακτορικού Διπλώματος
- Άλλο: _____

5. Πόλη/Χώρα Διαμονής

6. Προτιμήσεις Ελεύθερου Χρόνου

* Μπορείτε να επιλέξετε παραπάνω από μία απαντήσεις

- Παρακολούθηση ταινίας/σειράς
- Ανάγνωση Βιβλίου
- Γυμναστική
- Ενασχόληση με τον χορό
- Άλλο: _____

7. Χρόνια Ενασχόλησης με το Αργεντίνικο Τάνγκο

- 1-3
- 4-6
- 7-9
- 10+

Γενικές Προτιμήσεις

Στη συγκεκριμένη ενότητα πρόκειται να γίνει η καταγραφή κάποιων γενικών προτιμήσεών σας όσον αφορά τα ταξίδια που πραγματοποιείτε.

8. Πώς προτιμάτε να ταξιδεύετε σε έναν προορισμό;

- Μόνοι
- Με παρέα
- Με ταξιδιωτικό γραφείο

9. Πού προτιμάτε να ταξιδεύετε;

*Μπορείτε να επιλέξετε παραπάνω από μία απαντήσεις

- Στη χώρα σας
- Εντός της ηπείρου σας
- Εκτός της ηπείρου σας

10. Τι τύπος ταξιδιώτη πιστεύετε ότι είστε;

- Ταξιδιώτης Διακοπών
- Ταξιδιώτης για Εργασία
- Ταξιδιώτης Ειδικού Ενδιαφέροντος
- Άλλο: _____

11. Με ποιο μέσο επιθυμείτε περισσότερο να φτάνετε στον προορισμό σας;

*Μπορείτε να επιλέξετε παραπάνω από μία απαντήσεις

- Αεροπλάνο
- Αυτοκίνητο
- Πλοίο
- Τρένο

12. Πόσο συχνά ταξιδεύετε μέσα στον χρόνο για άλλους λόγους;

- Πολύ συχνά
- Συχνά
- Ούτε συχνά ούτε σπάνια
- Σπάνια
- Πολύ σπάνια

13. Με τι προτιμάτε να συνδυάζετε την επίσκεψή σας σε ένα μέρος;

- Ψώνια
- Επίσκεψη σε αρχαιολογικούς χώρους/μουσεία
- Συμμετοχή σε κάποια χορευτική διοργάνωση
- Συμμετοχή σε κάποιο συνέδριο
- Άλλο: _____

14. Πόσα χρήματα ξοδεύετε συνήθως σε ένα ταξίδι (εκτός των οδοιπορικών);

- 100 - 200€
- 200 - 300€
- 300 - 400€

- 400 - 500€
- Άλλο: _____

Ερωτήσεις Έρευνας

Στη συγκεκριμένη ενότητα προχωράμε πλέον κανονικά στις ερωτήσεις που εξυπηρετούν τον σκοπό της έρευνας και αφορούν τον τρόπο και τα κίνητρα που, ως χορευτές tango, ταξιδεύετε.

15. Πώς προτιμάτε να ταξιδεύετε σε κάποια tango διοργάνωση;

- Μόνοι
- Με παρέα

16. Από πού λαμβάνετε την πληροφορία για κάποια tango διοργάνωση;

- Social Media
- Φίλο ή Γνωστό
- Άλλο: _____

17. Πόσο σημαντικό ρόλο παίζουν τα παρακάτω κριτήρια στην επιλογή μιας τάνγκο διοργάνωσης;

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Εξαιρετικά
Μέρος/Πόλη Διεξαγωγής	☐	☐	☐	☐	☐
Κόστος Διοργάνωσης	☐	☐	☐	☐	☐
Είδος Γεγονότος (marathon, festival, milonga)	☐	☐	☐	☐	☐
Φήμη Διοργάνωσης	☐	☐	☐	☐	☐
Εποχή Διεξαγωγής	☐	☐	☐	☐	☐

18. Ποια από τις τρεις παρακάτω διοργανώσεις τάνγκο προτιμάτε περισσότερο

- Τάνγκο Φεστιβάλ
- Τάνγκο Μαραθώνιοι
- Τάνγκο Μιλόνγκας

19. Πόσες φορές τον χρόνο ταξιδεύετε για μια τάνγκο διοργάνωση;

- 1-3
- 4-6
- 7-9
- 10+

20. Μένετε στο μέρος της διοργάνωσης τάνγκο πέραν των ημερών διεξαγωγής;

- Ναι
- Όχι

21. Αν ναι, πόσες παραπάνω μέρες;

- 1-2
- 3-4
- Άλλο: _____

22. Συνδυάζετε το ταξίδι σας για τάνγκο με άλλες δραστηριότητες (επαγγελματικές, ψυχαγωγικές κ.α.);

- Ναι
- Όχι

23. Ποιοι λόγοι (εκτός από το tango) σας ωθούν να επιλέξετε έναν προορισμό, στον οποίο πραγματοποιείται κάποια διοργάνωση;

*Μπορείτε να επιλέξετε παραπάνω από μία απαντήσεις

- Αρχαιολογικοί Χώροι/Μουσεία
- Φαγητό
- Παραλίες
- Χαλάρωση
- Πρόσβαση